

REFLEXIONS I PROPOSTES PER A LA INCORPORACIÓ DE LA PERSPECTIVA FEMINISTA INTERSECCIONAL EN L'ACOLLIDA A CATALUNYA

ACOLLIDES FEMINISTES TRANSFORMEM JUNTES

Agraïments: Aquest document ha estat possible gràcies a la col·laboració de moltes persones que han aportat els seus coneixements i experiències a través d'entrevistes en profunditat, revisions de continguts i reunions de treball. Els agraïm a totes la seva disponibilitat, conviccions, temps i dedicació en compartir les seves reflexions i anàlisis crítiques, especialment al Grup Motor i al Grup d'Expertes per les seves exhaustives revisions i valuoses aportacions per nodrir i aprofundir en els plantejaments aquí assenyalats.

Aquest document es publica en el marc del projecte Acol·lides feministes: transformem juntes (exercici ple de drets de dones, adolescents i nenes en mobilitat, sol·licitants d'asil i refugiades en la frontera Mèxic-Guatemala des d'una perspectiva feminista i intercultural), finançat per l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD). El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva del projecte i les entitats que l'implementen (Almena Cooperativa Feminista, Formació i Capacitació A. C. i Creación Positiva) i no reflecteix necessàriament l'opinió de l'ACCD.

Primera publicació: abril 2023

Revisió: maig 2026

Autoria:

Amanda Alexanian Meacci
i Maritza Sore Galleguillos.

Almena Cooperativa Feminista

Amb la col·laboració de:

Nora Bartolo Messaouri El Farhi.
Zahoum Ettouali Cherrib.
Gemma Tadeo López, Almena Cooperativa Feminista.

Revisió lingüística:

Mary Milena Villena, Almena Cooperativa Feminista.

Correcció lingüística de la versió catalana:

L'Apòstrof, SCCL

Edició gràfica i disseny: Pilixip.

Grup Motor:

Diana Damián Palencia, Formación y Capacitación A.C.

Alejandra Elizalde Trinidad, Formación y Capacitación A.C.

Martha Moreno Guatí Rojo, Formación y Capacitación A.C.

Beatriz Cantero, Mujeres Pa'lante

Laura Viladevall Corominas, Creación Positiva.

María Luisa García Berrocal, Creación Positiva.

Júlia Vega Soria, Almena Cooperativa Feminista.

Grup d'Expertes:

Norma Véliz Torresano, Mujeres Unidas Entre Tierras (MUET).

Laura Fernández González, IACTA Cooperativa d'Advocades.

Isabella Antognozzi, Asociación Sembrar.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	4
2. MARC NORMATIU I POLÍTIC DE LES MIGRACIONS I L'ACOLLIDA	10
2.1. Marc internacional, europeu i estatal	10
2.2. La política d'immigració a Catalunya	15
2.3. L'acollida a Catalunya	20
2.4. El marc de la igualtat de gènere i antidiscriminació	26
3. ANÀLISI AMB PERSPECTIVA FEMINISTA DE L'ACOLLIDA A CATALUNYA	32
3.1. Dret a la informació i formació	33
3.1.1. Accés a la informació	34
3.1.2. Accés i permanència en les formacions	35
3.1.3. Capacitació que posi les necessitats i els drets de les dones en el centre	41
3.2. Dret a l'acompanyament integral	52
3.2.1. Primera acollida	54
3.2.2. Acollida especialitzada	58
3.2.3. Acompanyament per a una vida lliure de violències masclistes	67
3.3. Dret a la participació política i social	74
4. RECOMANACIONS PER A UNA ACOLLIDA FEMINISTA INTERSECCIONAL	79
5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	88
Articles acadèmics i estudis	88
Lleis, reglaments, informes i acords internacionals	89

1. INTRODUCCIÓ

Aquest document és fruit del projecte “[Acol·lides feministes: transformem juntes](#)”, que neix d’una aliança entre l’entitat mexicana **Formación y Capacitación A. C.** (d’ara endavant, FOCA), amb les entitats catalanes **Almena Cooperativa Feminista** i **Creación Positiva**, en col·laboració amb **Mujeres Pa’lante**. El gruix del projecte, finançat per l’Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) de la Generalitat de Catalunya, es desenvolupa en la frontera entre **Mèxic i Guatemala**, donant suport al **model d’acollida** impulsat des de fa 25 anys per FOCA. Aquest model ofereix una atenció integral que busca garantir l’exercici dels drets de les dones i les seves famílies en **mobilitat**, especialment el dret a una vida lliure de violències.

Des del principi s’ha considerat que el model de FOCA pot ser un bon referent gràcies a la seva proposta feminista, que planteja un acompanyament integral a les dones en el context d’una de les fronteres més perilloses i transitades del planeta. Aquest model es basa en una **perspectiva feminista**, ja que planteja un important canvi d’enfocament: són elles, les dones —i no les seves parelles homes, si transiten acompanyades— les que prenen les decisions sobre el tipus d’acompanyament que volen i necessiten. A més, són les seves necessitats les que estan en el centre, de manera que es fomenta que siguin elles les que prenguin les decisions sobre el seu procés migratori i rebin, directament, les prestacions econòmiques necessàries. El model FOCA també promou una **perspectiva intercultural** basada en el respecte, el reconeixement i l’horitzontalitat, que pressuposa un coneixement dels diferents sistemes de creences i el diàleg constant. Finalment, es posa en el centre les dones com a subjectes de dret, treballant per la igualtat i acompanyant-les en processos de protecció internacional.

Conscients de les grans diferències de context entre la realitat viscuda per les companyes de FOCA i la situació catalana, s’ha promogut un intercanvi i aprenentatge entre diversos **agents d’acollida a Catalunya** en diàleg amb les companyes de **Mèxic**. L’objectiu ha estat **analitzar el model d’acollida català**, a partir de la inspiració del model de FOCA, i proposar canvis en clau **feminista, interseccional** i amb **enfocament de drets**. Això ha permès canviar les lògiques patriarcales i colonials que normalment imposen els sabers del Nord global al Sud global, buscant transformar aquesta ruta a través d’espais col·laboratius i d’aprenentatges.

L’escenari és difícil per a moltes persones que decideixen migrar. No obstant això, des d’una perspectiva interseccional, no es pot obviar que el panorama és encara més complex per a les dones migrades. Segons dades de l’Institut d’Estadística de Catalunya, l’any 2021, les dones migrades representaven, aproximadament, un 48% del total de la població estrangera¹, xifra que continua en augment. A més, són elles les que estan més exposades a greus vulneracions dels **drets humans**, i de la pròpia integritat, durant el trajecte cap a les societats receptores. I un cop arriben al país receptor, les barreres i violències són múltiples.

¹ Idescat. Població estrangera a 1 de gener. Per sexe i edat quinquenal. Catalunya. Disponible a: <https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=1>

En el Pronunciament realitzat després del Fòrum estatal de violència institucional de gènere contra dones migrants, fills i filles, realitzat el març de 2023 a Madrid a càrrec de la Asociación de Investigación y Especialización sobre Temas Iberoamericanos (AIETI) i la Red de Mujeres Latinoamericanas y del Caribe, es va afirmar com a aspecte clau que “la violència i el racisme estructural les situa [les dones] en posicions de vulnerabilitat i desigualtat: irregularitat administrativa, treballs precaris, explotació laboral, explotació sexual, greus problemes de conciliació i pèrdues de custòdies, menor accés a recursos, així com incompliment de la deguda diligència en la protecció, atenció, accés a la justícia i reparació integral per part de l'Estat en tots els seus nivells territorials.”² S'hi suma el temor a ser detingudes i traslladades a un centre d'internament d'estrangers (CIE), perill encara més real amb la recent i terrible notícia de l'obertura del mòdul per a dones del CIE de Barcelona.

Qualsevol procés d'integració s'ha de plantejar prenent com a base l'acollida de la persona migrada. La societat que ens imaginem pot semblar utòpica, però ha de ser l'horitzó que ens guïï i mobilitzi, ja que la manera com pensem el futur determina la nostra pràctica i incidència politico-social en el dia a dia. Aquesta societat ha d'estar basada en els **feminismes** com a principi transformador, entesos com una pràctica diversa que cerca no sols garantir drets i vides lliures de violència per a les dones, sinó per a totes les persones en el seu conjunt, i des d'una perspectiva i pràctica **interseccional**. Així mateix, l'antiracisme també ha de ser una pràctica constant i quotidiana que aconsegueixi derrocar les jerarquies capitalistes i colonials existents, possibilitant la transformació dels marcs legals que operen sota aquesta lògica. Si a aquesta integració li apliquem una mirada crítica, és indispensable que inclogui, també, una **perspectiva de drets** perquè, sense drets, no es poden construir cultures comunes en igualtat de condicions. Cal recordar, a més a més, que actualment existeix la problemàtica d'una situació jurídica excloent a través de la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social (d'ara endavant, Llei d'estrangeria).

L'horitzó, llavors, hauria de ser una societat en què les persones tinguin els drets garantits, incloent-hi els drets socials i econòmics, en què tinguin accés als serveis i recursos en igualtat de condicions, en què es qüestionï l'etnocentrisme i racisme endèmic, i en què es posin en relleu totes les pràctiques colonials existents, de manera que es permeti desmuntar el racisme estructural i la vulneració de drets, de la mà d'una mirada de justícia social i global. Aquesta anàlisi parteix d'aquest posicionament, amb la intenció de caminar cap a les transformacions que, creiem, són importants en els processos d'acollida.

2 Traducció pròpia.

Així doncs, el present document és fruit de la recollida d'informacions, reflexions i anàlisis promogudes durant el projecte. Primerament, s'ha buscat la veu de dones d'orígens diversos que hagin passat pel sistema d'acollida a Catalunya, per identificar, al seu costat, possibles obstacles i pràctiques a millorar, així com elements positius a potenciar de la seva experiència, realitzant un total de cinc entrevistes en profunditat, amb el suport de Diàlegs de Dona. Després d'aquestes entrevistes es va organitzar, l'octubre de 2022, el [seminari "Acol·lides Feministes"](#), una jornada específica sobre acollides, en la qual van intervenir —a més de les companyes de FOCA— la Red Migración, Género y Desarrollo, GEDIME/CER Migracions Universitat Autònoma de Barcelona, la Unitat Contra el Feixisme i el Racisme, IACTA - Cooperativa d'Advocades, Asociación Sembrar, Mujeres Unidas Entre Tierras (MUET), Mujeres Pa'lante i Diàlegs de Dones. També hi van prendre part més d'una cinquantena de persones participants de l'acollida, principalment, organitzacions de la societat civil (al voltant de 30 entitats) i institucions responsables d'aquesta acollida a Catalunya, provinents de ciutats com Tarragona, Igualada, l'Hospitalet de Llobregat, Sant Boi de Llobregat, el Prat de Llobregat i Santa Perpètua de Mogoda. També es van realitzar entrevistes individuals a administracions i entitats en el territori, entre les quals hi ha tècniques d'ens locals i de la Direcció General de Migracions, Refugi i Antiracisme, buscant experiències descentralitzades respecte a Barcelona que no s'havien pogut recollir en el seminari presencial d'octubre. De forma complementària, es van organitzar cinc reunions amb la Direcció i el Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats de Barcelona (SAIER), així com amb organitzacions de la societat civil molt actives en el camp de l'acollida (Caritas, Tanquem els CIEs, ACCEM, Acathi). A més, durant el procés, s'ha comptat amb la revisió del grup motor del projecte, format per FOCA i Mujeres Pa'lante, juntament amb Almena Cooperativa Feminista i Creación Positiva. Per últim, el document ha estat revisat per un grup d'expertes de diferents organitzacions feministes: Mujeres Unidas Entre Tierras (MUET), IACTA - Cooperativa d'Advocades i Asociación Sembrar.

Fruit d'aquest procés metodològic sorgeix aquest document amb l'objectiu de contribuir a una reflexió feminista sobre l'acollida a Catalunya, la qual permeti als i les professionals d'aquest àmbit, organitzacions de la societat civil i institucions responsables identificar possibles canvis de mirada, de processos i d'accions a desenvolupar. De fet, se sap que el sistema d'acollida a Catalunya és molt complex: compta amb una gran diversitat, tant per territori com per gestió multinivell, ja que involucra diversos àmbits de les administracions públiques i moltes i diverses entitats. Per això, hi haurà qui llegint les reflexions i propostes aquí presentades es vegin reflectides, veuran que l'acollida que duen a terme va molt en la línia del que es planteja. Però, potser hi haurà altres agents que identificaran alguns elements a millorar, alguna qüestió que els faci replantejar noves maneres de fer. El document no pretén ser exhaustiu sobre la situació de l'acollida a Catalunya —que necessitaria un treball de recerca molt més ampli, basat en un seguiment i avaluació per part de la mateixa Generalitat, i que fins ara no s'ha realitzat—, però

el que sí que pretén és oferir una sèrie de recomanacions adaptades a la realitat actual, ajudant a visualitzar una acollida feminista com a proposta transformadora sense oblidar que, en alguns punts del territori, ja s'està duent a terme.

Per acabar, aquest document pretén ser una **eina d'incidència política**. A través d'aquest recurs es pot dur a terme un canvi de perspectiva i d'enfocament, sempre que sigui assumida per les administracions públiques i locals, començant per la Generalitat de Catalunya com a última responsable de l'acollida en territori català.

El contingut textual s'estructura en:

- ◆ Un capítol de marc polític normatiu en el qual es dibuixa breument tot el marc europeu i estatal, per passar, després, a detallar el marc d'acollida i d'integració català.
- ◆ Un capítol central en què s'analitzen els principals components del sistema d'acollida a Catalunya:
 - ◆ Dret a la informació i formació.
 - ◆ Dret a l'acompanyament integral.
 - ◆ Dret a la participació política i social.

Per cada component s'han tingut en compte els plantejaments del model de FOCA que, com s'ha esmentat, han estat la font d'inspiració d'aquest treball. A més, s'han identificat els punts rellevants del sistema d'acollida des de la perspectiva feminista i se n'han fet propostes. Tot això a partir del que s'ha detectat en la recollida d'informació i visibilitzant possibles *gaps* entre els mandats del marc polític normatiu i les pràctiques detectades. A continuació, es presenten alguns casos que, durant el treball de recerca, ens han semblat interessants per exemplificar, de manera succinta, experiències concretes d'acollida.

- ◆ Un capítol final que planteja recomanacions transversals sobre com incorporar la perspectiva feminista interseccional en l'acollida.

A tall de reflexió després del que s'ha exposat, cal tenir en compte que, encara que a Catalunya no visquem en un context de frontera física, sí que existeix un aeroport internacional que funciona també com una mena de frontera en tant que és el primer punt d'entrada per a moltes persones a l'Estat espanyol. D'altra banda, les fronteres no només són aquelles línies i zones territorials traçades en els mapes, sinó també aquelles immaterials, però amb conseqüències molt concretes en les persones afectades.

“Residint al país de destinació, aquests dispositius de control es continuen implementant en diferents espais i moments quotidians de la vida d'una persona migrant, més si es troba en situació irregular. Els controls de permanència en llocs públics basats en perfils ètnics racials, el temor a ser detingut en un CIE i expulsat, la por a una separació familiar, l'exposició a pràctiques administratives arbitràries i racistes, etc. Tot plegat dona lloc al fet que el concepte de “frontera” s'ampliï més enllà de les demarcacions territorials i es pugui parlar de “**fronteres simbòliques**”, que impedeixen una participació plena i condicionen els processos d'inserció social de les persones migrants”³ (Alianza por la solidaridad, 2018, p. 43).

Abans de començar, descriguem les tres perspectives d'anàlisi interconnectades...

FEMINISTA

Per **perspectiva feminista** entenem aquella perspectiva crítica que permet **transformar les desigualtats de gènere** que existeixen a les nostres societats. Aquesta perspectiva ens ajuda a visibilitzar les **relacions de poder** que operen constantment, fins i tot més enllà del binarisme home/dona, posant l'èmfasi i focus d'anàlisi en les **causes estructurals** que permeten que aquestes desigualtats continuïn operant. La perspectiva feminista té un genuí interès per models de vida que siguin més justos i que puguin reparar els danys històrics causats a les dones i a altres col·lectius vulnerabilitzats.

Aquesta també permet donar valor a les diferents formes de vida i d'existència, a les cures, a les diversitats en tots els sentits, al coneixement situat, a les pràctiques i experiències quotidianes com a fets polítics i d'impacte, a la relació amb el medi ambient, als simbolismes. En definitiva, és una perspectiva que permet reflexionar i fer els replantejaments que siguin necessaris per aconseguir un món més just, on més enllà de les diferències de gènere no existeixin jerarquies socials que oprimeixen a uns grups i atorguin privilegis a uns altres.

³ Traducció pròpia.

INTERSECCIONAL

Si bé la **interseccionalitat** com a concepte “formal” és utilitzat per primera vegada per Kimberlé Crenshaw (acadèmica i professora de dret) l’any 1989, les anàlisis sobre la intersecció d’opressions, i el lloc que les persones ocupen en el món respecte a les dominacions i privilegis que viuen, es fan des de molt abans per dones diverses. El 1851, Sojourner Truth es preguntava “Potser no soc una dona?”, mentre interpel·lava centenars de dones blanques a la Convenció de Dones d’Akron, Ohio; convenció en la qual es reivindicaven els drets de “les dones”, universalitzant aquesta experiència i posant en el centre de les seves lluites la dona blanca, de classe mitjana, occidental, heterosexual, etc. La interseccionalitat possibilita entendre i assenyal·lar l’existència d’aquests dos **sistemes d’opressió** (patriarcat i racisme) i donar compte de les seves interaccions, perquè és un concepte que neix específicament per evidenciar com la raça i el racisme penetren en totes les nostres estructures socials: lleis, institucions, relacions, cultura, etc. Actualment, i amb el pas dels anys, el concepte d’interseccionalitat s’ha ampliat cada vegada més per possibilitar l’anàlisi d’altres sistemes d’opressió i eixos que configuren les experiències de vida de les dones i les seves interaccions, com ara l’edat, la religió, la classe social, el capacitisme, etc.

DE DRETS

La **perspectiva de drets** cerca que es garanteixi el compliment i respecte dels drets humans per a totes les persones. Més enllà de la igualtat que s’estableix en el paper i en les lleis, aquesta perspectiva vol que aquells grups que han estat vulnerabilitzats de manera històrica i sistemàtica puguin accedir a les garanties institucionals que mereix tothom, fet que provoca que les administracions públiques es vegin en l’obligació de promoure aquestes garanties. La perspectiva de drets parteix des d’una reflexió crítica i des del reconeixement que existeixen causes estructurals que han impedit l’accés de milers de persones als serveis i recursos necessaris per tenir vides dignes, analitzant i qüestionant, també, les relacions de poder i les categories socials que operen en totes les societats.

2. MARC NORMATIU I POLÍTIC DE LES MIGRACIONS I L'ACOLLIDA

2.1. Marc internacional, europeu i estatal

El marc internacional és amplíssim, però és important començar per evidenciar que la Declaració Universal dels Drets Humans i els **tractats internacionals** de drets humans són la base jurídica per garantir els drets humans de les persones migrades. A través de la ratificació de tractats internacionals de drets humans de caràcter vinculant com el Pacte internacional de drets civils i polítics, el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals, la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona, la Convenció sobre els drets de l'infant i el recentment ratificat⁴ Conveni sobre el treball decent per a les treballadores i els treballadors domèstics de l'Organització Internacional del Treball (C189), l'**Estat espanyol** té el **deure i l'obligació** de respectar, protegir i fer efectius els drets humans de totes les persones que es trobin al seu territori o sota la seva jurisdicció o control efectiu, independentment de la seva situació migratòria i sense discriminació (González, 2021). Cal destacar que l'Estat espanyol encara no ha ratificat la Convenció internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i dels seus familiars.

D'altra banda, altres instruments i agendes internacionals no vinculants com l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible (2015) i, sobretot, el Pacte mundial per a la migració segura, ordenada i regular (2018) són un marc i uns fulls de ruta internacionals que, malgrat que no són vinculants, es basen en els tractats internacionals i estableixen principis rectors, objectius i metes en l'àmbit global i local. A través de l'Estratègia de Desenvolupament Sostenible (2021), el Govern espanyol s'ha compromès a implementar l'Agenda 2030⁵ a través del compliment del Pacte mundial i dels tractats internacionals de drets humans. El Pacte mundial per a una migració segura, ordenada i regular, de 2018, "exhorta els estats a haver de respectar els drets humans de totes les dones, els homes, les nenes i els nens en qualsevol de les etapes de la migració que es compreguin i al fet que satisfacin les seves necessitats específiques i se'ls

⁴ Ratificació dipositada per l'Estat espanyol dels convenis de l'OIT el 18 de febrer de 2023: Ratificació per conveni. (s/d). Disponible a: https://www.ilo.org/dyn/normlex/es/f?p=normlexpub:11300:0::no::p11300_instrument_id:2551460.

⁵ L'Agenda 2030 aporta una perspectiva de diversitat i d'erradicació de les desigualtats i garantia de drets de les persones migrades quan s'implementa des de la interconnexió de tots els ODS i en particular els ODS 1 (fi de la pobresa), ODS 3 (salut i benestar), ODS 5 (Igualtat de gènere), ODS 10 (reducció de les desigualtats), ODS 11 (ciutats i comunitats sostenibles), ODS 16 (pau, justícia i institucions sòlides) i ODS 17 (aliances).

empoderi com a agents de canvi”⁶ i fa una crida rellevant a posar les persones al centre des d’una perspectiva tant de drets humans, com de gènere i també d’infància.

Pel que fa al marc europeu, és important tenir en compte el marc polític i normatiu de la Unió Europea (UE), ja que fa de paraigües de les polítiques migratòries dels Estats membres i, consegüentment, del marc autonòmic i local de Catalunya. A partir de la creació de l’[Acord Schengen \(1985\)](#) i els acords posteriors de lliure circulació de les persones dins del territori europeu, la UE ha anat desenvolupant una **política comuna d’asil, immigració i control de les fronteres exteriors**. L’espai lliure de circulació suposa trencar amb les fronteres interiors, però, en conseqüència, es construeixen unes fronteres exteriors comunes que agafen més pes i rellevància davant l’entrada i permanència de les persones extracomunitàries en territori europeu. A més, es promouen acords amb tercers països perquè controlin els fluxos per compte de la UE, com és el cas del reforç del control fronterer en les rutes turca i líbia.

De fet, el [Tractat de funcionament de la UE](#) explicita que “Ha de garantir l’absència de controls de les persones a les fronteres interiors i ha de desenvolupar una política comuna d’asil, immigració i control de les fronteres exteriors que estigui basada en la **solidaritat** entre estats membres i sigui equitativa respecte dels nacionals de tercers països. Als efectes d’aquest títol, els apàtrides s’assimilen als nacionals de tercers països” (art. 67). L’ús del terme “política comuna” no és casual, ja que manifesta una voluntat política que es concreta de manera poc clara en la realitat jurídica: en matèria d’immigració la competència és compartida, la qual cosa significa que **les competències de la UE han de coexistir amb les competències estatals**. I els Estats membres mantenen en aquesta matèria un ampli marge d’actuació, ja que no volen renunciar a tenir el control sobre qüestions tan delicades.

A escala política, a partir de la **Cimera de Tampere (1999)**, es van realitzar diverses agendes per gestionar les competències comunes en matèria d’immigració. El 2020, la Comissió Europea va proposar un [Nou Pacte de Migració i Asil](#) que finalment es va aprovar el 2024. Aquest pacte marca una gestió de la migració des d’un punt de crisi, on sobretot es parla del control de fronteres exteriors de la UE.⁷ El document consta d’un conjunt de propostes legislatives que se centren a gestionar el control de fluxos, concretament el control de les fronteres exteriors de la UE. El fet que el control de fronteres s’enfoqui des d’una perspectiva de seguretat i defensa demostra que **es percep la immigració com una amenaça al territori** (Acosta, 2022). En aquesta construcció de fronteres externes, on queden els drets humans i la suposada centralitat en la voluntat del seu compliment per part de la Unió Europea? Tal com reflexiona Gemma Pinyol-Jiménez, “reforçant aquesta mirada basada en la seguretat que converteix la immigració en amenaça, s’intenta fer política migratòria des de la frontera”.⁸

⁶ Traducció pròpia.

⁷ Nou Pacte europeu de Migració i Asil, CEAR. (2022, 12 de setembre). CEAR. Disponible a: <https://www.pear.es/sections-post/pacto-europeo-de-migracion-y-asilo/>.

⁸ Traducció pròpia. Pinyol-Jiménez, G. (2019, 28 de desembre). “Política migratoria: la década perdida”. *El País*. Disponible a: https://elpais.com/politica/2019/12/27/actualidad/1577469545_493734.html.

Tenint en compte la complexitat dels nivells competencials, les polítiques migratòries de la UE s'engloben en tres grans components: les polítiques de gestió de fluxos, les polítiques d'asil i les polítiques d'integració i inclusió. A partir d'aquí, es dicten unes directives i reglaments per als Estats membres.

Cal remarcar que aquest document se centra en les **polítiques d'integració**, pel fet que és el nostre marc de referència en polítiques relacionades amb l'acollida a Catalunya. Aquestes competències recauen en els Estats membres, però la Unió Europea pot establir mesures per incentivar, donar suport i coordinar les polítiques nacionals. Sobre aquest tema, es fa convenient esmentar l'últim pla presentat per la Comissió Europea el novembre de 2020: [Pla d'acció d'integració i inclusió 2021-2027](#).

Pel que fa a aquest Pla i, en concret, en referència als seus principis i valors clau, es parla de "suport específic on sigui necessari", és a dir, de la necessitat de dissenyar mecanismes de suport personalitzats per a les persones nouvingudes, tenint en compte el procés migratori, la situació socioeconòmica i el coneixement, realitzant un suport específic que faciliti la seva integració. A més, esmenta la "integració de les prioritats de gènere i antidiscriminació", la qual cosa implica tenir en compte la combinació de les característiques personals, com el gènere, l'origen racial o ètnic, la religió o creences, l'orientació sexual i discapacitat, que poden representar desafiaments per a les persones migrades. També afirma la necessitat de "suport en totes les etapes del procés d'integració", és a dir, com una "integració exitosa" depèn d'una acció primerenca i d'una inversió a llarg termini.

En definitiva, es tracta d'un marc polític i normatiu de la UE amb una **dobla moral**. D'una banda, uns objectius i valors marcats pel Pla d'integració i inclusió 2021-2027 que orienten unes polítiques socials als Estats membres basades en els **principis d'inclusió** (aquest enfocament gestiona la migració com a recurs i oportunitat per a la societat europea). D'altra banda, una gestió de la política migratòria i d'asil centrada en el **control de fronteres** que enfoca la migració com una amenaça de seguretat nacional. Per tant, la UE fa èmfasi en la immigració que desitja (ordenada, legal...) i no té en compte la immigració que genera a partir de canals insegurs que vulnereu els drets de les persones i, més especialment, els drets de les dones. Com veurem més endavant, aquesta contradicció es repeteix en l'àmbit estatal i autonòmic.

Quant al marc estatal, com ja s'ha comentat, els Estats membres mantenen un ampli marge de maniobra en polítiques d'immigració i asil, la qual cosa, no obstant això, no els eximeix de l'**obligatorietat** de complir amb els compromisos internacionals en matèria de drets humans universals.

Alhora, la regulació dels drets i deures de les persones estrangeres queda definida en la [Constitució espanyola de 1978](#) (article 13.1), i a través de [Llei orgànica 4/2000, de l'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social](#), així com en posteriors reformes.⁹ La coneguda, com hem dit més amunt, com a **Llei d'estrangeria**, amb les seves corresponents reformes, delimita els drets i deures de les persones estrangeres en l'Estat espanyol, així com el seu règim jurídic a través de la situació administrativa: autoritzacions d'estada i residència, les infraccions i el seu règim sancionador, mesures d'antidiscriminació i garanties jurídiques. Al seu torn, la Llei d'estrangeria determina els requisits d'entrada a partir de visats i permisos, que són molt restrictius i condicionats pel capital econòmic i social de la persona i pels tractats que tinguï l'Estat espanyol amb el país d'origen en qüestió. Quan no es pot accedir amb un visat o permís, les persones es veuen exposades a realitzar processos migratoris d'entrada en l'Estat espanyol per vies no segures com, per exemple, la ruta del Mediterrani occidental o la ruta d'Àfrica occidental, on s'exposen a situacions d'alta violència i vulnerabilitat. Les polítiques migratòries només reconeixen alguns conflictes i, en aquest cas, sí que s'estableixen vies segures d'entrada. Per exemple, l'Estat espanyol i la UE reconeixen el conflicte d'Ucraïna i, per aquest motiu, generen corredors segurs perquè totes les persones que venen d'aquest país puguin fer el procés migratori cap a Europa. Així, a través d'aquestes mesures polítiques, s'està demostrant la possibilitat de crear vies segures i modificar el plantejament tan restrictiu de la normativa de migració i protecció internacional. Sense entrar en profunditat, potser val la pena remarcar un debat existent que planteja la necessitat de **superar la distinció entre migracions forçoses i voluntàries**, centrant els esforços a crear vies segures d'entrada amb respecte dels drets humans universals.

Pel que fa a la situació d'**estada i permanència** al territori espanyol de les persones estrangeres no comunitàries, la Llei d'estrangeria crea un marc restrictiu. D'una banda, obliga les persones que han pogut accedir a partir de permisos o visats a estar renovant-los de manera periòdica, sota requisits excoients i discriminatoris, condicionant aquestes renovacions a l'accés i manteniment en el mercat de treball i, per tant, exigint que les persones siguin un valor productiu dins de l'estructura econòmica de l'Estat. Aquest fet prolonga la situació de precarietat de moltes persones migrades fins a l'accés al **permís de residència permanent**. D'altra banda, la desigualtat s'aguditza en les persones que han accedit sense permisos, ja que es veuen forçades a romandre en una situació jurídica d'irregularitat administrativa de mínim dos o tres anys fins a aconseguir algun arrelament laboral, social o per formació.

⁹ Encara que no entrarem en les especificitats d'aquest àmbit, en l'Estat espanyol, la protecció de les persones sol·licitants de protecció internacional es reglamenta per la Llei 12/2009 de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària i el Reial decret 220/2022 de 29 de març, pel qual s'aprova la regulació del sistema d'acollida en matèria de protecció internacional.

Necessitat de **superar la distinció entre migracions forçoses i voluntàries**, centrant els esforços a crear vies segures d'entrada en respecte dels drets humans universals.

Aquest règim deixa les persones estrangeres relegades a una categoria jurídica diferent i excloent. Des d'una perspectiva sociològica, aquesta categorització es tradueix en la pràctica d'un **racisme institucional**, ja que nega la condició de persona com a subjecte polític i fomenta l'exclusió social i econòmica, perquè perpetua la desigualtat i sosté els prejudicis que tenen conseqüències psicosocials per a les persones. Així mateix, invisibilitza la violència contra les persones estrangeres (especialment vers les que no compleixen amb els cànons occidentals en l'espai públic, fet que perjudica les dones).

El marc estatal ens porta a la mateixa contradicció que hem vist amb el marc europeu: **polítiques d'inclusió** en oposició a **requisits d'entrada i permanència en el territori**. És impossible que es donin espais d'interacció i interculturalitat per poder arribar a una "inclusió" de les persones estrangeres si es troben, sempre, en situació jurídica i socioeconòmica desigual. Així mateix, també preocupa **la quantitat de recursos que es destinen al mercat del control migratori a les fronteres**, la qual cosa denota una clara prioritització respecte al reforç pressupostari de polítiques d'inclusió i integració.¹⁰

En definitiva, puntualitzar que, tal com molt bé ja ha assenyalat el moviment **#RegularizaciónYa**, la Llei d'estrangeria hauria de ser una lectura obligatòria feminista per a totes i tots, ja que deixa clarament en evidència com el nostre sistema migratori és tan racista com classista, masclista, explotador i colonial: "La Llei d'estrangeria i la seva nova reforma porten a la instrumentalització de les vides i els cossos de les persones migrants com a base d'una proposta allunyada de qualsevol enfocament de drets".

¹⁰ Especialment interessant la recerca d'*El Confidencial* i la Fundació porCausa sobre els contractes del govern estatal amb empreses relacionades amb l'àmbit migratori: Ec, C., Alonso, A., Márquez, R., Anido, F., & Esser, E. (2022, 15 de juliol). "Fronteras SA: la industria del control migratorio". *elconfidencial.com*. Disponible a: https://www.elconfidencial.com/espana/2022-07-15/fronteras-industria-control-migratorio_3460287/.

2.2. La política d'immigració a Catalunya

Catalunya ha estat pionera en la construcció d'una política pública pròpia en l'àmbit de la immigració i l'acollida a persones migrades. El primer **Pla interdepartamental d'immigració** es remunta a 1993 i apareix l'objectiu de donar resposta a les anomenades “**noves migracions**”, diferenciant-les dels fluxos de persones que des de la dècada dels anys 50 fins als 70 del segle passat havien arribat a Catalunya des d'altres territoris de l'Estat.

L'**Estatut d'Autonomia de Catalunya** del 2006 (a partir d'ara Estatut) marca un pas important en establir la **competència exclusiva en matèria d'acollida de persones immigrades** (art. 138.1, Estatut). A més, l'Estatut també atribueix a la Generalitat de Catalunya una competència d'“entrada” (possibilitat de fixar el nombre i perfil de les persones immigrades que poden entrar al territori) i d'“estada” (participar, en coordinació amb l'Estat, en la tramitació i resolució de les autoritzacions inicials de treball) (art. 138, Estatut).

L'Estatut també preveu l'establiment d'una llei que actuï com a marc de referència per a l'acollida i la integració de les persones migrades. En el marc d'aquestes disposicions de l'Estatut sorgeix la **Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya**, a partir de l'ampli consens reeixit arran del procés participatiu del **Pacte nacional per a la immigració** (19 de desembre de 2008) per diferents grups parlamentaris, agents socials i econòmics, entitats i organitzacions no governamentals vinculades a l'àmbit migratori.

La Llei 10/2010, en el seu preàmbul, recull i fixa qüestions que s'havien anat dibuixant tant a través del **Pacte nacional per a la immigració** com de diferents polítiques públiques (fins avui s'han aprovat quatre plans d'immigració). A continuació, es presenten els principals instruments politiconormatius relacionats amb el marc català:

Marc normatiu:

- ◆ Estatut d'Autonomia de Catalunya 2006.
- ◆ Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya.
- ◆ Decret 150/2014, de 18 de novembre, dels serveis d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya.

Marc polític, format per 6 plans:

- ◆ Pla interdepartamental d'immigració (1993-2000).
- ◆ Pla interdepartamental d'immigració (2001-2004).
- ◆ Pla de ciutadania i immigració (2005-2008).
- ◆ Pla de ciutadania i immigració (2009-2012).
- ◆ Pla de ciutadania i immigració: horitzó 2016.
- ◆ Pla de ciutadania i immigració 2017-2020.¹¹

Pacte nacional per a la immigració (2008).

Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya, 2013 i 2015.

¹¹ El Pla de govern de la XIV legislatura, a la pàgina 110, estableix el compromís d'elaborar el nou Pla de ciutadania i migracions, però fins avui no ens consta que s'hagi elaborat.

Seguidament, s'esmenten alguns aspectes clau per entendre la filosofia de la política migratòria i d'integració en territori català.

Catalunya, terra d'acollida. En tots els principals documents marc, incloent-hi la Llei 10/2010, Catalunya s'autodefineix com a “terra d'acollida”, reconeixent la immigració com un fenomen que és part de la seva història, un element “permanent” (Casademont i Serra, 2021). A més, aquest model català d'integració (del qual ja es parla en el segon Pla interdepartamental d'immigració 2001-2004) està vinculat a la construcció de Catalunya com a nació, amb les seves especificitats i la consegüent aposta per l'autogovern. D'aquesta manera, i tal com afirma Parella “l'anomenada ‘via catalana d'integració’, consisteix en un model capaç d'aconseguir el màxim equilibri entre el respecte a la diversitat i el sentiment de pertànyer a una sola comunitat”¹² (Solé i Parella, 2008, p. 95). És a dir, cal llegir el desenvolupament de la política d'immigració com a part de la construcció d'una **política d'identitat nacional** i d'una aposta per eixamplar el proveïment de l'**autogovern**, com a afirmació de la seva especificitat enfront de l'Estat, ja que “una política d'immigració és concebuda com una política de redefinició de la comunitat” (Zapata, 2006, p. 178).

Enfocament de ciutadania. A partir del Pla de ciutadania i immigració 2005-2008, s'adopta aquest enfocament (d'aquí el nom del pla, que per primera vegada inclou el concepte “ciutadania”), que suposa un canvi important respecte als plans anteriors, perquè es passa d'una òptica administrativa a una visió de caràcter polític social. Aquest plantejament aposta —almenys al paper— per una igualtat de drets, és a dir, per la voluntat que les persones immigrants puguin tenir accés a serveis i recursos, i participar en la vida social i política. Perquè això sigui possible, es desenvolupa el principi de “**ciutadania resident**”, un “enfocament de la ciutadania basat en la residència material i en la voluntat de la persona de romandre de manera efectiva i estable en un determinat entorn social i de voler-ne formar part” (preàmbul Llei 10/2010 d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya).¹³ L'**empadronament** es torna, així, un requisit administratiu fonamental per a l'accés a recursos, a drets i a la regularització administrativa, requisit que, com es veurà més endavant, malauradament no sempre s'aconsegueix garantir per part de les administracions públiques.

És important llegir aquests avenços en el marc d'una relació estat/nació catalana: aquest “principi de ciutadania” intenta deslligar l'accés a drets de nacionalitat (competència estatal) per vincular-lo al lloc de residència (que és Catalunya i específicament el món local) (Zapata, 2006). Malgrat aquest èmfasi en la “ciutadania resident”, en la mateixa Llei 10/2010 d'acollida a Catalunya es reconeix que les condicions bàsiques de l'exercici dels drets i deures de les persones que no tenen nacionalitat espanyola són regulades per la legislació de l'Estat i, específicament, per la Llei d'estrangeria. Per això, és indubtable, com s'ha esmentat en parlar del marc estatal, que el paper de la llei estatal té un impacte central i directe en els processos d'acollida de les

¹² Traducció pròpia.

¹³ Tal com ja s'ha esmentat, aquest enfocament es va expressar per primera vegada al Pla de ciutadania i immigració 2005-2008, i després a l'Estatut d'Autonomia del 2006. Aquest últim, a l'article 15.3, estableix la possibilitat que els drets reconeguts a la ciutadania catalana també es puguin estendre a “altres persones”.

persones estrangeres, atès que aquesta és la base per a la garantia de drets i l'accés normalitzat a diferents esferes de la vida social (política, econòmica, laboral, cultural i social) que permeten l'establiment formal en el territori de recepció.

Governança multinivell i rol del teixit associatiu. La “integració” i “inclusió” ha de ser una responsabilitat de tots els departaments de la Generalitat i, al mateix temps, és necessari que els actors locals assumeixin un rol protagonista, com a àmbit de govern més pròxim a la ciutadania. A partir d'aquí, és important subratllar que Catalunya té competència en àmbits especialment rellevants per a l'acollida i integració, com són salut, educació i serveis socials. Alhora, les administracions locals també tenen competències en serveis socials, educació infantil, esport, urbanisme, habitatge, que són també centrals. D'altra banda, des del Pla d'immigració 2001-2004 es posa èmfasi en la corresponsabilitat de la xarxa d'agents del món associatiu en la gestió de la immigració i l'acollida, ja que el teixit associatiu compleix un rol fonamental que es reconeix per la Llei d'acollida. Dit això, com veurem, moltes organitzacions de base (sobretot de persones migrades) fan acollida sense prou reconeixement ni recursos per part de les diferents administracions públiques.

Perspectiva intercultural. Des de 2005, els plans adopten la perspectiva intercultural, en contraposició amb models com ara el multiculturalisme o l'assimilacionisme.¹⁴ El [Pla de ciutadania i immigració 2017-2020](#) (d'ara endavant, Pla 2017-2020) afirma que aquest enfocament té com a objectiu “el desenvolupament d'una cultura pública comuna basada en els valors de la **democràcia**, la **llibertat** i els **drets humans** en un marc de respecte a la diversitat cultural, per tant, sense establir discriminacions per aquesta causa. Aquest equilibri entre els drets i els deures fonamentals compartits per tothom i la vinculació al propi grup cultural esdevé el tret diferencial de l'interculturalisme” (p. 13). Tal com s'esmenta més endavant en el text del Pla, “La clau de volta d'aquesta perspectiva és la igualtat de drets i deures per a totes les persones” (p. 19). El principi d'igualtat esdevé especialment important, ja que el gran repte que planteja la transversalització de l'enfocament intercultural és compatibilitzar les seves mesures polítiques amb la reducció de les desigualtats socials estructurals que estigmatitzen a una gran part del conjunt de tota la població migrant.

¹⁴ La multiculturalitat és el model que permet l'organització autònoma de grups culturals diferents de manera que el territori es converteixi en un mosaic cultural. Per tant, el punt de partida és el reconeixement de la diferència (cultural, lingüística i religiosa) i la preservació de la identitat pròpia d'origen. Són models propis del món anglosaxó que han anat evolucionant durant les últimes dècades. El segon model, l'assimilacionisme, dissenya mesures perquè les persones migrades s'assimilin i s'adhereixin a les maneres de fer i de viure pròpies de la societat receptora, perdent amb això els trets d'identitat d'origen. França és el país prototip d'aquest model. Tots dos models eludeixen que les diferències, que no és el mateix que la diversitat, no s'estableixen entre grups ètnics, sinó entre persones amb una identitat i una lectura social de gènere determinada i amb una posició de classe en l'estructura social. Per tant, els discursos de la diferència, que no tinguin en compte aquests tres elements d'anàlisi que interseccionen la vida de les persones, corren el risc d'essencialitzar la identitat i anul·lar el caràcter dinàmic en la seva construcció.

SOS Racisme, en el seu [Informe sobre el racisme a Catalunya 2021](#), posa en relleu la importància d'una **"interculturalitat crítica"** que no sols posi èmfasi en el "contacte" o la "relació", sinó que centri la seva anàlisi en les estructures de poder, el racisme i la "revisió descolonial de la societat" (Informe, 2021. p. 18). En paraules de Catherine Walsh, la interculturalitat crítica no parteix "del problema de la diferència, sinó del problema estructural-colonial-racial. És a dir, d'un reconeixement que la diferència es construeix dins d'una estructura i matriu colonial de poder racialitzat i jerarquitzat, amb els blancs i blanquejats al cim i els pobles indígenes i afrodescendents en els esglaons inferiors"¹⁵ (Walsh, 2009. p. 4).

El Pla 2017-2020 també inclou el terme **interseccionalitat**, però sense aclarir exactament en què consisteix i com es concreta. L'**antiracisme** s'inclou en el Pla 2017-2020, però de manera delimitada com una de les línies d'actuació (Formació per a la prevenció de les discriminacions, el racisme i les ideologies de l'odi). En el període entre el 2021 i 2024, l'antiracisme va guanyar més pes en les polítiques públiques catalanes de migració i la direcció específica va passar a dir-se Direcció General de Migracions, Refugi i Antiracisme (sota el Departament d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat). També és important esmentar que en aquell mateix període es va construir l'[Avantprojecte de llei contra el racisme en totes les seves formes i expressions](#).

La integració. El Pla 2017-2020 afirma, com a premissa general, que el que es pretén aconseguir amb les polítiques de ciutadania i migracions a Catalunya és "acollir i integrar en la societat catalana totes les persones que arriben o retornen al nostre país" (p. 19), definint la integració com "l'exercici real de la igualtat de drets de ciutadania per part de totes les persones" (Ibidem). Si bé la integració, en l'àmbit de les migracions, és un objectiu omnipresent, continua sense haver-hi consens respecte a què s'entén per plena integració i quins són els mitjans per assolir-la. En el cas de Catalunya, i seguint les disposicions de la Llei 10/2010, on més s'aprofundeix en el concepte d'integració és en els dos únics informes de seguiment de les polítiques migratòries duts a terme fins avui, en els anys [2013](#) i [2015](#). Sobre la base dels índexs proposats per la UE, específicament els que proposa tant la Comissió Europea com el Consell d'Europa, en l'informe més recent (2015) es proposen cinc indicadors: les dimensions institucionals, de política pública, laboral, educativa i sociocultural.¹⁶ Aquest document no aprofundirà a analitzar la integració, ja que el seu focus és només l'acollida, però no deixa de ser important esmentar quins són els paràmetres que es mouen a la Generalitat, perquè el com es fa l'acollida està vinculat a quina integració es vol aconseguir.

¹⁵ Traducció pròpia.

¹⁶ Amb la declaració de Saragossa es va establir el compromís d'avançar en indicadors comuns d'integració. Exemple en aquesta direcció és el Migrant Integration Policy Index (MIPEX) i el projecte Intercultural Cities del Consell d'Europa.

2.3. L'acollida a Catalunya

Amb la [Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya](#), Catalunya es converteix en la primera comunitat autònoma de l'Estat espanyol que estableix un marc legal de referència integral per a l'acollida de persones migrades. Una iniciativa molt important que passa a ser pionera en el sud d'Europa en plantejar la integració de la població estrangera no comunitària com a objecte d'intervencions públiques específiques.¹⁷ Ara bé, passem a la gran pregunta.

Què entén el marc normatiu i polític per **“acollida”**? La Llei 10/2010 la defineix com **“la primera etapa del procés d'integració** de la persona a la societat en la qual s'estableix amb vocació de romandre establiment” (art. 2, Llei 10/2010). Tal com s'esmenta en el preàmbul de la mateixa normativa, és important la primera etapa de la persona nouvinguda al país receptor, i és per això que és necessari preveure accions específiques. El benefici per a la societat, segons la llei, és “el fet que els immigrants i els retornats esdevenen persones més preparades i més lliures, més capaces, per tant, de participar i contribuir a la millora de la mateixa societat” (preàmbul, Llei 10/2010). La primera acollida, tal com estableix la norma, té com a finalitat “promoure l'autonomia i la igualtat d'oportunitats (...) i també remoure els obstacles que ho impedeixen a causa, principalment, de la manca de competències lingüístiques bàsiques i el desconeixement de la societat i de l'ordenament jurídic, amb l'objectiu de fer efectiu el principi d'igualtat i assolir una major cohesió social” (art. 1.2, Llei 10/2010).

És rellevant aclarir, i així ho disposa la Llei 10/2010, que l'acollida és un moment concret d'un procés “d'integració complet”. L'acollida és una primera etapa d'un procés que pot durar anys i que, sovint, va més enllà de l'obtenció de la residència permanent o, fins i tot, de la nacionalitat. De fet, en general, cal tenir clar que, de vegades, ni l'obtenció de la nacionalitat treu les persones de la categoria de “migrant”.¹⁸

¹⁷ És important tenir en compte que les polítiques vinculades a les persones que han iniciat un procediment de protecció internacional són de competència estatal i gestionades per entitats del tercer sector en cada territori.

¹⁸ El Reglament del 2014 que regula l'acollida (Decret 150/2014 de 18 de novembre) concreta que el temps transcorregut entre la inscripció de la persona en el servei i l'obtenció del certificat no pot durar més de dos anys (art. 3). És a dir, formalment, al cap de dos anys de la inscripció en el servei ja es dona per conclòs el procés d'acollida.

L'acollida és una primera etapa d'un procés que pot durar anys i que, sovint, va més enllà de l'obtenció de la residència permanent o, fins i tot, de la nacionalitat. De fet, en general, cal tenir clar que, de vegades, ni l'obtenció de la nacionalitat treu a les persones de la categoria de “migrant”.

Els serveis d'acollides es divideixen entre els serveis de primera acollida i l'acollida especialitzada. El **servei de primera acollida**, tal com disposa el text jurídic és “el conjunt de recursos, equipaments, projectes i programes de titularitat pública i privada dirigits a garantir la satisfacció de les necessitats inicials de formació i informació de caràcter bàsic dels estrangers immigrants, els sol·licitants d'asil, els refugiats, els apàtrides i els retornats, amb la finalitat de promoure'n l'**autonomia personal** i la **igualtat d'oportunitats**, i també la **cohesió** del conjunt de la societat catalana” (art. 2 b), Llei 10/2010). En relació amb l'**acollida especialitzada**, la Llei 10/2010 estableix que és “l'instrument mitjançant el qual l'Administració de la Generalitat o els ens locals determinen criteris materials i de coordinació per a adaptar llur oferta de recursos, equipaments, projectes, programes i serveis, de prestació pública o privada, d'acord amb les necessitats específiques dels estrangers immigrants o dels retornats que en són usuaris” (art. 2 c), Llei 10/2010). La lògica darrere d'aquesta acollida especialitzada és no crear sistemes paral·lels a l'ordinari, per això, neix amb la intenció de crear programes i/o tenir en compte, en els serveis ja existents, les característiques i necessitats d'alguns col·lectius, evitant dobles portes d'entrada que generarien segregació o desconexió en el procés d'acollida dels serveis ordinaris.

La primera acollida es configura, doncs, a partir d'una gestió compartida entre la Generalitat de Catalunya i els ens locals, i entre aquests actors institucionals i agents de la societat civil (“entitats col·laboradores”, segons l'art. 14 de la Llei 10/2010). La mateixa llei reconeix que molt abans que s'institucionalitzés i regulés l'acollida, les persones i organitzacions, i els municipis, sovint ja estaven organitzant-se per donar resposta, sense recursos públics ni reconeixement institucional de la seva labor.

La institució responsable de les polítiques d'acollida és la Generalitat i, durant el període 2021-2024, el [Departament d'Igualtat i Feminismes](#) i la seva [Direcció General de Migracions, Refugi i Antiracisme](#). La Direcció compta amb persones professionals especialitzades en matèria de migracions i refugi distribuïdes en els diferents serveis territorials: Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre. És competència de la Generalitat i, especialment del departament responsable, marcar les línies polítiques en aquesta matèria, a través de l'elaboració del Pla de ciutadania i immigració (l'últim cobreix el període 2017-2020, així que, ara per ara, ens trobem sense aquest marc polític necessari). A més, la Generalitat té la funció de coordinar l'execució de les polítiques d'acollida en tot el conjunt del territori català.

Sota la coordinació de la Generalitat i segons el principi de territorialitat i subsidiarietat, són els **ens locals** (ajuntaments i consells comarcals) els que gestionen i brinden els serveis de primera acollida. Als municipis de més de 20.000 habitants i en els consells comarcals es compta amb mínim una persona tècnica en polítiques migratòries i, en funció del nombre d'habitants, a més d'aquesta figura trobarem altres agents d'acollida.¹⁹ A més, les administracions locals han d'establir plans d'acollida i ciutadania com a instruments que, generats des de processos participatius, han de servir per treballar la integració i promoure la convivència intercultural. També tenen la competència de la coordinació amb les **entitats privades** a les quals se'ls pot delegar, tal com ja s'ha esmentat, l'execució del servei d'acollida. De fet, cal esmentar que la llei estableix que el servei d'acollida es pot prestar directament o per mitjà d'agents socials i entitats privades, amb ànim de lucre o sense (art. 14.2, Llei 10/2010).

Respecte a la figura professional d'acollida, la Llei 10/2010 reconeix que, tant les entitats com les administracions que gestionen la política d'acollida, tenen l'obligació de garantir que les persones professionals disposin d'una qualificació i especialització adequada. Les figures professionals que sorgeixen dedicades a la supervisió i acompanyament de tot el circuit d'acollida poden ser tècniques i tècnics en polítiques migratòries, agents d'acollida amb domini d'algunes de totes les llengües d'origen de les persones migrades amb més presència en el territori, personal de mediació i traducció i intèrprets. Cal destacar que, tot i que [el Decret 150/2014, de 18](#)

¹⁹ Qui finança aquestes figures juntament amb els programes de formació i informació és la Direcció General de Migracions, Refugi i Antiracisme a través d'un contracte programa (conveni que se signa entre la Generalitat i els ens locals). El que pot succeir en alguns ajuntaments és que se subcontracti a una empresa o organització per fer aquestes funcions.

de novembre, dels serveis d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya (d'ara endavant, Reglament 2014) ja defineix algunes qüestions, han quedat pendents de definició les qualificacions, competències i habilitats específiques, tant de les persones tècniques de polítiques migratòries com de les agents d'acollida. No obstant això, segons la informació recopilada durant la recerca, els municipis demanen entre els requisits per a la selecció del personal tècnic d'acollida el coneixement d'una tercera llengua (a acreditar segons el marc europeu). Així mateix, és interessant que la Llei 10/2010 expliciti la necessitat de formació en drets de les dones i LGBTI, i en els diferents models de família (disp. adicional sisena).

Són importants alguns aclariments respecte a la titularitat d'accés a aquests serveis de primera acollida. Com ja s'ha dit, les persones titulars són les persones estrangeres migrades, sol·licitants d'asil, refugiades, apàtrides i les retornades, amb una edat superior a l'establerta per a l'escolarització obligatòria (art. 4.1, Reglament 2014). Aquest document se centra específicament en les persones immigrades, sense tractar el sistema específic de protecció internacional (ni les peculiaritats de les persones apàtrides ni les retornades). Dit això, hi ha un alt nombre de persones sol·licitants de refugi o d'asil que veuen rebutjades la seva sol·licitud i que poden, eventualment, acabar entrant en el sistema general d'acollida.²⁰

L'**empadronament** és un dels requisits fonamentals per a l'admissió i accés al servei de primera acollida. El règim jurídic del padró està regulat per la Llei de bases de règim local, que preveu el padró com un dret i una obligació que tenen les persones d'informar el municipi i l'adreça vigent del seu domicili, amb independència de quina sigui la seva nacionalitat o el seu estatut jurídic d'estrangeria. Amb el padró, la persona acredita la seva condició de veïna o veí del seu municipi. Aquest requisit, que inicialment es va establir per concretar el principi de "ciutadania resident" amb el propòsit d'**universalitzar l'accés als serveis d'acollida**, ha acabat sent un obstacle important.

²⁰ Segons xifres d'asil en l'Estat espanyol el 2021, d'un total de 69.891 sol·licituds, només 7.371 van ser resoltes favorablement, és a dir, el 10,5% del total. Tot i que la xifra és baixa, representa un augment respecte a la de l'any 2020, on les resolucions positives només havien estat d'un 5%. L'augment el 2021, malgrat ser positiu, continua estant sota la mitjana europea que és d'un 35% de concessió de protecció internacional, segons la Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR). Mirant les xifres desagregades per gènere, les sol·licituds d'homes representen el 64%, mentre que les de dones el 36% del total. Cana, R. (2022, 22 de juny). Asilo 2021: España mejora gracias a cambios de criterio en la valoración - CEAR. CEAR. Disponible a: <https://www.pear.es/destacados/datos-asilo-2021/>.

Aquest requisit, que inicialment es va establir per a concretar el principi de “ciutadania resident” amb el propòsit d'**universalitzar l'accés als serveis d'acollida**, ha acabat sent un obstacle important.

El dret a ser inscrita en el padró municipal pot qualificar-se de metadret²¹, terme que dona compte que el padró és una porta d'accés i la seva vulneració suposa la transgressió d'altres drets associats. En moltes realitats locals, el padró s'ha convertit en un instrument d'exclusió social a causa dels obstacles burocràtics que posen els mateixos ajuntaments.

Arran de les entrevistes realitzades, es va constatar la dificultat que suposa per a les persones migrades accedir al padró, ja que moltes no poden tenir un contracte d'arrendament perquè no es troben en situació regular, ja que no tenen feina i, per tant, no tenen nòmines que demostrin una quantitat mínima d'ingressos mensuals (requisits bàsics per llogar un pis). Per aquesta raó, l'opció d'habitatge que té la majoria és, o bé subarrendar una habitació, la qual cosa moltes vegades implica situacions d'abusos econòmics, violències i desprotecció, o bé ser rebudes per algun familiar o amiat que les aculli a casa seva fins que la seva situació es normalitzi. Això porta, habitualment, que les persones no puguin accedir al padró i que, fins i tot, es generi tota una situació de lucre entorn d'aquest requisit. A més, es va esmentar la desprotecció social agreujada de les dones que treballen com a internes en **el sector de la llar i de les cures** (sobretot les que estan en situació administrativa irregular), ja que viuen en el lloc de treball permanentment. En molts casos, les famílies contractants no volen empadronar-les perquè suposaria obrir la veda a possibles inspeccions de treball.

Per a donar resposta a aquestes situacions, hi ha ajuntaments, com el de Barcelona, que han creat el **circuit d'empadronament sense domicili fix** perquè puguin accedir al padró les persones que no resideixen de manera continuada en un mateix habitatge o que no poden acreditar cap mena de documentació relativa al domicili (aquí també s'inclouen, per exemple, dones que viuen situacions de violències masclistes i es veuen obligades a abandonar casa seva). En aquests casos, la persona fa una sol·licitud d'empadronament i l'Ajuntament porta a terme les gestions necessàries per comprovar la residència en el municipi. D'aquesta manera, la persona sol·licitant pot ser empadronada al centre de serveis socials. També existeix la possibilitat de l'**empadronament col·lectiu**: entitats que empadronen en el seu domicili social, la qual cosa permet donar un suport concret a dones migrades. No obstant això, no totes les entitats estan habilitades per fer aquesta gestió.

²¹ L'empadronament, un metadret que dona accés a un conjunt de drets humans de proximitat. 2022. Sindicatura de Greuges de Barcelona.
Disponible a: <https://www.sindicaturabarcelona.cat/ca/tag/empadronament/>.

Més enllà d'aquestes solucions d'emergència haurien de ser les institucions les que garantissin les condicions bàsiques perquè el padró es pugui dur a terme de manera fàcil i accessible en tots els territoris de Catalunya. Tots els ajuntaments tenen l'obligació d'empadronar, però no existeixen criteris unificats, per la qual cosa les mesures que es prenen respecte al padró es polititzen, tot i que hi hagi una obligació jurídica. Es tracta d'una discriminació des de la pràctica administrativa i és precisament la Generalitat qui, com a institució, ha d'exercir una pressió política cap als ajuntaments per revertir aquestes discriminacions.

Un altre aspecte general que val la pena recalcar és que en “acabar” el circuit d'acollida, i específicament les accions formatives, la Generalitat emet un **certificat d'acollida**. Aquest certificat té eficàcia jurídica i valor probatori en els processos d'estrangeria com és l'arrelament social, la convocatòria ACOL, la modificació i/o renovació d'autoritzacions de residència o l'adquisició de la nacionalitat.

Finalment, el **compromís de dotació pressupostària** per a un bon desenvolupament dels serveis és un dels principis de gestió esmentats per la Llei d'acollida. S'estableix la cooperació entre la Generalitat de Catalunya i les administracions locals; no obstant això, obliga a la garantia i suficiència financera a la Generalitat que rep transferències del fons estatal (amb fons de la Unió Europea). Actualment, la partida pressupostària es destina a la promoció del coneixement de l'entorn, la contractació de professionals (agents d'acollida, intèrprets i personal de traducció), l'elaboració de materials informatius i la formació lingüística.

2.4. El marc de la igualtat de gènere i antidiscriminació

És gràcies a la **mobilització feminista i de les dones** d'arreu que la igualtat de gènere s'ha anat incorporant en l'agenda pública. Sense ànim d'una explicació exhaustiva, ja que el recorregut és llarg i molt ric, a escala global, un important punt d'inflexió va ser la [IV Conferència de Beijing \(1995\)](#), que va aglutinar governs i un ampli espectre de la societat civil, i en la qual es va introduir per primera vegada la transversalització de gènere (*gender mainstreaming*) com a mecanisme fonamental per a la planificació i el desplegament de les polítiques públiques. La mirada transversal representa un canvi de paradigma: es passa (o s'hauria d'haver passat) d'una visió sectorial —els temes “de dones”— a una “doble estratègia” que preveu la necessitat de transversalitzar la mirada a tots els sectors, institucions i etapes de la política, juntament amb la promoció de mecanismes específics d'empoderament de les dones. També val la pena remarcar que a escala internacional, el 1979, s'aprova la [Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra les dones \(CEDAW\)](#), instrument legalment vinculant per als Estats signataris.

La promoció de la igualtat de gènere s'inclou com un principi d'actuació en el conjunt de la política migratòria i d'acollida, a tots els nivells i almenys amb caràcter de declaració d'intencions. En l'àmbit europeu, la igualtat de gènere “és un valor central de la Unió Europea, un dret fonamental i un principi clau del pilar europeu de drets socials” (segons l'anterior [Estratègia per la Igualtat de Gènere 2020-2025](#) de la Unió Europea).²² Quant a l'acollida, el Pla d'acció d'integració i inclusió 2021-2027 de la Unió Europea inclou, entre els principis i valors clau, la “integració de les prioritats de gènere i antidiscriminació”, esmentant tots aquells obstacles addicionals de les dones i nenes migrades. Aquest mateix pla afirma estar en línia, a més a més, amb l'Estratègia d'Igualtat de Gènere 2020-2025, també amb el [Pla d'Acció contra el racisme de la UE 2020-2025](#) i l'[Estratègia per a la igualtat de les persones LGBTIQ a la UE](#).

A escala estatal, la [Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes](#) representa un punt d'inflexió important en l'assumpció de la transversalitat de gènere com a principi fonamental en l'acció dels poders públics, la qual cosa també inclou la incorporació d'accions positives (mesures temporals necessàries per equilibrar situacions de desigualtat de partida). A Catalunya, és l'aprovació de l'Estatut de 2006 que dona un valuós impuls a escala política normativa, en establir que la Generalitat de Catalunya té la **competència exclusiva en matèria de polítiques de gènere** i en assumir la perspectiva de gènere com un dels seus principis rectors. És especialment rellevant remarcar que l'Estatut, a l'article 41.2, estableix l'**obligació** dels poders públics d'incorporar la perspectiva de gènere en totes les polítiques. Aquesta mateixa obligació d'incloure la perspectiva de gènere en tots els nivells i etapes de les polítiques de la Generalitat es recull a la [Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes](#) (art. 3.1, Llei 17/2015). En 2021, la Generalitat, per primer cop, va establir un **Departament d'Igualtat i Feminismes** (actualment Departament d'Igualtat i Feminisme, en singular) i en el [Pla de Govern XIV Legislatura](#) s'apostava “per un país feminista fonamental en la garantia dels drets humans”, com un dels cinc eixos que estructuren la seva estratègia política. També és

²² Tal com es recull en els articles 2 i 3 del Tractat de la Unió Europea (TUE), així com en els articles 21 i 23 de la Carta dels Drets Fonamentals de la UE.

important incidir que en crear-se el Departament d'Igualtat i Feminismes es va incorporar la Direcció General per a l'Erradicació de les Violències Masclistes, sota la Secretaria de Feminismes, amb les funcions de prevenció i reparació integral. És a dir, encara que aquí s'hagi repassat de forma molt escarida, no s'ha de passar per alt que la **transversalitat de gènere** no és una opció a la qual les administracions públiques poden optar, sinó que es tracta d'un principi d'actuació, un compromís polític i una **obligació normativa** que deriva d'un marc ampli i amb una llarga tradició en tots els àmbits (des del global fins al local). Però, fins a quin punt la transversalitat és present en el marc de les polítiques de migració, d'integració i d'acollida?

Si s'analitza la inclusió de la perspectiva de gènere en el marc de les polítiques d'immigració i integració a escala estatal i catalana, veiem que la Llei d'estrangeria estableix que la política migratòria ha de respectar alguns principis, entre els quals hi ha "la igualtat efectiva entre dones i homes" i "l'efectivitat del principi de no discriminació" (art. 2 bis c)d)e)f), Llei 4/2000). A Catalunya, la perspectiva de gènere té un pes molt limitat en la Llei 10/2010, encara que s'inclogui la integració de la perspectiva de gènere com a "eina d'anàlisi i planificació". En el sector polític, en el Pla de ciutadania i immigració 2017-2020, la igualtat entre dones i homes i els drets humans s'esmenten entre els valors democràtics que es volen promoure. No obstant això, no es pot afirmar que la perspectiva de gènere s'inclogui com a eix transversal ni com a acció específica d'empoderament i acció positiva cap a les dones.

La **perspectiva de gènere** necessita també una **perspectiva interseccional**, com s'ha vist. En l'àmbit català, la Llei 17/2020, de 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista introdueix el concepte d'interseccionalitat entès com la "concurrència de la violència masclista amb altres eixos de discriminació, com l'origen, el color de la pell, el fenotip, l'ètnia, la religió, la situació administrativa, l'edat, la classe social, la precarietat econòmica, la diversitat funcional o psíquica, les addiccions, l'estat serològic, la privació de llibertat o la diversitat sexual i de gènere, que fa que impactin de manera agreujada i diferenciada". I afegeix: "La interacció d'aquestes discriminacions ha de ser tinguda en compte a l'hora d'abordar la violència masclista." (art. 2k), Llei 17/2020), de manera que estableix que les violències i els sistemes d'opressió no actuen de manera independent, sinó que s'entrecreuen i

La **transversalitat de gènere** no és una opció a la qual les administracions públiques poden optar, sinó que es tracta d'un principi d'actuació, un compromís polític i una **obligació normativa** que deriva d'un marc ampli i amb una llarga tradició a tots els nivells (des del global fins al local).

barregen creant noves formes de violències específiques. Alhora, el plantejament polític d'abordatge que proposa el [Protocol marc per a una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes](#) situa la perspectiva de drets des d'un abordatge feminista interseccional, situant al racisme com una forma de violència institucional. El mateix document assegura que un enfocament interseccional en la intervenció implica donar importància als biaixos que operen en la societat i que produeixen estereotips rígids de víctimes i d'agressors que, finalment, acaben afectant la intervenció en casos de violències masclistes (Protocol Marc, 2022, p. 24).

Quant a la interseccionalitat, també resulta important esmentar les persones migrades que són part del **col·lectiu LGBTIQ+**, les quals, en moltes ocasions, pateixen una discriminació i exclusió més gran en migrar, ja que viuen interseccionalitats específiques d'origen i diversitat sexual. En molts casos, la mateixa orientació sexual ha estat el motiu de la migració, buscant protecció i refugi en un país que hagués d'acollir, treballar i acompanyar aquestes necessitats. En aquest sentit, la [Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, persones transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia](#) té una mirada intersectorial i regula una sèrie d'aspectes clau per al desenvolupament de drets en diferents sectors d'intervenció, com per exemple l'educació, la cultura, l'oci i l'esport, els mitjans de comunicació, la salut, la formació i sensibilització de professionals, l'atenció des dels serveis socials, el reconeixement de la diversitat familiar. D'altra banda, la [Llei 19/2020, de 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació](#) té l'objectiu d'eliminar qualsevol discriminació, amb un amplíssim espectre, abastant l'origen territorial, el gènere, l'orientació i identitat sexual, la llengua o identitat cultural, la "raça, origen ètnic o color de pell, i qualsevol forma de racisme com l'antisemitisme o l'antigitanisme", a més de les conviccions religioses. Estableix els principis d'actuació que han de regir les actuacions dels poders públics i estableix mesures en diversos àmbits com l'ocupació, educació, salut, serveis socials, habitatge, etc. Finalment, ja s'ha citat l'**Avantprojecte de Llei contra el racisme**, que també pot ser una eina útil per a la protecció de les persones víctimes de racisme i per a la transversalització d'aquesta perspectiva en l'administració.

Des de la responsabilitat de les institucions, l'aposta interseccional implicaria incloure una mirada interseccional al conjunt de polítiques públiques, és a dir, que de manera conscient es reconeguessin els impactes desiguals de les mesures adoptades i s'actués per combatre aquestes desigualtats (Coll-Plans, Solà-Morales i Missé, 2019, p. 19). Això també porta a reflexionar sobre la posició de poder que les persones que treballen en l'administració pública (o serveis externalitzats) tenen cap a les usuàries i com aquestes es troben travessades per nombrosos eixos d'opressió. De fet, el terme "usuària" atorga a les dones un rol passiu.

Les **violències masclistes** són les expressions més dures d'un sistema patriarcal en el qual les desigualtats són estructurals. Es tracta d'una greu expressió de discriminació que afecta les dones, les joves, infants i persones dissidents de gènere arreu del món i en totes les esferes socials, econòmiques i polítiques; travessant totes les cultures, classes socials, edats, etc. Va ser en la Recomanació número 19 de la CEDAW el 1992 quan va definir per primera vegada en la història la **violència contra les dones com una violació dels drets humans**. Especialment important en el nostre context, i per al tema que ens concerneix, és el [Conveni d'Istanbul del Consell d'Europa](#) (2011), sobretot pel seu èmfasi en la **violència institucional**, indicant que la violència contra les dones també pot ser exercida per autoritats, funcionariat, agents i institucions estatals. És important citar la [Recomanació General núm. 35 sobre la violència per raó de gènere contra la dona, per la qual s'actualitza la recomanació general núm. 19](#) de la CEDAW (2017), la qual emfatitza que la violència pot afectar les dones en tot el cicle de la vida i que es produeix en totes les esferes, tant en la pública com en la privada, incloent-hi els espais digitals. Alhora estableix que **“els Estats tenen l'obligació de prevenir, investigar, sancionar i reparar a les víctimes i/o supervivents**, així com de brindar garanties de no repetició i erradicar aquesta forma de violència en totes les seves manifestacions” (CEDAW, Recomanació General 35, 2017).

L'Estat espanyol va ser pioner a escala europea a promulgar la [Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere](#), llei que reconeix aquesta violència com un problema social estructural i que insta a un treball coordinat per garantir els drets de les dones víctimes. Dit això, és una llei que abasta només la violència per part de les parelles o exparelles, deixant fora del radar altres contextos fonamentals en els quals la violència de gènere també s'exerceix. En aquest sentit, a Catalunya, la Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista no es limita a l'àmbit de la parella, sinó que també inclou l'àmbit familiar, laboral, social i comunitari; i estableix una xarxa d'atenció i recuperació per a les dones víctimes de violència masclista.²³ Amb la modificació de la Llei 17/2020 es va voler adaptar la norma al Conveni d'Istanbul i a la Recomanació General 35 de la CEDAW, incloent-hi la violència institucional.

El problema de les violències masclistes i de com aquestes travessen les dones migrades serà una qüestió que es tractarà transversalment al llarg de tot el document aquí presentat. I, específicament, en l'apartat corresponent al “dret a l'acompanyament integral”. No obstant això, és substancial destacar que el **règim d'estrangeria**, del qual ja s'ha parlat, té conseqüències nefastes en la garantia de drets de les dones migrades víctimes de violències masclistes. En concret, en el cas de les dones reagrupades o les que estan en situació administrativa irregular. En menor mesura, també afecta les dones migrades que tenen permisos de residència no dependents d'altres persones ja que, com s'esmenta en l'“Estudi inicial sobre l'ús de les dones migrades dels serveis d'atenció a les violències masclistes” (2020), de l'Institut Català de les Dones (d'ara endavant ICD), les targetes inicials que no són de residència permanent podrien comportar problemes a l'hora de canviar de província o de treball provisional fins a la finalització del procediment penal que, si conclou amb sentència condemnatòria o resolució judicial de la qual es dedueixi

²³ A diferència de la Llei Orgànica 1/2004, la llei catalana no abasta cap element de caràcter penal ja que la Generalitat no té competència en la matèria.

que la dona ha estat víctima de violència, se li atorgarà el permís definitiu. En el cas de les dones reagrupades víctimes de violència de gènere en la parella, segons la reforma de la Llei d'estrangeria del 2009, una vegada s'hagi dictat una ordre de protecció (si no n'hi ha, un informe del Ministeri Fiscal) que indiqui indicis de violència, les dones obtindran una targeta de residència i treball. La dependència d'aquests dictàmens pot suposar dificultats a l'hora d'aconseguir que la protecció dels drets d'aquestes dones sigui "efectiva i real", segons el mateix estudi de l'ICD.

És especialment greu el cas de les **dones migrades en situació administrativa irregular**, ja que la interposició d'una denúncia suposa explicitar la seva situació i posar-se en risc. Tal com esmenta l'estudi de l'ICD "malgrat el canvi normatiu que va tenir lloc el 2009, la legislació encara imposa la condició d'immigrant sobre la condició de víctima, és a dir, la Llei d'estrangeria fa que la irregularitat administrativa prevalgui davant de la garantia dels seus drets en el marc de la Llei 1/2004" (Institut Català de les Dones, 2020, p. 48). Encarna Bodelón explica que l'actual regulació contra les violències masclistes no és suficient per assegurar la protecció efectiva i que "la Llei d'estrangeria actual estableix l'obertura d'expedient d'expulsió a les dones migrants en situació irregular que, després de denunciar per violència de gènere, no aconsegueixin acreditar els fets en el procés penal" (Bodelón, 2013. p. 5). Això és així perquè **la denúncia només suspèn el procediment d'expulsió, a l'espera del resultat del procés penal.**²⁴ Merino, citat en l'estudi de l'ICD, assegura que "d'això es desprèn que les estratègies de protecció i seguretat i el respecte cap als drets de les víctimes depenen més de la regulació d'estrangeria que no de la normativa per a l'eliminació de la violència" (Institut Català de les Dones, 2020, p. 49).²⁵

²⁴ El pronunciament que es va fer després del Fòrum Estatal de Violència Institucional basada en gènere contra dones migrants, fills i filles, el març de 2023 a Madrid, proposa "que es modifiqui la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social perquè no es condicioni l'autorització de residència i treball provisional per circumstàncies excepcionals a una ordre de protecció o un informe del Ministeri Fiscal, ni la seva concessió a un procediment penal que conclouï amb una sentència condemnatòria o amb una resolució judicial de la qual es dedueixi que la dona ha estat víctima de violència de gènere, brindant la possibilitat d'autorització mitjançant informe dels serveis socials, dels serveis especialitzats o dels serveis d'acollida de l'Administració Pública competent destinats a les víctimes de violència de gènere", alhora que demanen que "es regularitzi immediatament els fills i filles menors d'edat de les víctimes i supervivents de violència de gènere migrants que es trobin en situació d'irregularitat administrativa".

²⁵ A més d'aquests dos casos breument esmentats, hi ha tota una casuística complexa en què emergeixen les dificultats afegides per a les dones migrades. L'estudi ICD esmenta, per exemple, el temor a la denúncia en el cas que s'hagi començat un procés de reagrupació amb fills i filles (p. 50).

El règim d'estrangeria, (...) té conseqüències nefastes en la garantia de drets de les dones migrades víctimes de violències masclistes.

Tal com explica l'informe d'[Amnistia Internacional \(2005\)](#), el **règim d'estrangeria restringeix l'accés de les dones en situació administrativa irregular a la protecció dels seus drets humans** i, alhora, el fet de no tenir permís de treball les aboca a una forta vulnerabilitat i a la dependència econòmica del seu agressor. Si ens centrem, per exemple, en l'àmbit laboral, l'estudi de Veliz i Bofill sobre violències i assetjament sexual en els treballs de la llar afirma que la Llei d'estrangeria discrimina, indirectament, per raó de gènere i origen a les dones treballadores de la llar i de les cures, ja que pivota la regularització entorn del fet de tenir un contracte laboral estable quan aquest sector, majoritàriament ocupat per dones migrades, té una falta de regulació estructural i endèmica (Veliz i Bofill, 2019. p. 23).

En relació amb l'accés als serveis existents i segons el marc normatiu a Catalunya, "totes les dones que es troben en situacions de violència masclista, i també llurs fills i filles dependents, que visquin o treballin a Catalunya i amb independència del veïnatge civil, la nacionalitat o la situació administrativa i personal, tenen garantits els drets que aquesta llei els reconeix" (art. 2.1, Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista). En la pràctica, hi ha obstacles que dificulten l'accés de les dones migrades a la Xarxa d'Atenció i Recuperació catalana. Aquest mateix estudi de l'ICD identifica alguns: la situació administrativa irregular que tanca moltes portes, sobretot l'accés als serveis residencials i recursos econòmics, la dificultat de conciliar els horaris (encara més en el cas de les treballadores de la llar i les cures internes), la falta de serveis de traducció i mediació cultural, indemnitzacions i ajudes econòmiques en casos de violències masclistes, entre d'altres.

3. ANÀLISI AMB PERSPECTIVA FEMINISTA DE L'ACOLLIDA A CATALUNYA

La Llei 10/2010 d'acollida estableix que el servei de primera acollida consta d'accions formatives i informatives estructurades a partir d'una avaluació inicial de la persona i les seves necessitats. Concretament, el procés comença amb una benvinguda institucional i una primera entrevista, que té com a objectiu, principalment, informar sobre el servei de primera acollida, explicar l'itinerari, com obtenir el certificat de primera acollida i quina n'és la utilitat. També, en aquesta primera entrevista, és necessari comprovar si la persona és titular de dret del servei (si està empadronada al municipi i té algun document d'identitat). En el moment que s'inscriu en el servei ja es considera persona usuària. A partir d'aquesta inscripció, la persona accedeix als tres mòduls formatius i, en finalitzar-los, rep el certificat d'acollida.

Aquest capítol analitza, des d'una perspectiva feminista, el desplegament del sistema d'acollida a Catalunya, centrant-se en tres components principals del model català que s'enuncien com a drets fonamentals:

- ◆ Dret a la informació i formació.
- ◆ Dret a l'acompanyament integral.
- ◆ Dret a la participació social i política.

En l'anàlisi s'esmentarà el **model de FOCA** com a model d'inspiració i referent per a la reflexió i es posarà en relació el marc polític normatiu amb totes les troballes del procés participatiu, tot amb el propòsit d'identificar possibles problemàtiques del model català, rellevants des d'una perspectiva feminista, i plantejar recomanacions i propostes d'acord amb les possibilitats competencials.

3.1. Dret a la informació i formació

Tal com s'ha pogut veure en el capítol corresponent al marc polític i normatiu, el sistema d'acollida català posa un gran èmfasi en la formació i capacitació. En el nostre context, es detecten aspectes a reflexionar en clau de gènere, interseccionalitat i de drets per a la millora d'aquesta part essencial del sistema d'acollida. A continuació, s'identifiquen els tres subtemes principals dins de l'eix d'Informació i formació:

- ◆ Accés a la informació.
- ◆ Accés i permanència en les formacions.
- ◆ Capacitació que posi les necessitats i drets de les dones al centre.

Des d'una mirada feminista, és de gran inspiració el model integral de FOCA que planteja la **formació** com un component fonamental per al desenvolupament de l'**autonomia** i l'**agència** de les dones, així com per evitar caure en pràctiques assistencialistes i de revictimització amb les persones migrades que cronifiquen el seu procés. Per a això, el model proposa una formació continuada per a les professionals que intervenen en el procés d'acompanyament amb la finalitat que tinguin eines per a l'acompanyament psicosocial, drets humans, drets de les dones, litigi estratègic, protecció internacional, protecció a defensores de DDHH, salut integral des d'una perspectiva de gènere i interculturalitat. Es recomana, a més, la formació de les dones migrants a través de tallers que abordin temes de drets humans, drets de les dones en la migració, protecció internacional i migració, violència de gènere, salut i projecte de vida. Tot amb un enfocament de gènere i interculturalitat. La capacitació per a les dones té com a finalitat promoure processos d'anàlisi que els permetin entendre i transformar les seves experiències de manera autogestionada, enfortint la confiança i la presa de decisions adequades i segures per a la vida. Amb tot aquest conjunt de reflexions, també, el que es busca és impulsar el seu **lideratge** en la **defensa i exigència dels seus drets**, així com en la **denúncia** de la violència que han viscut.

3.1.1. Accés a la informació

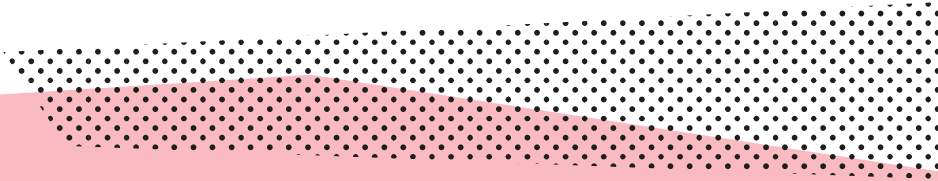
El primer punt a reflexionar en aquest apartat és, sens dubte, l'**accés a la informació**. La possibilitat real que tenen les dones i persones migrades d'assabentar-se del servei d'acollida i de l'oferta formativa a la qual poden tenir accés. Un dels primers nusos crítics identificats en el procés participatiu realitzat sobre l'accés a la informació és, justament, el fet que la informació sobre el servei de primera acollida no arriba a totes les dones migrades. Lamentablement, no es disposa d'informació quantitativa sobre el nombre de persones que accedeixen al servei de primera acollida a Catalunya, ni molt menys es disposa del desglossament per gènere, nacionalitat, edat o municipi d'empadronament. Aquesta falta de dades no permet avaluar quantitativament fins a quin punt aquests serveis estan arribant als qui els necessiten per poder corroborar quantitativament la informació recaptada qualitativament.

La Llei 10/2010 que regula l'acollida estableix que la informació sobre el servei de primera acollida ha de ser lliurada pels ajuntaments en el moment de realitzar el padró. És obligació de les oficines d'atenció ciutadana (OAC) o de les oficines que ofereixen un servei similar al territori, explicar-ne les característiques bàsiques a les persones potencialment usuàries. A més, el Reglament 2014 afegeix que aquestes mateixes oficines han de disposar de materials informatius sobre el servei d'acollida en diferents llengües d'interès.

No obstant això, s'ha detectat, per mitjà de les entrevistes, que no sempre es lliura aquesta informació en les Oficines d'Atenció Ciutadana (responsables de gestionar el padró) i que, sovint, les dones migrades coneixen aquests serveis per les diferents entitats de persones migrades o de barri, o per una altra mena de xarxes pròximes com amigues o familiars que també han passat pel mateix circuit anys enrere. Cal ressaltar la importància d'aquest assumpte, i el rol imprescindible de les Oficines d'Atenció Ciutadana (OAC), que, amb freqüència, són les que tenen el primer contacte institucional amb les persones que migren.

En aquest sentit, seria important que es respecti la normativa. De manera que **totes les i els professionals de les Oficines d'Atenció Ciutadana estiguin al corrent de la informació** sobre el circuit d'acollida i la lliurin quan una persona s'empadrona per primera vegada. També seria important que, en totes les oficines del territori, en línia amb el que s'estableix per norma, es disposi de material escrit en diversos idiomes, fullets en els quals es presenti de manera gràfica i senzilla el circuit d'acollida i s'expliqui el procés per accedir-hi. Des d'una perspectiva feminista, és rellevant que totes les oficines d'atenció al públic, i específicament aquelles en què es tenen els primers contactes, facilitin informació sobre els serveis per a dones, joves i infància, i sobre la Xarxa d'atenció i recuperació de violències masclistes.

Més enllà del rol de les OAC, si es considera que la informació no arriba a totes les persones a les quals hauria d'arribar, potser caldria **estrènyer els vincles amb les comunitats**, reconèixer el rol que moltes organitzacions de persones (i de dones) migrades estan desenvolupant eficientment, **identificar espais** en què transitin dones en la quotidianitat i facilitar-los informació sobre aquests serveis.

FOCA ha promogut una **Xarxa de Gestores de Drets Humans Guatemala-Mèxic** capacitada per a la tasca d'informar les dones i famílies que pensen migrar sobre: els perills, drets, albergs, tràmits. També tenen una clara estratègia de difusió per fer arribar la informació a les dones i les seves famílies, que estan en situació de migració, tant a Mèxic com als països d'origen, tot a través dels seus programes de ràdio a Mèxic i Centreamèrica; així com a través d'orientació virtual en la web oficial de FOCA.

3.1.2. Accés i permanència en les formacions

El gruix de les accions de la primera acollida se centra en l'assistència als tres mòduls que permeten adquirir el certificat d'acollida.

Aquesta oferta formativa consta de:

- ◆ Mòdul A sobre competència lingüística del castellà i català, amb 90 hores mínim, que es reparteixen segons l'avaluació del coneixement dels dos idiomes en la primera entrevista. Aquest mòdul s'organitza pel Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL)²⁶ o per organitzacions que tinguin un conveni amb el CPNL. Les formacions de llengua catalana organitzades per escoles de persones adultes poden reconèixer-se com a equivalents a la formació d'aquest mòdul.
- ◆ Mòdul B sobre coneixements laborals amb una durada mínima de 15 hores. Aquest mòdul és prestat pel Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) i per agents socials com els sindicats i organitzacions de la societat civil.
- ◆ Mòdul C sobre coneixements de la societat catalana amb un mínim de 15 hores. L'imparteixen els serveis públics de primera acollida del territori o les seves organitzacions col·laboradores.

²⁶ El Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL) és un ens públic que té com a objectiu fomentar el coneixement i l'ús de la llengua catalana. La Normalització Lingüística - CPNL, C. P. A. (s/d). Consorci per a la Normalització Lingüística - CPNL. Disponible a: <https://www.cpnl.cat/>.

Quant a l'accés i permanència en les formacions, en les entrevistes realitzades, s'esmenta l'**oferta horària** dels cursos com una dificultat d'accés, ja que moltes vegades coincideix amb els horaris laborals de les dones, dificultant la possibilitat de conciliar la seva vida laboral-familiar amb les formacions que requereix el circuit d'acollida català. Conscients de la gran varietat d'ofertes en el territori que no és possible recollir íntegrament, detectem que, moltes vegades, aquestes formacions es troben calendaritzades per a tot l'any, la qual cosa no permet flexibilitat ni possibilitat d'adaptació d'acord amb les diferents necessitats de les dones migrades. Aquesta qüestió esdevé especialment important en el cas de dones que estan en situació de violències masclistes, ja que se suma a aquesta problemàtica general la dificultat de conciliar la formació amb les diferents visites, acompanyaments psicològics seus o dels fills i filles, tots els tràmits del procés judicial, etc. Novament, es detecta una contradicció entre el que recullen les entrevistes i la norma, la qual indica que, sens dubte, la **flexibilitat organitzativa** és un **principi de gestió** i que "els serveis s'han d'organitzar amb prou flexibilitat per atendre les necessitats dels titulars" (art. 5.7, Llei 10/2010).

Les experiències són diverses i, en el procés participatiu, s'ha detectat que les organitzacions fan incidència política perquè s'ofereixin horaris més variats, fins i tot les entitats que ofereixen aquestes formacions ho fan des d'aquesta òptica, aconseguint professorat i convenis amb el CPNL per poder oferir els cursos en horaris que estiguin vinculats a les necessitats horàries de les dones migrades. No obstant això, no hi ha un criteri unificat per garantir que l'oferta horària sigui diversa i que se'n permeti la conciliació.

La qüestió de la conciliació és especialment important des d'una perspectiva feminista, ja que la responsabilitat del treball reproductiu continua recaient de manera desigual en les dones. Segons l'Enquesta de l'ús del temps de l'Institut d'Estadística de Catalunya del 2011²⁷, **les dones destinen més temps a les cures de la llar i de la família**, amb una mitjana diària de 3 hores i 54 minuts, la qual cosa representa una diferència de gairebé 2 hores respecte als homes. Encara que aquestes dades no estiguin desglossades per origen, ens donen una idea de la dinàmica general. En un sistema tan familiarista com el nostre, és a dir, en un sistema que basa les cures en les xarxes familiars (i especialment en les dones d'aquestes xarxes), les dones migrades tenen un afegit de dificultat que és important tenir en compte, ja que la majoria de les vegades el treball de llar és per a elles l'única porta d'entrada disponible al mercat laboral. Segons dades de l'Organització Internacional del Treball (2019), en el seu informe "El treball de cures i les treballadores de la cura per a un futur amb treball decent", la majoria de les persones que treballen en cures són dones, habitualment migrants, les quals moltes vegades treballen en condicions irregulars i en l'economia submergida.²⁸ Sota aquesta mateixa lògica, és fonamental considerar la situació de les treballadores de la llar i les cures internes, les quals habitualment tenen un permís de només **36 hores setmanals** (que sovint ni tan sols es respecta), fet que clarament condiciona la

²⁷ Idescat (2010-2011). Enquesta de l'ús del temps. Disponible a: <https://www.idescat.cat/serveis/biblioteca/docs/cat/eut-pr2010-11.pdf>.

²⁸ OIT (2019). El trabajo de cuidados y los trabajadores del cuidado para un futuro con trabajo decente. Ginebra: OIT. Disponible a: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_737394.pdf.

possibilitat de participar en les formacions dels mòduls d'acollida. En les entrevistes realitzades s'ha constatat aquesta dificultat i el malestar que comporta per a les dones haver d'escollir entre seguir amb la feina, moltes vegades en condicions de precarietat, o fer les formacions.

Mujeres Pa'lante és una associació formada majoritàriament per dones migrades, amb l'objectiu d'acompanyar-se mútuament i crear espais segurs establint xarxes, realitzant suport psicològic, legal i sociolaboral. Es desenvolupa una **acollida integral**, amb espais de creixement personal, de mediació amb les administracions, de formació en idiomes, alfabetització i informàtica, formació en drets socials, salut, violències masclistes, entre d'altres. Una línia d'actuació és l'acompanyament a dones treballadores de la llar i les cures, especialment les que treballen en règim d'interines i no tenen temps, per la qual cosa s'executen activitats de caps de setmana perquè hi puguin participar. En aquest àmbit es constaten vulneracions de drets (tràfic de persones amb finalitats d'explotació laboral, assetjament sexual, manca de drets laborals), especialment a aquelles que manquen dels permisos de residència i es troben en una situació de gran vulnerabilitat social. La denúncia dels murs de violència institucional és una altra de les línies de treball de l'associació. Alhora, aquesta organització ofereix els Mòduls A per a l'obtenció de certificats d'acollida en horaris diversos i durant el cap de setmana amb la finalitat de facilitar l'accés de les dones migrades.

Una proposta interessant en aquesta matèria és la incorporació de les **formacions en línia**, formacions que ja es duen a terme en alguns territoris i que s'han vist profundament accelerades per l'inici de la pandèmia el 2020. La possibilitat de fer formacions en línia està recollida en l'article 12 de la Llei 10/2010, on s'especifica que s'han d'"incorporar d'una manera sistemàtica els avenços pedagògics i tecnològics, incloses les tecnologies de la informació i la comunicació, tant si el servei es presta a distància com si es fa de manera presencial o per mitjà de qualsevol modalitat homologada, amb la finalitat d'optimitzar el rendiment de l'aprenentatge".

Destaca el cas del **Sindicat de Comissions Obreres**, des de la seva associació **CITE**, que compta amb una gran trajectòria en formació de persones migrades. Tal com es va explicar en el seminari “Acol·lides Feministes” (octubre 2022) per part de Sònia Parella i Liliana Reyes, el CITE imparteix cursos presencials a dones que han viscut situacions de violències masclistes, moltes en situació irregular. Arran de la pandèmia, el format d'aquest curs va passar de ser presencial a ser en línia, la qual cosa va permetre experiències de *mobile learning*. També es va adaptar l'horari per ser impartit en caps de setmana i, així, facilitar que les dones poguessin conciliar la seva vida familiar. Arran de l'estudi “E-learning i empoderament de les treballadores de la llar centreamericanes a Barcelona en temps de COVID-19: el cas del CITE”, de Parella i Reyes, es va concloure que l'ús de les **TIC** és una obertura als dispositius d'acollida i una gran oportunitat per arribar a més persones i millorar l'accessibilitat.

L'oferta en línia pot ser útil per a moltes dones migrades que no poden coincidir en els horaris presencials o que no tenen la possibilitat de desplaçar-se. No obstant això, s'ha de tenir prudència, ja que en el procés participatiu s'ha detectat que existeix una **bretxa digital entre les dones migrades**, ja que no totes compten amb els recursos per a connectar-se a les formacions (ordinador, connexió a internet estable, etc.). Per tant, si bé aquesta proposta pot ser una solució per a algunes dones, perquè resulti realment efectiva també s'hauria de considerar la formació en TIC i *e-learning* per a les dones migrades, així com l'habilitació d'espais físics on les persones puguin accedir a ordinadors i wifi per fer un seguiment correcte dels programes en línia. Una proposta com aquesta podria vincular-se a un treball en xarxa, implementant aquest tipus d'espais en els serveis d'informació i atenció a les dones (SIAD), biblioteques, aules d'informàtica d'escoles d'adults o a les escoles de les seves filles i fills. D'altra banda, cal destacar que les bretxes digitals també impacten en altres procediments administratius d'estrangeria, com en l'obtenció d'un certificat digital per sol·licitar un permís de residència inicial.²⁹

²⁹ Actualment, segons la llei, no fa falta que una dona migrada compti amb una advocada per a fer els tràmits d'estrangeria, ja que es pot realitzar amb el certificat digital. No obstant això, l'accés a aquest certificat és una barrera enorme que continua generant desigualtats.

Dins de les bones pràctiques destaca el **Consell Comarcal d'Osona** que, el 2020, va començar amb una prova pilot per fer les classes d'alfabetització en línia per a persones estrangeres que volien millorar l'escriptura i la lectura del català, enmig del context de la pandèmia. Després de la primera avaluació es van obtenir dades que van indicar una assistència del 70% de l'alumnat i es va incloure suport inicial necessari perquè totes les persones es poguessin connectar telemàticament. Així, es va constatar que les classes virtuals també es van transformar en un espai de suport emocional i de seguiment de l'alumnat.³⁰

En referència a la **barrera d'accés i permanència**, s'ha detectat que no sempre es tenen en compte les diferents realitats lingüístiques d'origen, com per exemple les llengües que no tenen grafies grecolatines o les dones que no estan alfabetitzades. La Llei 10/2010 sí que considera, a l'article 12, l'obligació d'utilitzar en les accions informatives i formatives "a més del català, les llengües pròpies dels usuaris del servei sempre que sigui necessari, i incloure-les també en els materials didàctics". A més, en el mateix article s'estableix que s'ha de posar en pràctica una **metodologia adaptativa** al nivell sociocognitiu de les persones usuàries participants i del seu context sociocultural corresponent.

Fins i tot tenint en compte que el sistema està pensat perquè les persones passin pel mòdul A abans de participar en el mòdul B i C, de manera que puguin haver aconseguit un cert nivell lingüístic que faciliti tot el procés, en l'estudi participatiu s'ha detectat una manca comunicativa en les llengües comprensibles per a les persones usuàries, la qual cosa genera **segregació** i dificulta l'accés a la informació.

Respecte a l'obstacle d'accés que pot representar l'**alfabetització**, segons dades de la UNESCO, les dones constitueixen **dos terços del total de la població no alfabetitzada del món**³¹, i a Catalunya, les dones analfabetes són més del doble que els homes (Idescat, 2022).³² Per tant, es torna fonamental considerar aquesta variant per reduir les bretxes que encara existeixen i garantir el dret a l'educació de totes les persones.

³⁰ "El Consell Comarcal d'Osona comença una prova pilot en línia del programa d'alfabetització Lletres per Tothom". Disponible a: <https://www.ccosona.cat/actualitat/1898-el-consell-comarcal-d-osona-comenca-una-prova-pilot-online-del-programa-d-alfabetitzacio-lletres-per-tothom>.

³¹ Dos terços dels analfabets del món són dones, revela la UNESCO. (2016). Notícies ONU. Disponible a: <https://news.un.org/es/story/2016/03/1352051>.

³² Idescat. EPA. Catalunya. Taula: Població de 16 anys i més que no està cursant estudis. Nivell de formació assolit (CNED-2014) / Sexe (3.1.12). (s/d). Disponible a: <https://www.idescat.cat/treball/epa?tc=4&id=xc047401>.

La Llei 10/2010 preveu que el servei de primera acollida hagi de facilitar l'alfabetització de qui el necessiti, tant mitjançant programes com iniciatives creades *ad hoc*. El Pla 2017-2020 explica la necessitat per a aquelles persones no alfabetitzades, o que tinguin dificultats greus de comprensió del nostre alfabet, de fer un procés previ al mòdul A. De fet, s'han fet programes per pal·liar aquesta dificultat, com els cursos d'alfabetització "Lletres per a tothom". Així i tot, continua sent molt gran la necessitat d'espais d'aprenentatge específics per a persones amb dificultats d'alfabetització.³³ És important disposar de material específic per a l'alfabetització en tot el territori, tal com estableix el Pla 2017-2020.

Una altra dificultat constatada a escala general sobre els mòduls A, B i C, que té a veure amb la permanència de les dones en els cursos, és que els grups per a les formacions són generalment grups mixtos. És a dir, que participen d'igual manera homes i dones, la qual cosa porta al fet que algunes dones sentin incomoditat i, en alguns casos, tal com van relatar en les entrevistes, se sentin insegures i limitades a l'hora d'opinar, participar i parlar en les formacions. **La possibilitat de garantir grups no mixtos podria ajudar al fet que algunes dones guanyessin en seguretat**, tal com fan algunes entitats, amb el suport de la Generalitat. En el procés participatiu portat a terme, també s'ha esmentat que, a vegades, no és necessari que tots els mòduls siguin no mixtos, sinó que pot ser útil organitzar alguns espais previs només amb dones des d'un acompanyament respectuós i d'escolta.

Cal destacar com a exemple de bona pràctica el treball de l'**Associació Intercultural Diàlegs de Dona**, un espai d'acollida per a dones migrades al barri del Raval de Barcelona. L'associació realitza un acompanyament comunitari a dones novingudes perquè tinguin competència lingüística i coneixements de l'entorn de la societat on resideixen. Aquest projecte fomenta la cohesió social en el barri a través del diàleg intercultural en clau de gènere i amb classes no mixtes, de manera que faciliten espais segurs per a les dones.

³³ El programa "Lletres per a tothom" és un programa a Catalunya que promou l'alfabetització en català de persones d'origen estranger, amb l'objectiu d'oferir cursos com un pas previ per a accedir als cursos inicials del Consorci per a la Normalització Lingüística (promoguda per la Generalitat de Catalunya, l'Obra Social la Caixa i la Federació d'Associacions Culturals i Educatives de Persones Adultes (FACEPA).

3.1.3. Capacitació que posi les necessitats i els drets de les dones en el centre

Respecte al mòdul A, el seu objectiu és que les persones adquireixin les competències bàsiques en la llengua catalana i castellana. La llengua catalana té una gran centralitat en el model d'acollida. Com s'afirma en l'“Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya de 2015”, la idea d'“integració a una cultura pública comuna” s'ha vinculat a l'aprenentatge de la llengua catalana. Així mateix, també s'afirma que el desconeixement de la llengua és un dels principals motius dels informes d'acollida desfavorables.

Tot això planteja alguns nusos crítics, ja que l'adquisició d'uns certs nivells bàsics de l'idioma depèn de molts factors en els quals les dones, sovint, tenen una situació desfavorable: competències de lectoescriptura com a base per a l'aprenentatge d'un altre idioma, temps per assistir als cursos i estudiar, etc. A més, es detecten dificultats per part de les entitats de base per poder impartir aquest mòdul, ja que es demana que el professorat tingui el nivell superior de català (C2), la qual cosa pot acabar exclouent-ne possibles docents.

Sobre el mòdul B de coneixements laborals, l'article 10 de la Llei 10/2010 estableix que s'han de presentar **coneixements bàsics** per a la “plena efectivitat de llurs drets i deures laborals, tant per a l'accés al món laboral com per al desenvolupament del lloc de treball i la carrera professional”, a més, s'ha de lliurar informació sobre els **serveis ocupacionals**, com els que ofereix el SOC, els municipis i també les organitzacions de la societat civil.

El mateix article de la Llei 10/2010 estableix que l'oferta formativa també ha d'atorgar informació clara en matèria d'estrangeria, una altra problemàtica que ha estat detectada i identificada en el procés participatiu. I és que, durant les entrevistes, s'ha especificat que no sempre s'ha lliurat la informació necessària sobre aquest aspecte en les formacions impartides per a persones migrants.

Des d'una perspectiva feminista interseccional és important que les i els professionals coneguin les profundes desigualtats i obstacles que viuen les dones, i especialment les dones migrades, en l'accés i permanència en el mercat laboral. Les dones migrades continuen ocupades en sectors caracteritzats per la precarietat, els baixos salaris, l'absència de protecció social necessària, sent el sector de les cures l'exemple més clar. D'acord amb Parella (2004), l'externalització del treball reproductiu que requereix mà d'obra estrangera per la progressiva concentració de dones immigrants en els “serveis de proximitat” revela un procés de **triple discriminació laboral** en la nostra societat com a resultat de l'articulació entre les variables classe social, gènere i ètnia. En aquesta mateixa matèria, resulta rellevant anomenar les cadenes de cures globals, un fenomen que té lloc quan les dones migrades es dediquen al sector de les cures al país de destinació, alhora que han deixat la seva família als seus països d'origen a càrrec d'altres dones de la seva mateixa família per poder migrar. Això, clarament es constitueix com una **transferència de cures** associada a les migracions del Sud Global amb el Nord Global (Baies i Bregolat, 2021).

Reforçar el coneixement sobre perspectiva de gènere i treball és, doncs, fonamental. Així com desmuntar prejudicis que s'acaben reproduint des dels mateixos serveis d'acollida a través de missatges que encasellen a les dones en determinats sectors. S'hauria de posar especial èmfasi en els drets laborals des d'una perspectiva de gènere i interseccional, per exemple, visibilitzant els progressos en conciliació i bretxa salarial ([Reial decret 902/2020, de 13 d'octubre, d'igualtat retributiva entre dones i homes](#) i el [Reial decret 901/2020, de 13 d'octubre, pel qual es regulen els plans d'igualtat i el seu registre i es modifica el Reial decret 713/2010, de 28 de maig, sobre registre i dipòsit de convenis i acords col·lectius de treball](#)), les actuacions previstes per la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia o per la Llei 19/2020, de 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no discriminació.

A més, es podria innovar en les metodologies emprades perquè les orientacions que es donen als cursos no acabin dirigint a les dones cap als mateixos nínxols d'ocupació que les estigmatitzen i precaritzen. Facilitar que les dones que assisteixen als cursos no només comprenguin l'estructura del mercat laboral català, sinó que **puguin desenvolupar i imaginar alternatives laborals des de la seva experiència professional als seus països d'origen**, així com incloure informació sobre diversos àmbits, fins i tot de l'**economia social i solidària (ESS)**.

Tenint en compte el nombre d'hores que es preveuen en aquest mòdul B, queda clar que no es pot aprofundir molt en la millora de l'ocupabilitat de les dones, ni orientar-les o facilitar-los la incorporació en el mercat del treball. Per això, s'hauria de reforçar el treball en xarxa amb els serveis d'ocupació. Sabem que es preveu que en aquest mòdul es doni la informació sobre els diversos serveis, però potser s'hauria d'anar més enllà i concebre aquests cursos com una formació de mínims que serveixi com a pont per a, per exemple, cursar **formacions professionalitzants del SOC i dels serveis municipals d'ocupació**. En aquest sentit, és primordial assegurar que hi hagi cursos de foment de l'ocupació, de millora de l'ocupabilitat i orientació a la inserció laboral, però que estiguin pensades per a persones nouvingudes i a les quals puguin accedir també altres persones en situació administrativa irregular.

Respecte al mòdul C, s'inclouen **coneixements bàsics i pràctics sobre Catalunya, la comarca i el municipi de residència**, abordant aspectes socials, d'oci, culturals, geogràfics i històrics, entre d'altres. També inclouen els drets i deures fonamentals (DDHH universals, Constitució espanyola, Estatut d'Autonomia i Llei d'estrangeria 4/2000), el funcionament del sistema polític i administratiu (canals de participació de la vida pública i comunitària) i coneixements sobre l'accés i manteniment de la regularitat administrativa. A més, es proporciona informació útil sobre els recursos públics i privats existents al territori.

A les entrevistes realitzades s'identifica que algunes dones senten que l'enfocament en el qual es presenta la informació sobre Catalunya i la Unió Europea té una tendència **eurocentrista**, presentant, moltes vegades, continguts estereotipats i acrítics sobre les migracions i la societat catalana. Els continguts d'aquest mòdul són percebuts, en alguns casos, com a **paternalistes** i assistencialistes, atès que es presenta a Europa com una societat "superior" i "civilitzada". Aquesta narrativa, profundament colonial, és present en molts imaginaris i és necessari trencar-hi. La idea de superioritat i el concepte de "civilització" respon a lògiques de modernitat, progrés i colonialitat, en què són els estàndards establerts per la mateixa Europa els que determinen quin país està més avançant i quin no, esborrant i invisibilitzant les diferents formes de vida, cultures, coneixements, etc. Això continua reproduint dinàmiques colonials i desiguals d'opressió i privilegis entre les diferents cultures que habiten en un mateix territori, la qual cosa és profundament nociva per a la societat en el seu conjunt, alhora que entren en contradicció amb el plantejament suposadament "intercultural" del **model català d'acollida**.

Segons Galaz i Montenegro (2015), una de les dimensions de l'"operació de normativització de la integració" de la població migrant, i específicament de les dones, és la dimensió cultural. La majoria de les intervencions socials intenten mostrar un "respecte als fets culturals més explícits" (credos religiosos, formes de reunió, vestimentes, etc.). "No obstant això, en les pràctiques d'intervenció que es desenvolupen respecte de la "inserció al mitjà" de les dones immigrants es posa especial èmfasi en el fet que siguin aquestes les que comprenguin les formes de funcionament local i s'adaptin a les lògiques de la majoria com una forma, fins i tot, d'obtenir millors oportunitats socials i laborals"³⁴ (Galaz i Montenegro, 2015, p. 1672).

A més, cal preguntar-se fins a quin punt, en parlar de la societat catalana, s'esmenten les desigualtats de gènere estructurals que, com sabem, abasten una multiplicitat d'àmbits socials, econòmics i culturals. Com ja esmentem, la formació en drets de les dones i de les persones LGBTI és esmentada per la Llei 10/2010 com a contingut que les persones professionals han de conèixer. Però, pel que fa al temari de les formacions, no s'explicita cap qüestió vinculada a aquests temes. De nou, la transversalitat de gènere que s'esmentava com a suposat principi general desapareix a l'hora d'establir accions concretes.

Durant la recerca s'ha detectat que alguns serveis afegeixen alguns temes, que no apareixen en preceptes oficials, al contingut del mòdul C o de manera transversal a tots els mòduls, relatius als drets de les dones i persones LGTBI. D'altra banda, l'any 2019, l'antiga Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania (el que actualment és la Direcció General de Migracions) va iniciar sota el finançament del **Pacte d'Estat** un nou model del servei de primera acollida per a dones d'origen divers. La idea era afegir 15 hores d'un mòdul D (D de Dona en català) per tractar continguts sobre violència, perspectiva de gènere, antiracisme, etcètera.

³⁴ Traducció pròpia.

Una proposta en aquest tema seria la transversalització dels continguts sobre drets de les dones i persones LGTBI, que s'incloguin com a part estructural de la formació, per abordar amb profunditat les violències masclistes, desigualtats de gènere, racisme, drets, construcció d'agència, etc., des d'una perspectiva interseccional. No obstant això, és clau que aquest contingut no sigui estigmatitzador ni que posicioni les dones migrades com a víctimes d'aquesta violència només pel fet de procedir d'un altre país o cultura.

En relació amb els continguts sobre drets, encara reconeixent i valorant que és un tema que s'inclou en el temari del mòdul C, en les entrevistes realitzades s'evidencia que no es fa des d'una perspectiva que enforteixi les capacitats de les persones per identificar els drets que els han estat vulnerats en el seu procés migratori, o els drets dels quals són titulars a l'arribada. Tampoc es fa l'exercici de promoure que exigeixin els seus drets o que **denunciïn** davant una situació de violència institucional o masclista en els diferents àmbits.

En relació amb això últim, és crucial que s'expliquin els drets previstos en les diverses lleis estatals i autonòmiques, i els mecanismes de protecció especialment importants com, per exemple, la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia; la Llei autonòmica 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva d'homes i dones; la Llei 19/2020, de 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no discriminació; o la Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista (i la seva modificació l'any 2020).

Un altre nus crític en matèria de continguts és la necessitat i importància de donar més visibilitat als **serveis i acompanyaments** que fan **entitats del tercer sector**, amb èmfasi en les organitzacions de dones migrades i feministes. Gràcies al projecte "Acol·lides Feministes" hem pogut conèixer un espectre ampli d'organitzacions de base que estan fent un treball d'acollida des de perspectives molt més crítiques i que permet a moltes dones sentir-se acompanyades i reflectides en altres dones que també han migrat i que poden ajudar-les des de la seva pròpia experiència viscuda, expertesa i capital social d'origen.

Mujeres Unidas Entre Tierras (MUET) és una associació de dones de diferents nacionalitats, unides pel fet de dedicar-se al treball de la llar i de les cures remunerades a Catalunya. Des d'una mirada d'autoorganització, resulta molt interessant el cas de MUET per la gran xarxa que han generat en poc temps de vida. A més, l'entitat té un gran recorregut d'incidència política en la lluita perquè l'Estat espanyol inclogui les treballadores de la llar en el règim general de la Seguretat Social. Al seu torn, aquesta entitat també lluita i s'organitza per erradicar la discriminació, la desigualtat laboral i les violències contra les dones. Els principals objectius d'aquest grup de dones autoconvocades és l'acompanyament en els diferents processos vitals enmig de la migració, a través de l'assessoria, la informació i el compartir ensenyaments i aprenentatges entre totes.

D'altra banda, a través de les entrevistes realitzades en el treball de camp, s'ha detectat que no es dona gaire rellevància, en els continguts del mòdul C, a la **participació social i política com un dret de la ciutadania**, qüestió que crida l'atenció considerant el gran teixit associatiu que existeix a Catalunya. Sent un mòdul sobre coneixements de la societat, s'hauria de retre comptes de les iniciatives institucionals i comunitàries que existeixen, on les persones s'organitzen amb un caràcter reivindicatiu, moltes vegades assembleari, per posicionar les seves demandes, necessitats i drets. La Llei 10/2010 repara específicament en aquest tema en indicar, a l'article 11, que el funcionament del sistema polític i administratiu ha de ser presentat a totes les persones que participen del circuit d'acollida, abraçant les oportunitats de participació en la política i en la societat civil.

Per acabar aquest punt, toca exposar algunes reflexions transversals als tres mòduls. En primer lloc, i generalment, s'observa que el contingut **no reconeix ni posa en valor l'experiència migratòria**, és a dir, els mateixos continguts dels mòduls no esmenten aquest tema ni inclouen **referents diversos** per a les persones migrades. La sensació de moltes dones que han passat pels mòduls parla d'una **invisibilització** dels seus coneixements previs, com si les seves històries de vida comencessin a Europa, amb la migració, i com si la seva arribada al país fos una pàgina en blanc... Aquest tipus d'actituds generen desconfiança i inseguretat en les dones, ja que, segons han relatat, senten que les seves històries de vida no són valuoses.

Segons les entrevistes, moltes de les dones migrades venen amb formació professional dels seus països d'origen que no es valora; unes altres, no venen amb formació professional, però tenen tota una trajectòria que no és considerada. Addicionalment, s'han trobat relats en els quals es manifesta que tampoc es va tenir en compte l'enorme procés que van haver de travessar per migrar: prendre la decisió de deixar la família, la llar i la terra, fer-ho en condicions econòmiques adverses, travessar d'un continent a un altre, les possibles violències viscudes en origen i/o en el trànsit, etc. D'altra banda, els continguts de les formacions no tenen en les seves bases els objectius d'**enfortir l'agència de les dones migrades ni es plantegen des d'una perspectiva antiracista**. Tal com s'ha vist, encara que la perspectiva de gènere s'esmenti en la normativa i l'antiracisme sigui present en el Pla 2017-2020, aquestes perspectives no arriben després a incloure's de manera transversal i pràctica en el conjunt del servei.

Com a propostes generals, i vinculant-les més a la qüestió metodològica, es proposa aproximar-se a un aprenentatge significatiu per a les persones en relació amb els coneixements que ja tenen i treballant amb els dubtes que vagin sorgint. Les formacions han de garantir continguts que siguin útils i funcionals, i no centrar-se en coneixements històrics que no tenen un impacte directe en la vida de les persones migrades. En aquest sentit, podria ser útil la realització de **processos participatius de creació conjunta del contingut dels mòduls amb el teixit associatiu** de persones migrades i de les mateixes dones que han passat pel circuit (sobretot el B i C), així com per a l'avaluació del contingut dels mòduls amb la finalitat de conèixer els temes que més interessin i millorar les metodologies pedagògiques existents.

Es destaca com a exemple de bona pràctica el treball fet des de **La Troca**, un projecte de base per a la gestió comunitària de l'educació adulta. El seu caràcter innovador i transformador està en la metodologia i contingut del model educatiu que ofereix i la concepció de l'educació com un element d'empoderament individual i col·lectiu. Intervé en l'educació de persones adultes amb un model participatiu, democràtic, horitzontal, obert i en xarxa amb el territori, com la col·laboració amb la Xarxa Antirumors de Barcelona.

Per acabar aquesta part, és de consideració entendre la formació i capacitat en l'acollida des d'una perspectiva més dilatada. En el següent apartat d'acompanyament es tornarà a tocar aquesta qüestió, així i tot, el treball en xarxa és la clau. És a dir, aquests mòduls, com no pot ser d'una altra manera, són mínims i no deixen de ser instruments per obtenir un certificat d'acollida. És llavors central que **aquestes formacions serveixin per connectar les dones amb processos formatius i de capacitat més amplis, segons les seves necessitats, motivacions o experiències**. La Llei 10/2010 en concebre l'acollida especialitzada planteja justament aquesta reflexió. No obstant això, de l'anàlisi realitzada s'ha detectat que s'hauria de reforçar aquest aspecte: que la formació en l'acollida serveixi realment de **pont connector** amb el conjunt de l'oferta formativa del territori (tant de les administracions com del teixit associatiu) i que es garanteixi que l'**oferta sigui accessible i adaptada** a les dones en el seu primer període d'estada a Catalunya.

DRET A LA INFORMACIÓ I FORMACIÓ

Accés a la informació

Nusos/elements rellevants des d'una perspectiva feminista interseccional

La **informació** sobre el servei de primera acollida **no està arribant a totes les dones migrades**, ja que no sempre es lliura aquesta informació en les oficines d'atenció ciutadana (OAC), que són les que solen tenir el primer contacte institucional amb les dones migrades.

Propostes / orientacions

Que totes les persones professionals de les Oficines d'Atenció Ciutadana estiguin al corrent de la informació sobre el circuit d'acollida i lliurin aquesta informació.

Que les OAC comptin amb **material escrit en diversos idiomes**, tipus fullets, on es presenti de manera gràfica i senzilla el circuit d'acollida i s'expliqui el pas a pas per accedir-hi.

Lliurar informació sobre els serveis per a dones, joves i infància, i sobre la **xarxa d'abordatge en situacions de violències masclistes**.

Establir **vincles amb les comunitats**, reconèixer el rol que moltes organitzacions de persones i de dones migrades estan desenvolupant. Identificar aquests espais per generar vincles i incidir-hi.

Accés i permanència en les formacions

Nusos/elements rellevants des d'una perspectiva feminista interseccional

Es detecta **dificultat d'accés** als cursos a causa de la seva **poca flexibilitat horària**. Existeix una clara dificultat d'adaptació, sobretot per a dones migrades treballadores internes, o per a dones en situació de violències masclistes.

Es detecta una **bretxa digital** entre les dones migrades, que genera una barrera a l'hora de tramitar o de poder accedir a cursos en línia.

La **diferència de realitats lingüístiques** d'origen no sempre és considerada en les diferents formacions.

Existeix una especial dificultat en l'accés per a dones que no estan alfabetitzades.

Es detecten algunes situacions d'incomoditat i inseguretat per part de les dones migrades en tenir com a **única opció grups mixtos** per fer les formacions.

Propostes / orientacions

Adaptar les possibilitats horàries de les formacions per facilitar la conciliació laboral, familiar i personal.

Adaptar algunes de les edicions dels mòduls formatius a una **versió en línia**.

Facilitar espais i recursos perquè les dones migrades puguin **accedir a ordinadors i wifi** per fer un seguiment correcte dels programes en línia. Es proposa el **treball en xarxa** amb altres serveis per aprofitar els espais físics ja existents.

Considerar la bretxa digital existent i **facilitar formacions en TIC i e-learning** per a les dones migrades.

Complir el que estableix la Llei 10/2010 i usar metodologies adaptatives als diferents nivells lingüístics i contextos socioculturals.

Concretar les **competències lingüístiques** de les persones formadores, incloent-hi els idiomes més presents en els diferents contextos.

Crear **cursos específics i adaptats d'alfabetització**, i material específic per a aquests casos.

Generar alguns espais no mixtos per a l'aprenentatge, ja que contribueixen a fomentar la confiança, seguretat i escolta activa de les dones.

Capacitació que posi les necessitats i drets de les dones en el centre

Nusos/elements rellevants des d'una perspectiva feminista interseccional

Sobre el Mòdul A: es detecta que no es tenen en compte algunes particularitats, com les **competències de lectoescriptura**.

Sobre el Mòdul B: no sempre s'aclareixen temes vinculats a **estrangeria** amb informació completa i adaptada, ni es visibilitzen les **desigualtats de gènere i els estereotips existents en el mercat laboral**.

Sobre el Mòdul C: es detecta que l'enfocament des d'on es presenta la informació sobre Catalunya i la UE pot caure en discursos **racistes, eurocentristes i de superioritat**, i sense treballar prou les desigualtats de gènere ni la importància de la participació social i política com un dret de ciutadania.

De manera transversal en els mòduls, es detecten **continguts que no reconeixen ni valoren l'experiència migratòria**, amb una clara falta de referents diversos.

Els continguts no tenen com un dels seus objectius enfortir l'**agència** de les dones migrades, ja que el **seu disseny no parteix de la perspectiva de gènere**.

Els **continguts no es dissenyen amb persones que hagin viscut processos migratoris i d'acollida**. Falta una incorporació de les necessitats reals de les persones migrades en l'elaboració dels continguts dels mòduls i en la seva avaluació.

Propostes / orientacions

Oferir espais formatius per a l'**alfabetització de persones adultes**, previ a la realització del Mòdul A, i així garantir el desenvolupament d'unes certes competències mínimes de lectoescriptura.

Sobre el Mòdul B, es proposa facilitar coneixements sobre el mercat laboral des d'una perspectiva de gènere: treballar les desigualtats i discriminacions específiques i treballar alternatives laborals per a les dones que no siguin sempre dirigides als mateixos nínxols de mercat. Facilitar que les dones que assisteixen als cursos no només comprenguin l'estructura del mercat laboral català, sinó que puguin imaginar alternatives laborals des de la seva experiència professional als seus països d'origen.

Incloure informació sobre l'**economia social i solidària**.

Treballar en xarxa amb el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) del territori per aprofundir en la millora de l'ocupabilitat i l'orientació i inserció laboral. Assegurar que hi hagi cursos de foment de l'ocupació, de millora de l'ocupabilitat i d'orientació laboral pensats per a persones nouvingudes, i als quals puguin accedir també persones en situació administrativa irregular.

Fomentar que les i els professionals coneguin les profundes desigualtats i obstacles que viuen les dones migrades en l'accés i permanència al mercat laboral.

En el Mòdul C: introduir més **informació i reflexió sobre les desigualtats de gènere i el racisme**, els drets de les dones, i sobre els espais i **mecanismes de participació**, tant en espais institucionals com comunitaris.

Donar compte de les **diverses iniciatives institucionals i comunitàries que existeixen**, perquè és un mòdul sobre coneixements de la societat.

Reconèixer i posar en valor l'**experiència migratòria**. Treballar perquè els **coneixements previs** de les dones migrades, les seves històries de vida i els seus estudis al país d'origen siguin visibilitzats.

Visibilitzar les entitats del tercer sector i a les organitzacions de dones migrades i feministes.

Fomentar que existeixi una revisió dels continguts dels mòduls per part de la Direcció General de Migracions per assegurar la transversalització de la perspectiva de gènere interseccional, i així incloure temes com les violències masclistes, desigualtats de gènere, racisme, centralitat dels DDHH dels quals són titulars i mecanismes de garantia, construcció d'agència, etc. Incloure també una visibilitat més àmplia dels serveis d'acompanyament, específicament els brindats per les organitzacions de dones i feministes migrades.

Generar processos participatius per a l'avaluació dels continguts dels mòduls per part de la població migrada i les organitzacions amb la finalitat de conèixer els temes que més els interessin i millorar els enfocaments i metodologies pedagògiques existents. Les formacions han de garantir continguts que siguin útils i funcionals i que reconeguin l'experiència i coneixement de les persones assistents.

3.2. Dret a l'acompanyament integral

D'acord amb el marc normatiu, el servei de primera acollida és un procés que integra entre les seves parts l'**acompanyament**. En l'article 8, el [Reglament 2014](#) defineix quines són les finalitats d'aquest procés: bàsicament, informar sobre el servei de primera acollida (formacions i sessió de benvinguda), explicar quin és l'itinerari, com obtenir el certificat de primera acollida i quina n'és la utilitat. En el mateix article, també s'estableix que, per accedir a l'acompanyament, s'ha de comprovar la inscripció de la persona al registre del padró i, si no hi està inscrita i té algun document d'identitat, inscriure-la en el servei. L'acompanyament consisteix, també, en el possible reconeixement previ de coneixements i competències dels mòduls A, B i C, i la "convocatòria" de la persona perquè els faci. Finalment, un altre objectiu és, sobre la base de les necessitats detectades, donar informació sobre els serveis públics, les entitats i agents socials, i fer un "seguiment" de la persona perquè aconseguixi les accions formatives i informatives que requereix. Queda, doncs, manifest que el model d'acollida català **no té com a objectiu facilitar un acompanyament integral, sinó que es planteja més aviat com un servei d'informació i formació**, i una porta d'entrada per a l'accés a altres serveis bàsics.

Dins d'aquest eix de dret a l'acompanyament integral es troben diferents subtemes, dels quals, aquí, se'n presentaran els principals nusos crítics i les propostes de millora que corresponguin, sempre sota la idea transversal de contribuir a la transformació de l'acollida, tot sota una mirada feminista, interseccional i de drets:

- Primera acollida.
- Acollida especialitzada.
- Acompanyament per a una vida lliure de violències masclistes.

El Model de FOCA convida a tenir en compte les condicions d'opressió i discriminació de gènere que marquen l'experiència migratòria de les dones i nenes i, a partir d'això, realitzar un acompanyament integral. Tanmateix, identificar les vulnerabilitats que viuen les dones, fruit del sistema patriarcal, no significa situar-les com a víctimes, sinó que, més aviat, la proposta feminista és mostrar l'agència de les dones. El model preveu contenir, informar, secundar i enfortir-les mitjançant:

- ◆ **Atenció immediata a dones que arriben en crisi:** Entrevista amb les psicòlogues de les cases de dia, derivació a serveis de salut i seguiment. Continguda la crisi, s'inicia el procés d'acompanyament.
- ◆ **Principi de no revictimització:** Entrevista inicial amb una psicòloga i una advocada. Posteriorment, es construeix el pla d'acompanyament amb la dona que inclou un pla de perspectives i solucions per a la seva situació particular.
- ◆ **Autorevisió constant per part de les professionals:** Revisió sobre com s'està duent a terme el servei, sobre si s'estan generant espais d'autoreflexió amb l'equip o amb altres xarxes, etc.
- ◆ **Atenció jurídica:** En la primera entrevista, s'elabora una anàlisi de la situació en origen, la situació migratòria (vulneració dels seus drets durant el trànsit) i una valoració de la situació jurídica de les dones.

3.2.1. Primera acollida

La primera fase d'aquest acompanyament es concreta en una entrevista a l'inici de tot el procés, realitzada als serveis municipals per part de les professionals d'acollida. Segons el procés participatiu, i sent conscients de la varietat de casuístiques en el territori català, aquesta entrevista sovint es concep com un mer **requisit administratiu** que permet que les dones migrades puguin ser inscrites en el servei. Segons la informació que s'ha recaptat, l'entrevista és breu i, igual que totes les atencions d'aquest circuit, depèn molt de la professional (tècnica d'acollida o tècnica de polítiques migratòries). En alguns casos, s'ha detectat que les tècniques estan més sensibilitzades amb el tema, per la qual cosa l'entrevista és més profunda i amb una comprensió més gran de les possibles adversitats que les dones travessen. En altres casos, l'entrevista es defineix com un espai poc cordial i que ni tan sols compleix amb l'aspecte informatiu en no lliurar tota la informació necessària per resoldre els dubtes i inquietuds abans de ser derivades cap a altres serveis públics.

El funcionament d'aquesta entrevista va en la línia de la construcció del model, centrant l'acompanyament a **informar i fer seguiment de la formació**. No obstant això, en les entrevistes realitzades ha anat emergint amb força una crítica cap a aquest model, i és que aquest acaba sent altament estandarditzat i no adaptat a les necessitats de les dones (ni, en general, de la població migrada).

Si l'enfocament d'integració que s'assumeix des de la política pública és el de "ciudadania", amb el propòsit de gestionar "el pas de l'estatus d'immigrant al de ciutadà" (Parella, p. 11) i si la integració es defineix com "l'exercici real de la igualtat de drets de ciudadania per part de totes les persones" (Pla 2017-2020, p. 21), la primera acollida entra en contradicció amb aquest objectiu. Ens trobem davant d'una oportunitat perduda?

Mitjançant una perspectiva feminista i interseccional, es planteja que **el concepte de ciutadania no és universal**, ja que s'ha construït amb un clar biaix de gènere, classe, origen i ètnia. D'aquesta manera, si l'objectiu és acompanyar cap a una ciutadania plena, cal qüestionar el concepte de "ciudadania" i entendre'l com un terme exclouent de les dones migrades. Aquí també entra la Llei d'estrangeria i com aquesta norma només lliura drets de ciutadania a persones que estan en disposició de regularitzar la seva situació o a qui ja l'ha regularitzada, deixant-ne moltes altres fora d'"allò ciutadà". Per a això, es plantegen fer diferents **accions positives** que ajudin a compensar aquestes faltes, entenent que és **necessari tenir una perspectiva d'equitat**, que no només tracti tothom per igual, sinó que s'esforci i proposi dur a terme accions que permetin que aquelles dones migrades en una clara situació de desavantatge i falta d'accés a serveis i recursos tinguin més suport dels serveis públics per poder accedir a condicions de vida mínimament dignes.

Sovint, els serveis de primera acollida representen el primer contacte amb un servei de la societat receptora i és important utilitzar tots els mitjans possibles per aprofitar aquests moments; **el servei ha de poder donar resposta a les necessitats reals de les persones, especialment de les dones que hi accedeixen, més enllà de les necessitats formatives**. D'entrada, és necessari donar compliment al mandat reglamentari que estableix com una de les finalitats de l'acompanyament el seguiment de les persones inscrites en el servei. El mateix Reglament 2014, a l'article 8, estableix que s'ha de fer el **seguiment** de l'evolució de la persona usuària al llarg de totes les accions informatives i formatives, fins a l'obtenció del certificat, per la qual cosa aquesta norma hauria de ser aplicada. Hi ha, doncs, marge perquè el servei de primera acollida s'adapti i s'alineï a uns objectius més amplis.

En les entrevistes realitzades han sorgit algunes propostes concretes sobre aquest tema. Es planteja reformular els objectius de l'entrevista inicial i anar més enllà del **tràmit administratiu**, de manera que aquesta funcioni com un espai de diàleg i d'identificació de necessitats i de vulneracions de drets. Quan les dones migrants usuàries ho requereixin, es proposa afegir, després de la primera entrevista, algunes trobades successives que podrien permetre una exploració profunda del seu recorregut vital, a fi de poder identificar les necessitats personals, familiars, econòmiques, salut mental, salut sexual i reproductiva, escolarització, inserció laboral, possibles situacions de violències masclistes, etc. Tot això permetria crear un itinerari consensuat amb les mateixes dones migrades, que parteixi dels seus interessos i necessitats, evitant un enfocament estandarditzat i que consideri els seus ritmes vitals i que tingui en compte les xarxes informals amb les quals compten les persones. La creació d'un espai segur i de confiança és fonamental perquè el procés d'acollida resulti útil per a totes les dones.

Com a part del seguiment, les professionals d'acollida podrien informar-se sobre el procés que les dones estan vivint, com se senten, si tenen noves necessitats, si necessiten informació sobre els serveis ambulatoris, si en aquests serveis s'han violat alguns dels seus drets, etc. A més, la informació obtinguda d'aquestes entrevistes, en específic la relativa a la violació de drets, s'haurà de sistematitzar i servir com a input per als espais d'incidència. Aquesta tasca no només és important per al seguiment i avaluació dels serveis, sinó que també és total des d'una perspectiva de drets: treballar des d'aquesta perspectiva significa reconèixer les persones com a titulars de drets, el gaudi dels quals s'ha de garantir.

Com a bona pràctica, destaca el [Projecte Tenderol](#), que ofereix recursos des dels àmbits locals per a persones refugiades que necessiten un itinerari d'acollida particular, amb equips d'intervenció personalitzats i interdisciplinaris. El programa sorgeix de "la necessitat de donar resposta a les persones que han vist denegada la seva sol·licitud de protecció internacional o que han quedat fora del circuit estatal" i que, per tant, resideixen en situació d'irregularitat administrativa. S'ha implementat als ajuntaments de Sabadell, Sant Boi de Llobregat i Barcelona, sent gestionat per la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR). Qui es beneficia del programa rep atenció durant sis mesos i el servei pot incloure allotjament, manutenció, despeses d'escolarització, acompanyament jurídic, laboral i social.

De nou, torna a ser crucial comptar amb un conjunt de professionals formades en gènere, interseccionalitat, interculturalitat, antiracisme i drets, perquè així es puguin posicionar des d'un lloc comprensiu i empàtic i no generar noves situacions de violència en dones i persones migrades. També torna a ser important tenir professionals que dominin diverses llengües, la qual cosa es recull en la normativa.

Seria òptim fomentar mecanismes perquè siguin **les mateixes dones migrades les que hi puguin fer avaluacions i generar estratègies** per millorar les atencions d'acord amb les seves necessitats. Tot això tenint en compte que si no s'ha tingut una bona experiència amb el servei, probablement, no es voldrà participar en aquesta avaluació. Per això, s'hauria d'establir una metodologia de recollida d'aquestes veus més crítiques i "cremades" pel sistema. I que, a més, aquestes avaluacions se sistematitzin i serveixin per detectar possibles violacions de drets i violències institucionals que es donin en el servei d'acollida.

Un altre nus crític és l'escàs reconeixement que es dona al treball de les entitats del tercer sector i als moviments ciutadans i veïnals, així com a organitzacions de dones migrades, que estan duent a terme atencions a persones migrades novingudes. De fet, les entitats participen de manera concreta en la part formativa de l'acollida oferint diferents mòduls, però no se'ls reconeix el treball d'acompanyament integral que fan diàriament al territori. Això provoca una precarització de les entitats, ja que acompanyen sense recursos suficients per prestar els serveis de manera adequada. També provoca una **descoordinació entre les institucions i les entitats**, perquè moltes organitzacions sí que estan fent diferents tipus d'acompanyaments i acollides per a les dones, fora del que la Llei 10/2010 estableix per a l'obtenció del certificat i això no està sent considerat ni tingut en compte per les institucions. Les entitats tenen molt a aportar

quant als models d'acollida que estan utilitzant, els quals depenen, molt en part, dels contextos i territoris. Per això, es detecta la urgència de trobar acords estables de finançament i coordinació que vagin més enllà de subvencions puntuals. Si l'obligació de facilitar una acollida està recollida per llei, caldria garantir que qui l'està oferint des del teixit associatiu, suplint l'absència de l'administració, tingui reconeixement i mitjans suficients per fer-ho.

L'Asociación Sembrar és una entitat sense ànim de lucre que treballa a la ciutat de Barcelona amb l'objectiu d'erradicar les violències masclistes, racistes, heteropatriarcal i institucionals que viuen milers de dones, especialment les dones migrades i d'altres col·lectius en situació de vulnerabilitat. Aborden les violències des d'una mirada multidimensional, sistemàtica i multi-causal. Promouen el desenvolupament de processos individuals i col·lectius orientats al reconeixement, exercici i defensa dels drets de les dones migrades. Duen a terme serveis d'atenció i acompanyament a dones migrades, des de l'autogestió, i durant l'any 2022 van arribar a 183 dones l'any 2022. Des de l'Asociación Sembrar manifesten que els temps de les administracions no dona resposta als temps de les dones, per això, a través de la identificació de les necessitats d'aquestes dones, les deriven a diferents serveis per convenis de col·laboració, suplint la responsabilitat que haurien de tenir les administracions públiques.

Finalment, un acompanyament integral no es pot donar des d'un únic servei. Es proposa canviar la mirada per a concebre el servei de primera acollida com un espai en el qual poder acompanyar el procés de forma sostinguda en el temps, la qual cosa implica construir ponts de col·laboració amb altres serveis, específicament els SIAD dels diferents territoris, les àrees bàsiques de serveis socials i també el SOC, entre altres.

3.2.2. Acollida especialitzada

Un altre pilar del sistema d'acollida és l'**acollida especialitzada**, que es basa a adaptar l'oferta de recursos i programes generalistes a les necessitats de les persones migrades (art. 2, Llei 10/2010). És a dir, com s'esmentava en el marc polític normatiu, l'objectiu és no crear canals paral·lels, sinó que garantir els ajustos necessaris perquè els diversos serveis siguin realment accessibles i responguin a les necessitats específiques de la població. Això implica que els diversos àmbits de la política pública han d'incloure programes d'acollida especialitzada que prevegin "almenys (...) la **formació dels professionals** per a una atenció més idònia i les **accions informatives i formatives** necessàries per a garantir que les persones coneguin el funcionament, les característiques, les normes, els drets i els deures relatius a l'oferta adreçada al conjunt de la població, dels recursos, equipaments, projectes, programes i serveis de prestació pública i privada" (art. 25.2, Reglament 2014). Segons la Llei 10/2010, els programes d'acollida especialitzada "s'han d'aprovar, com a mínim, en els àmbits següents: salut, educació, formació d'adults, administració de justícia, serveis d'execució penal tant en l'àmbit d'adults com de justícia juvenil, serveis socials, infància i adolescència, interior, política lingüística, serveis tributaris, atenció ciutadana, ocupació, funció pública, universitats, turisme, cultura i mitjans de comunicació" (art. 15.2, Llei 10/2010). Per exemple, l'atenció sanitària s'ha de dur a terme en els serveis del Departament de Salut. És aquest departament el que, conjuntament amb el departament responsable de les accions d'acollida, ha d'establir accions per a l'atenció sanitària a persones novvingudes, tenint en compte factors com la llengua, diversitat funcional, situació administrativa que travessa la persona usuària, etc.

Perquè aquesta acollida funcioni és fonamental, doncs, aplicar els principis de gestió que estableix la Llei 10/2010. El primer és el de la transversalitat, un principi que suposa una responsabilitat de totes les administracions i els sectors socials. Aquest principi és clau, ja que complir-lo permet que una perspectiva d'acollida cali en tots els serveis i no es quedi reduïda només a les persones que treballen específicament en aquesta àrea. D'aquesta manera, professionals de diferents camps com la salut, l'educació, els serveis socials i el SOC, entre d'altres, haurien de tenir garantides, per llei, una mínima formació i conscienciació en matèria d'acollides per resoldre, així, les necessitats quan treballen amb dones migrades. Si a més es considera que les migracions tenen efectes socials, culturals, polítics, econòmics, resulta encara més urgent i fonamental impactar en totes les esferes de manera coordinada. De fet, un altre dels principis de gestió establerts per llei és la coordinació entre les administracions públiques, i entre aquestes i les entitats privades. Sense mecanismes i espais de **coordinació** és impossible posar en marxa un sistema d'acollida especialitzat que abasti el conjunt de serveis essencials per a les persones migrades. Sobre aquest tema, el marc normatiu estableix uns organismes que tenen la funció de facilitar aquest treball coordinat: la Comissió Interdepartamental d'Immigració, la Comissió Mixta Paritària Generalitat - Ens Locals i la Taula de Ciutadania i Immigració.

Com ja s'ha esmentat en el marc polític normatiu, malgrat el mandat legislatiu de donar seguiment i avaluar la política d'acollida, a hores d'ara aquest exercici no s'ha produït. Això impedeix tenir informació exhaustiva i completa sobre com s'està duent a terme l'acollida especialitzada que, justament pel seu caràcter transversal, és especialment complexa d'analitzar. Considerem que si la normativa assigna als espais que acabem d'anomenar un rol crucial en la coordinació, tan fonamental per dur a terme una acollida especialitzada transversal, és fonamental que es conegui, se'n faci de seguiment i se n'avalui el funcionament. Posant en el centre la informació obtinguda a partir de les entrevistes realitzades s'ha corroborat que la Comissió Interdepartamental d'Immigració, igual que la Comissió Mixta Paritària Generalitat-Ens Locals, està fent reunions periòdiques, però no hi ha informació pública sobre els temes tractats, les problemàtiques detectades, etc. D'altra banda, la Taula de Ciutadania i Immigració va ser un espai que va estar actiu durant un temps, però que, actualment, no funciona amb regularitat (aquest tema es recuperarà en tractar el dret a la participació social i política).

Així que, d'entrada, per poder concretar realment un treball coordinat i transversal, s'hauria de **garantir que aquests espais funcionin i que se'n faci seguiment**, a més de ser objectes de rendició de comptes per part de la ciutadania. Seria interessant articular aquests espais amb altres àrees promogudes per les administracions públiques, tal com el Consell Nacional de Dones de Catalunya (CNDC) o el [Consell Nacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals \(CNLGBTI\)](#), entre d'altres.

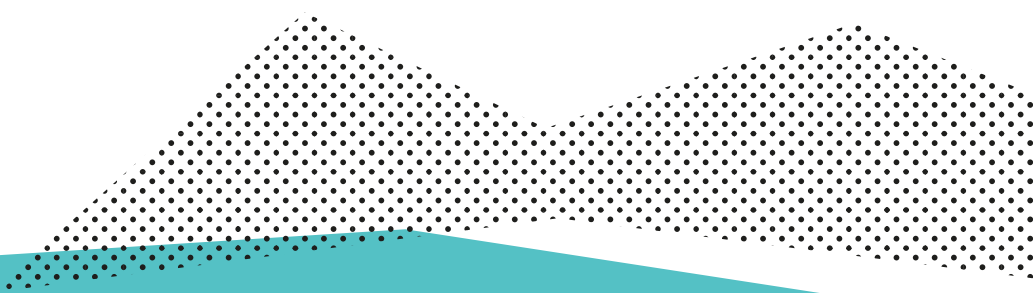
Un altre principi fonamental perquè el sistema d'acollida especialitzada pugui realment funcionar és el **principi d'igualtat i no-discriminació** establert per la **Llei 10/2010**, la qual cosa no significa tractar tothom per igual, sinó remoure les múltiples desigualtats que interseccionen les persones i preveure mesures per donar respostes adaptades i efectives per al gaudi dels drets. Així ho planteja la Llei 10/2010 en demanar als serveis l'adaptació a les necessitats específiques de les persones migrades nouvingudes a Catalunya. Des d'una perspectiva feminista, és elemental que el sistema d'acollida especialitzada no ometi el fet que les dones migrades precisin més suport per a la resolució de les seves necessitats, ja que enfronten múltiples barreres i interseccions que una dona no migrada o un home migrat no enfronta. Perquè això sigui possible, és fonamental que les professionals de tots els serveis que impulsen els processos d'acompanyament durant l'acollida, siguin públics o privats, tinguin garantida la formació i capacitació en perspectiva de gènere, interseccional, antiracista i intercultural, per a així poder brindar una atenció de qualitat a les persones nouvingudes i identificar problemes específics d'acollida en els àmbits en què es desenvolupen. En definitiva, és a partir d'aquesta identificació que es fa necessari preveure accions positives transversals que compensin les desigualtats estructurals a les quals fan front les dones migrades.

El Programa Habiba, Dones i Salut Comunitària (Alt Empordà) va néixer de les necessitats expressades per les pròpies dones migrades en el camp de la salut en diferents processos de dinamització comunitària que s'han promogut des de l'any 2019. El seu objectiu és reforçar l'equitat en l'exercici del dret a la salut i l'accés a la salut de les dones d'origen migrant al territori, introduint la perspectiva intercultural i de gènere. Aquesta iniciativa es caracteritza per haver establert un procés de treball comunitari en el qual s'han dut a terme sessions amb dones migrades d'origen marroquí, senegalès i gambià i amb professionals sanitàries de l'Àrea Bàsica de Salut. La metodologia aplicada i la reflexió sorgida d'aquestes sessions ha permès elaborar un diagnòstic participatiu situant, al mateix nivell, el coneixement expert de les persones professionals sanitàries i el coneixement de vida de les dones migrades. L'Associació Amunt i Crits! Dons Referents Comunitàries ha participat activament en aquest programa, dinamitzant els espais de treball.

Un element central d'aquesta mirada d'equitat és garantir els **serveis de traducció i interpretació** en serveis especialitzats. Segons les entrevistes, n'hi ha una manca clara, sobretot en els àmbits de salut sexual i reproductiva, així com en els hospitals i els centres de salut mental i d'atenció primària. Tal com s'ha identificat, és necessari que en aquestes activitats de traducció i interpretació participin persones que comparteixin el mateix origen que la persona migrada, per tal que siguin capaces d'interpretar els codis culturals i no sols l'idioma textual. És per això que es proposa, més que una traductora, **la figura d'una medidora cultural o comunitària**, la qual pugui donar compte no només de la llengua, sinó dels significats i pràctiques culturals de les comunitats. En el Pla 2017-2020 es detectava aquesta manca i es preveia potenciar el servei de mediadores i traductores interculturals de l'antiga Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania. Així com la potenciació de l'acollida als serveis sanitaris a través de persones mediadores interculturals. Cal esmentar que, moltes vegades, són les filles i fills, o altres persones de l'entorn de la dona, les que acaben fent de traductores, situació que té conseqüències en la intimitat, en la profunditat de les converses i, per descomptat, en matèria del rol assumit per les i els fills que pot afectar, també, a les relacions intrafamiliars.

Esdevé un aspecte clau aplicar a tot el sistema d'acollida una **perspectiva de treball en xarxa**. Aquesta és important des d'una perspectiva feminista, ja que, quan no hi ha treball en xarxa, es generen situacions de **revictimització** de les dones. Tal com s'ha corroborat en el procés participatiu, es duen a terme derivacions als serveis sense una real coordinació ni acompanyament. A les dones se'ls transmet la informació sobre els recursos i, possiblement, hi ha un primer contacte entre el servei de primera acollida i el servei especialitzat, però, pel que s'ha detectat a les entrevistes, no se sol anar més enllà. A més, s'ha detectat que és la mateixa dona l'encarregada de traslladar les informacions d'un servei a un altre. Sens dubte, és crucial que aquestes situacions no es repeteixin i que siguin els mateixos serveis els qui treballin d'una manera coordinada per no caure en revictimitzacions i lliurar informacions contradictòries.

La **Xarxa d'Atenció i Recuperació en Violències Masclistes** ens ensenya, encara amb mancances, que el treball en xarxa és fonamental per crear un espai que acompanyi les dones des de mirades diferents per garantir un acompanyament integral, ja que cap altre servei, per si mateix, pot abordar tots aquests àmbits i necessitats.

Un exemple de l'aplicació del treball en xarxa en els serveis d'acollida és la Xarxa de 9 Barris Acull, integrada per entitats del districte de Barcelona de Nou Barris, entre les quals figuren associacions de veïnes i veïns, parròquies, associacions culturals i esportives, AFA (associacions de familiars d'alumnes), entitats d'oci i de solidaritat, escoles de persones adultes, etc., i en la qual està representat també el Districte municipal. La finalitat última d'aquesta xarxa és treballar de manera coordinada i coherent per fomentar la convivència i facilitar la incorporació en els barris dels nous veïns i veïnes migrades.

Des de l'òptica del treball en xarxa, és especialment rellevant enfortir els vincles amb alguns serveis en particular, com per exemple els **SIAD**, que són serveis especialitzats d'atenció a les dones repartits per tot el territori català, i que podrien contribuir a l'acompanyament integral a través del suport psicosocial i els acompanyaments jurídics que ofereixen. De fet, perquè el treball en xarxa es faci realitat, caldria facilitar una connexió establerta i regulada entre tots els serveis d'acollida especialitzada. En concret, per tot el que s'ha exposat, passa a ser prioritari

que, des del servei de primera acollida, es puguin **gestionar cites directes** amb serveis tan crucials per a les dones com els SIAD, les àrees bàsiques dels serveis socials i el SOC.³⁵ En aquest sentit, es podrien establir protocols de treball en xarxa, així com referents d'acollida en tots els serveis, perquè el mandat normatiu de la Llei 10/2010 es concreti realment i no quedi com un compromís general que costa de veure aterrat en la pràctica.

Un cas especialment interessant és el de les Oficines de Drets Civils de l'**Ajuntament de Sabadell**, implementades el 2013. Aquestes oficines atenen casos de discriminació i ofereixen formacions sobre els drets i deures reconeguts a la ciutat. N'és destacable el treball en xarxa, en tant que col·laboren activament i de manera interdisciplinària associacions referencials com SOS Racisme, el Servei d'Informació i Assessorament de Dones, l'Institut de Drets Humans i el Col·legi d'Advocats.

És urgent enfortir aquest treball en xarxa perquè les mancances detectades en l'acollida des dels diversos àmbits són moltes. En el procés participatiu realitzat es va detectar que existeix un **buit** especialment greu **en l'acompanyament jurídic** i en la coordinació amb els serveis de primera acollida. Aquesta manca detectada en l'assessorament jurídic arriba a una pèrdua d'informació respecte a necessitats específiques de les dones migrades i les seves famílies. Sovint, les dones han de comptar amb ajuda de les seves pròpies xarxes i de les entitats de base, les quals han de desxifrar tota la informació sobre estrangeria, les targetes de residència, el padró, les formacions, etc. Tot plegat pressuposa un gran desafiament per a aquestes organitzacions comunitàries i de base, que s'han de formar i especialitzar (també segons les especificitats dels col·lectius que s'atenen) sense que això sovint sigui visible ni reconegut. Sí que existeixen serveis d'assessorament jurídic que es coordinen amb els serveis de primera acollida (per exemple, **CITE-CCOO**: Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers de Comissions Obreres, o **AMIC-UGT**: Associació d'Ajuda Mútua a Immigrants a Catalunya, que treballa conjuntament amb la Unió General de Treballadors de Catalunya), però es **proposa reforçar el vincle amb els serveis jurídics dels SIAD**, alhora que es reforci en aquests serveis l'acompanyament des del vessant d'estrangeria (s'aprofundirà en això en la part de violències masclistes).

³⁵ En el procés participatiu realitzat s'ha subratllat el rol més actiu que podria tenir el SOC, per exemple, en la tasca d'intermediació amb les empreses, per facilitar l'accés al mercat laboral de les persones migrades nouvingudes, i acompanyar-les en l'accés a contractes laborals, centrals per al procés d'arrelament laboral.

IACTA - Cooperativa d'Advocades és una cooperativa sense ànim de lucre formada per advocades que té com a finalitat exercir l'advocacia des d'una clara vocació social i al servei de l'interès col·lectiu, reivindicant la funció social que han de tenir totes les professions jurídiques amb una perspectiva crítica del dret. El seu model d'intervenció antiracista, comunitari i feminista es basa en els principis d'horitzontalitat, respecte mutu i transparència, trencant amb el model patriarcal d'advocacia i les relacions de poder advocada-client, situant en el centre les persones perquè puguin entendre i prendre decisions sobre els processos que els afecten. De la mateixa manera, el model d'intervenció és integral i multidisciplinari i pretén donar respostes jurídiques tenint en compte tots els eixos de vulnerabilitat i opressió existents.

En les seves formes d'intervenció està la representació lletrada, la participació en serveis i projectes jurídics sociocomunitaris (dirigits a col·lectius en risc d'exclusió com a persones preses, migrades, víctimes de violència, etc.) i la realització de formacions en dret, tant a professionals del tercer sector com a la ciutadania en general, com una manera d'acostar el dret a les nostres societats, fomentant i garantint l'accés i la lluita pels drets individuals i col·lectius. Des de IACTA - Cooperativa d'Advocades es va crear un projecte formatiu, secundat per l'ICD, en matèria d'estrangeria per a les professionals dels serveis especialitzats en violència masclista.

És important **facilitar l'accés i acompanyament gratuït als serveis terapèutics**, on s'entenguin les experiències de salut mental de manera integral. S'ha de tenir en compte que una bona feina en xarxa entre els serveis de primera acollida i els serveis d'acompanyament psicosocials oferts pels SIAD permetrien evitar la revictimització, en evitar que les dones expliquin la seva història en reiterades ocasions a diferents professionals.

També és vital reforçar la **coordinació entre serveis d'acollida i serveis de salut**. Els processos migratoris solen tenir profunds impactes psicosocials. Independentment dels motius i causes de la partida, això implica una pèrdua, o almenys així s'ha expressat en les entrevistes. Un llarg procés, conegut com a **dol migratori**, que té transformacions a escala personal: les persones que han migrat comencen a ser conscients del que ha significat la migració en les seves vides. Comencen a posar el focus en les pèrdues d'aquest procés, relacionades amb la cultura, la llengua, la família, la llar, els i les amigues, l'estatus i nivell professional al país d'origen i, per què no, les pèrdues associades al territori, a la terra en si mateixa.

Aquest procés comporta alts i baixos emocionals, que són abordats per cada persona de manera única. Resulta fonamental fer esment de les **maternitats transnacionals**. Tal com es va explicitar en les entrevistes realitzades, moltes dones, en migrar, deixen les seves famílies i les seves filles i fills als països d'origen, la qual cosa implica mantenir un vincle a distància, fet que –a vegades– els genera sensacions de culpabilitat per no complir amb el **mandat patriarcal de la “mare perfecta”**. Moltes van relatar sentir-se jutjades per no portar les filles i van comentar haver sentit el pes d'una societat que les culpabilitza i les abandona. Com obviar aquestes realitats en parlar del dol migratori?

Sense intenció de patologitzar, es torna fonamental transversalitzar una perspectiva de primera acollida en la **salut mental** i l'**acompanyament psicosocial**, que impulsi una sensació de poder més gran i de transformació de la pròpia realitat de manera immediata, la qual cosa tindria un impacte en la recuperació dels danys patits fruit del procés migratori (Xarxa Acull, 2018). La necessitat de garantir l'accés a la salut mental és clau; i se'n proposa l'extensió a instituts i col·legis perquè puguin donar atenció a les **infàncies migrants**, les quals també han viscut el procés clau de canviar de territori.

En el cas dels serveis de salut, l'accés per a les persones en situació administrativa irregular és una altra qüestió rellevant. Sabem que a partir del Reial decret Llei 16/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents per garantir la sostenibilitat del Sistema Nacional de Salut i millorar la qualitat i seguretat de les seves prestacions, el **dret a l'atenció sanitària** s'ha anat limitant. Malgrat l'aprovació de la Llei 9/2017 d'universalització de l'assistència sanitària catalana i, posteriorment, a escala estatal, el Reial decret Llei 7/2018, de 27 de juliol, sobre l'accés universal al Sistema Nacional de Salut, encara no s'ha recuperat la sanitat universal i “encara moltes dones no poden exercir, per exemple, els seus drets sexuals i reproductius” (Institut Català de les Dones, 2020. p. 47). Segons SOS Racisme, en el seu Informe Anual de 2020 assegura que “continuen existint vulneracions en relació amb l'obtenció de la targeta sanitària i la facturació de les urgències, contra la normativa establerta i sobre la base de les interpretacions arbitràries de cada centre de salut” (p. 29). És important la garantia dels **drets sexuals i reproductius** (i no solament per garantir el dret a la salut). Val la pena comentar les mancances existents en l'**àmbit penitenciari**, que també s'inclouen entre els àmbits de l'acollida especialitzada: la invisibilització de les dones privades de llibertat i, en particular, de les dones migrades i de les seves necessitats específiques.

Com a exemple de bones pràctiques en salut trobem el cas d'Acció comunitària en Salut en el barri del Raval (Barcelona). Un treball conjunt entre les administracions amb competència en l'àmbit de la salut, juntament amb les entitats, per mitjà del qual s'ha creat un pla d'acció comunitari amb objectius comuns establerts entre veïnes i veïns i els diversos actors relacionats amb la situació sanitària en el barri, per aproximar la salut a tota la població del Raval, en concret a persones migrades i autòctones en risc d'exclusió. Estan involucrades en aquest projecte: Fundació Tot Raval, administracions vinculades amb la salut en el barri i diferents recursos vinculats també a la salut com poliesportius, associacions, serveis socials, CAP, farmàcies i entitats del barri i veïnals.

En matèria d'**educació i acollida**, es detecta una manca de la informació i l'acompanyament adequat per al tràmit d'**homologació de títols**. Aquesta temàtica està recollida en el Pla de Ciutadania i Immigració 2017-2020, que estableix que s'ha d'acompanyar en el procés del reconeixement acadèmic i de qualificacions professionals. El mateix Pla també instrueix la millora dels circuits d'homologació de títols acadèmics de secundària i de formació professional; així com la incorporació a estudis universitaris de persones refugiades i immigrades amb titulacions iniciades als països d'origen. Aquest aspecte és rellevant perquè s'ha identificat una barrera important que fa que les dones migrades no puguin homologar els seus títols secundaris i/o universitaris, per la qual cosa les seves **opcions laborals** són bastant escasses i limitades a sectors concrets i/o de l'economia submergida.

El procés d'homologació dels títols professionals és un procés llarg que pot portar fins a tres anys d'espera. A més, en la majoria dels casos, la resolució indica que la persona que sol·licita l'homologació ha de tornar a cursar una quantitat d'assignatures per revalidar el títol. Ergo, apareix una nova barrera econòmica, ja que les assignatures han de ser pagades i els crèdits universitaris tenen un preu diferenciat per a persones que no són part de la Unió Europea. D'altra banda, realitzar noves assignatures representa una disponibilitat de temps que la majoria de les dones migrades no té. Tenint en compte que la **dimensió educativa és fonamental per a la integració**, aquestes traves són un problema ardu i una clara mostra del funcionament de les relacions de poder. Resulta paradoxal que un **sistema d'acollida que recalca la importància de**

l'adquisició de competència i formació, no posi els esforços a facilitar que el seu bagatge formatiu adquirit en origen es reconegui en la societat d'acollida. A més de la contradicció que això comporta, es tracta d'un factor que perpetua la segregació laboral en sectors especialment precaris per a les persones migrades, i, molt especialment, per a les dones. Com a proposta en aquesta matèria, resulta indefugible potenciar el Servei a l'Acompanyament per al Reconeixement Universitari (**SARU**) de la Generalitat de Catalunya. Un servei externalitzat que acompanya en aquests tràmits. La seva promoció per tot el territori podria ser de gran utilitat per reforçar la inserció laboral de dones migrades en treballs qualificats.

Finalment, una altra qüestió que emergeix amb força és l'**habitatge** com a dret bàsic constantment amenaçat, encara més en el cas de les persones migrades. S'ha vist al llarg del document com és de bàsic i fonamental tenir accés a un habitatge digne, no només com a necessitat coberta imprescindible per poder construir qualsevol procés d'assentament en un nou context, sinó també com a requisit inamovible per poder accedir sense problemes a tota una cartera de serveis bàsics.

Des d'una perspectiva interseccional, destacar la labor de l'associació ACATHI, que realitza acollida per a persones migrades i refugiades que són part del col·lectiu LGBTIQ+. L'associació duu a terme assessories legals, començant per la targeta de residència i/o sanitària, alhora que dona suport per a l'adaptació cultural durant el procés d'acollida. El treball d'ACATHI es configura mitjançant un doble vessant: treballant en assessories psicològiques i creant eines informatives que proporcionin una millor adaptació i recepció en condicions dignes, sempre respectant els drets de les persones migrades. També porten a terme activitats d'inclusió social, fomentant el coneixement de la diversitat cultural amb un clar focus intercultural que reconegui l'existència de vincles, valors i punts en comú entre les diferents cultures.

3.2.3. Acompanyament per a una vida lliure de violències masclistes

Abans de desenvolupar aquest apartat s'ha d'aclarir que el problema de les violències masclistes i dels circuits i serveis d'atenció és un tema complex. Per això, l'anàlisi que a continuació es presenta és només una part d'un gran entramat, que necessitaria una anàlisi monogràfica i exhaustiva per abordar totes les capes que operen en les situacions de violències masclistes que viuen les dones migrades.

Cal recalcar que en els processos migratoris es tendeix a caure en retòriques que estigmatitzen, carregades de prejudicis i idees preconcebudes sobre les dones migrades. Relats allunyats de la realitat i que generen lògiques paternalistes i assistencialistes. Aquestes lògiques es reproduïxen no només en els serveis d'atenció, sinó també en la mirada social, en el discurs dels mitjans de comunicació i en el relat polític. Moltes d'aquestes idees estan relacionades amb els imaginaris culturals de la violència masclista, on es justifiquen i expliquen casos de violències a partir de l'origen, l'ètnia o la raça de les persones. D'aquesta manera, ser una dona migrada de països no occidentals porta a enfrontar-se al **prejudici social** que sosté que “la violència masclista és més forta en algunes cultures” o que en aquest territori “aquestes coses no passen”.³⁶ En analitzar les desigualtats de les dones migrades, “la **qüestió cultural** sembla utilitzar-se com a única dimensió, en detriment d'altres dinàmiques i factors estructurals que travessen la societat i condicionen la seva situació”³⁷ (Agrela, 2004, p. 38).

En el procés participatiu realitzat es va detectar que moltes dones migrades han sentit un tracte diferenciat per part de les i els professionals, assegurant que en múltiples ocasions les han tractat amb superioritat i prepotència i assumint que els “homes d'aquestes cultures” actuen així, la qual cosa va generar, en alguns casos, una distància respecte a aquells serveis que degueren acollir-les i acompanyar-les. El pronunciament del Fòrum Estatal de Violència Institucional basada en gènere contra dones, migrants, fills i filles (març de 2023) denuncia els estereotips de gènere i racistes que operen sobre les dones migrades, a les quals se les tendeix a posicionar com a “manipuladores d'una cosa tan greu com és la violència masclista per, suposadament, romandre a Espanya” (Pronunciament del Fòrum Estatal de Violència Institucional basada en gènere contra dones, migrants, fills i filles, p. 2).

³⁶ Frases extretes del treball de camp realitzat com a part metodològica per a la construcció d'aquest document.

³⁷ Traducció pròpia.

Cal esmentar que, a vegades, les dones migren escapant de situacions de violència, sigui d'una parella o exparella agressora, de violència econòmica, violències sexuals, violència institucional o de diferents abusos i assetjaments. Unes altres migren de manera forçosa, per situacions de tràfic o perquè ja no poden sostenir les vides i la de les seves famílies en condicions dignes als països d'origen, molts d'ells fortament empobrits per les lògiques colonialistes que continuen operant. Com bé indica l'“Estudi inicial sobre l'ús de les dones migrades dels serveis d'atenció a les violències masclistes”, de l'ICD, “les violències masclistes que pateixen les dones migrants i refugiades travessen tot el procés migratori, des de la presa de decisions als seus països d'origen fins a la seva vida quotidiana una vegada arribades a Catalunya”.³⁸

El mateix estudi de l'ICD evidencia que l'abordatge dels serveis especialitzats posa el focus en el moment present de les dones, però no aborda de manera integral les violències viscudes en el passat i, com es va corroborar durant les entrevistes realitzades, aquestes violències no sempre han estat treballades ni elaborades, per la qual cosa el procés d'acollida seria un bon moment per fer-ho, contribuint a la reparació. En parlar de reparació, es fa referència, principalment, a la funció de detecció que es pot dur a terme en la primera acollida, ja que, com planteja el nou protocol marc per a una intervenció amb diligència deguda en situacions de violència masclista, **la detecció cal entendre-la com el primer moment de la reparació.**

Al seu torn, tampoc s'aborden de manera exhaustiva les diferents situacions de **violència institucional**, com ara la discriminació racial en els serveis d'atenció o la falta d'informació, infantilització, culpabilització i lentitud en el tràmit dels casos i en la resposta a les necessitats. Tot això agreujat per una violència institucional de base, com és el constant perill de la **irregularitat administrativa**, que genera i perpetua diferències entre persones, jerarquizant vides. També cal remarcar que els àmbits i les formes de violència són variades, i algunes estan ocultes. Per exemple, en l'estudi “Una violència oculta, assetjament sexual a dones migrades treballadores de la llar i de les cures” es remarca que aquesta violència és una de les formes més invisibilitzades en la nostra societat, que afecta de manera desproporcionada les dones migrades i és “promociada, en part, per un marc legal que indirectament empara la discriminació i les desprotegeix davant l'assetjament sexual” (Veliz i Bofill, 2019, p. 24).

³⁸ L'informe de 2020 de Tirar del Hilo, anomenat “Mujeres migrantes víctimas de violencia de género en España”, assegura que les dones migrades estan sobrerrepresentades en les xifres sobre violència de gènere, ja que del total de dones assassinades per violència de gènere entre 2003 i 2019, el 32,7% són estrangeres, la qual cosa “suposa que els assassinats d'estrangeres afectin 29 dones per cada milió d'estrangeres; mentre que en el cas de les espanyoles afecten 5 per cada milió” (Tirar del Hilo, 2019, p. 6). Des de la mateixa plataforma, asseguren que aquesta sobrerrepresentació està fortament relacionada amb les històries de violències estructurals, precarietat i exclusió social que viuen les dones migrades, per la qual cosa entendre aquestes interseccionalitats és fonamental per entendre com es configura la violència masclista cap a les dones migrades.

Per tot l'anterior, resulta urgent abordar el tema de les violències masclistes com una **violació dels drets humans** de les dones que els poders públics tenen obligació de reparar, amb **diligència deguda**, posant a les dones i els seus drets en el centre. Això implica treballar en xarxa des d'un abordatge intersectorial i interseccional: és necessari que tots els departaments estiguin impulsant una coordinació i que els seus propis plans sectorials i protocols donin compte d'això. L'acollida especialitzada ha de tenir una visió de sensibilització i reparació de les violències masclistes per a ser, realment, una acollida integral.³⁹

És fonamental que, ja en les entrevistes de la primera acollida, el personal tècnic inclogui aquesta mirada de prevenció, sensibilització i reparació de possibles violències que les dones puguin haver viscut, i es relacionin amb els serveis especialitzats evitant la **revictimització**. Encara conscients que la primera acollida no és un servei especialitzat, es proposa, novament, que les professionals estiguin formades i que treballin des d'una perspectiva feminista i d'escolta activa. La creació d'un vincle amb les dones migrades, confiant en els seus relats, és una estratègia transformadora que pot ajudar al fet que les dones s'animin a explicar les seves vivències; facilitant que es puguin detectar eventuais situacions de violències masclistes i, encara que no sigui la tècnica d'acollida qui n'abordi l'impacte, sí que hauria, almenys, de disposar de les eines suficients per derivar a altres serveis:

“És per això que assumir els propis límits respecte a la intervenció, des de l'honestedat, i realitzar derivacions responsables i acurades en relació a la situació de cada dona i l'especificitat de l'atenció o atencions que cadascuna d'elles requereix, pot marcar la diferència entre facilitar, o no, el compliment dels processos de recuperació dels efectes de les violències masclistes.” (Tamaia, 2019, p. 80).

Reprenent els principis de gestió de la Llei 10/2010, de 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya, la transversalitat resulta clau per parlar d'acollida especialitzada i de violències masclistes. Encara que la Llei 10/2010 no esmenti l'àmbit de l'atenció especialitzada a dones i en violències masclistes com un dels àmbits que, com a mínim, ha de proveir una acollida especialitzada (art. 15.2, Llei 10/2010), cal considerar que, si realment es vol incorporar una perspectiva feminista en l'acollida, és fonamental que aquests s'incloguin. En aquest sentit, és **un avenç que la Direcció General de Migracions, Refugi i Antiracisme se situï sota el paraigua del Departament d'Igualtat i Feminismes**.

³⁹ El Protocol Marc defineix la diligència deguda com “l'obligació dels poders públics d'adoptar mesures legislatives i de qualsevol altre ordre per actuar amb l'agilitat i eficiència necessàries amb vista a prevenir, investigar, perseguir, castigar i reparar adequadament els actes de violència masclista i protegir les víctimes” (p. 22).

És indispensable fomentar el treball en xarxa entre la primera acollida i els diferents serveis especialitzats, i reforçar els seus coneixements en acollida i estrangeria, des d'una mirada antiracista. És important estrènyer vincles de treball en xarxa amb els [SIE](#) (servei d'intervenció especialitzada), els [SIAD](#) (servei d'informació i atenció a les dones), i les [oficines d'informació de l'ICD](#) (Institut Català de les Dones, que encara que ja no atenen són espais de referència).⁴⁰ S'ha detectat que la complexitat de la denúncia i dels procediments de violència fa que, des d'aquests serveis especialitzats, sovint, s'obviïn altres procediments, relegant-los a un segon pla o a un moment posterior. Fins i tot perquè les dones puguin sostenir el procés de denúncia, necessiten trobar-se en una situació de seguretat que els permeti ser autònomes, i tot això passa, en gran manera, per tenir un permís de residència i treball.

En definitiva, es perpetua una doble discriminació: d'una banda, les dones migrades pateixen l'absència de la mirada antiracista i interseccional en els serveis especialitzats d'atenció a violències masclistes, alhora que es topen amb la falta de consciència de gènere en els serveis de primera acollida.

⁴⁰ Fins i tot, més enllà dels serveis especialitzats, resulta clau que tota la xarxa d'abordatge en situacions de violències masclistes compti amb aquests coneixements. Per a més informació sobre el conjunt d'agents de la Xarxa d'Abordatge en Situacions de Violències Masclistes, consultar el Protocol Marc, capítol 5.3 d'abordatge interseccional. Generalitat de Catalunya, Departament d'Igualtat i Feminismes. (2022). Protocol Marc per a una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes. Disponible a: <https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/violencias-masclistes/coordinacio-treball-xarxa/protocol/Protocol-Marc-2022.pdf>

DRET A L'ACOMPANYAMENT INTEGRAL

Primera acollida

Nusos/elements rellevants des d'una perspectiva feminista interseccional

La primera entrevista es concep com un mer **requisit administratiu** que permet que les dones migrades puguin ser inscrites en el servei i el seu contingut depèn molt de la professional a càrrec.

La **informació** que es lliura, generalment, és altament **estandarditzada** i no adaptada a les necessitats de les dones.

Existeix una clara **falta de reconeixement de les entitats del tercer sector** i moviments ciutadans/ veïnals o organitzacions de dones migrades, els quals estan duent a terme un acompanyament integral sense el reconeixement de l'administració i, en molts casos, sense recursos suficients.

Propostes / orientacions

Reformular l'objectiu de l'entrevista inicial (i les successives) per anar més enllà del mer tràmit i que es constitueixi com un espai real d'acompanyament, un espai de diàleg i d'identificació de necessitats. El model actual d'acollida planteja una sèrie d'entrevistes –a més de la inicial– que es podrien utilitzar per fer més acompanyament a les dones migrades.

Realitzar una **exploració** profunda del **recorregut vital de les dones migrades**, identificar necessitats personals, familiars, econòmiques i crear un itinerari d'arrelament consensuat a partir dels interessos i necessitats de les dones, i considerant-ne els ritmes vitals.

Sistematitzar la informació obtinguda d'aquestes entrevistes, en específic la relativa a la violació de drets, per utilitzar-la després com a input per als espais d'incidència.

Comptar amb professionals formades en temes de gènere, interseccionalitat, interculturalitat, antiracisme i drets, de manera indispensable.

Fomentar la presència de professionals que dominin diverses llengües.

Fomentar mecanismes perquè siguin les **dones migrades les que puguin fer avaluacions i generar estratègies** que permetin millorar les atencions d'acord amb les seves percepcions i necessitats.

Trobar acords estables de finançament i coordinació amb les entitats que estan realitzant processos d'acollida i acompanyament, i fomentar espais de diàleg i intercanvi sobre els models d'acollida que estan utilitzant.

Incloure la **perspectiva comunitària** com a base en tot el procés d'acollida.

Construir un **treball en xarxa coordinat**; sobretot amb els SIAD, àrees bàsiques de serveis socials i el SOC.

Acollida especialitzada

Nusos/elements rellevants des d'una perspectiva feminista interseccional

Es detecta que existeixen espais institucionals per a la coordinació i transversalització de l'acollida especialitzada (Comissió Interdepartamental d'Immigració, Comissió Mixta Paritària Generalitat-Ens Locals, Taula de Ciutadania i Immigració), **però no es té prou informació pública sobre el seu funcionament** i les qüestions tractades. Pel que fa a la Taula de Ciutadania i Immigració, no es reuneix amb freqüència.

Es detecta una **falta de treball coordinat** que genera la revictimització de les dones i la seva desmotivació per acostar-se als serveis públics.

Els serveis públics als quals es deriva les dones (salut, educació) parteixen d'un principi d'igualtat que **oblida que les dones migrades necessiten més suport per resoldre les seves necessitats** (no es compleix la perspectiva d'equitat).

No es garanteix prou la **traducció en els serveis ambulatoris** de salut/salut mental.

Hi ha dificultats en l'accés a la salut per a les persones en situació administrativa irregular.

No es considera prou l'impacte del **dol migratori** en l'acompanyament psicosocial.

Es detecta un **buit en l'acompanyament jurídic**. Hi ha una reduïda articulació entre els serveis d'assessorament jurídic i els de primera acollida per a l'atenció de necessitats específiques (asil, violència de gènere, arrelament, reagrupament).

Hi ha una **manca en el lliurament d'informació i en l'acompanyament** adequat per al tràmit d'homologació de títols.

Propostes / orientacions

Garantir que els espais institucionals per a la coordinació i transversalització de l'acollida especialitzada funcionin, que se'ls faci seguiment i que siguin objecte de rendició de comptes per part de la ciutadania.

Articular aquests espais institucionals amb altres espais també promoguts per les administracions públiques, tal com el CNDC o el CNLGBTI.

Garantir la formació i capacitació amb perspectiva de gènere, interseccional, antiracista i intercultural, per al conjunt de professionals dels serveis d'acollida especialitzada.

Convertir els serveis de traducció i interpretació en serveis especialitzats, capaços d'interpretar els codis culturals i no sols l'idioma textual. És per això que es proposa, més que una traductora, la figura d'una **mediadora cultural o comunitària**.

Reforçar la perspectiva de treball en xarxa. Enfortir els vincles amb els SIAD, serveis especialitzats d'atenció a les dones que podrien contribuir a l'acompanyament integral a través del suport psicosocial i els acompanyaments jurídics.

Gestionar **cites directes** i establir **protocols de treball en xarxa** amb els SIAD, les àrees bàsiques de serveis socials i el SOC; així com referents d'acollida en tots els serveis especialitzats, perquè es concreti el mandat normatiu de la Llei 10/2010.

Reforçar la **coordinació dels serveis d'assessorament jurídic amb el servei de primera acollida**. Establir més vincles amb el Servei d'Acompanyament Jurídic dels SIAD, i reconèixer i donar suport al treball de les organitzacions de base i de dones migrades.

Promoure l'**accés i l'acompanyament gratuït als serveis terapèutics**, on s'entenguin les experiències de salut mental de manera integral. Lliurar tota la informació necessària per a l'accés a la salut, i treballar els drets sexuals i reproductius de les dones migrades.

Difondre i potenciar el Servei a l'Acompanyament per al Reconeixement Universitari, SARU, de la Generalitat de Catalunya.

Garantir l'**accés a un habitatge digne** com a element central de l'acollida, no només com a necessitat coberta imprescindible, sinó també com a requisit per poder accedir a tota una cartera de serveis bàsics.

Acompanyament per a una vida lliure de violències masclistes

Nusos/elements rellevants des d'una perspectiva feminista interseccional

Es detecta una forta presència d'**estereotips** en la concepció de les dones migrades i les violències masclistes.

En moltes ocasions, els serveis especialitzats posen el focus en el moment present de les dones, però **no aborden de manera integral les violències viscudes en el passat**.

Existeixen situacions de **violència institucional**, que viuen les dones migrades en territori català, que no es detecten ni treballen prou: discriminació racial, infantilització, culpabilització o lentitud en la resposta a les seves necessitats.

Hi ha violències especialment invisibilitzades, com, per exemple, l'assetjament sexual a dones migrades treballadores de la llar i de les cures.

Existeix una **dobla discriminació** en les dones migrades: d'una banda, pateixen l'absència de la mirada antiracista i interseccional en els serveis especialitzats d'atenció a violències masclistes, alhora que es topen amb la falta de consciència de gènere en els serveis de primera acollida.

Propostes / orientacions

Abordar les violències masclistes com una **violació de drets humans** de les dones que els poders públics tenen **obligació de reparar, amb diligència deguda**, posant a les dones i els seus drets en el centre.

Fomentar que les professionals **treballin des d'una perspectiva feminista i d'escolta activa**. Que tinguin la formació adequada per no reproduir estereotips i creure en el relat de les dones migrades.

Fomentar la creació d'un vincle entre professionals i les dones migrades, que promogui **relacions des de l'horitzontalitat**.

Donar lloc, durant el procés d'acollida, a **les violències viscudes en el passat i en el procés migratori**, no només a les violències que es viuen en el moment present, perquè puguin ser elaborades i reparades.

Fomentar que les professionals d'acollida tinguin eines per derivar i orientar cap als serveis especialitzats.

Fomentar el treball en xarxa entre la primera acollida i els diferents serveis especialitzats d'atenció a violències masclistes, com el SIE, SIAD i ICD.

Reforçar els serveis d'atenció especialitzada de tal manera que comptin amb un clar **coneixement de la Llei d'estrangeria** i una mirada antiracista.

Incloure una **mirada de sensibilització i reparació** de les violències masclistes de manera transversal. Que tots els departaments estiguin impulsant una coordinació i que els seus propis plans sectorials i protocols en donin compte.

3.3. Dret a la participació política i social

El model d'acollida a Catalunya posa èmfasi en la participació com un dels pilars de l'acollida i de la integració de les persones migrades. De fet, la Llei 10/2010, a l'article 20, estableix que la Generalitat ha de fomentar la participació de les persones immigrades. El Pla de Ciutadania i Immigració 2017-2020 dedica un dels seus programes a la "promoció de la participació de les persones immigrades, refugiades i retornades" (art. 1.2.1., Pla de Ciutadania i Immigració 2017-2020), a través d'accions com la promoció de l'associacionisme de les persones migrades, específicament de les persones joves i LGBTI, i la difusió de la seva participació en el teixit associatiu. També s'esmenta el foment de l'empoderament i la visibilitat de les dones migrades, així com la participació social de les dones reagrupades. El Pla de govern de la XIV legislatura inclou, entre el total dels seus objectius, promoure la participació política de les persones estrangeres residents a Catalunya.

El model integral de FOCA promou, durant tot el procés d'acompanyament, la **participació activa** de les dones que estan en migració. Des de l'inici de l'acompanyament, en ser elles les titulars dels drets (i no les seves parelles masculines), la seva participació i posició de gènere es modifica, enfortint la seva presa de decisions i la seva agència. Posteriorment, les dones participen en tallers que les doten d'eines per identificar les seves necessitats, formular demandes i situar-se com a **subjecte de drets**. Perquè la seva veu sigui escoltada, el model en preveu la participació en els espais d'incidència que FOCA coordina, com són la Taula Interinstitucional "Migrar amb drets" o les taules d'incidència local. En aquestes taules, les dones són actors claus, ja que presenten amb veu pròpia les violacions de drets viscudes durant la mobilitat i els processos de regularització. La seva participació és un cop de realitat i una **font de pressió política** per millorar l'articulació i coordinació entre autoritats, institucions oficials i entitats socials, en part responsables de garantir el benestar, la protecció i el respecte dels seus DDHH.

Malgrat el que s'estableix en el marc, es detecten algunes dificultats per a la participació. Sens dubte, un dels primers obstacles, i dels més grans, és el **vot com a primer dret polític denegat**, ja que és un dret reservat a les persones de nacionalitat espanyola majors d'edat.⁴¹ Conscients que és una competència estatal i que el marge de maniobra de les autonomies i ens locals és limitat, ens sembla igualment important posar en relleu la incongruència en parlar d'integració, basada en la participació social i política, existint aquesta negativa al vot.

Les dones van lluitar durant dècades, al voltant del món, per aconseguir l'accés a aquest dret perquè entenien que era una garantia base per prendre decisions, per sentir-se representades en l'àmbit politicosocial, per triar elles mateixes els qui governen i els qui influeixen directament en les seves vides a través de la creació de lleis i polítiques públiques. D'altra banda, la negació del vot a les persones migrades ajuda a perpetuar els imaginaris i estereotips sobre la migració, entenent-se com a ciutadania de "segona categoria". Especialment greu és que **les persones migrades siguin el centre de moltíssimes campanyes polítiques de diversos partits, utilitzant-les de manera populista, sabent que no poden decidir políticament**. D'altra banda, anant un pas més lluny respecte a l'objectiu del present document, una proposta que realitzen diversos col·lectius migrants és aconseguir que **la ciutadania i el dret al vot estiguin associats a la residència** i no a la nacionalitat, i que totes les persones amb NIE i amb residència legal en el territori puguin tenir aquest dret.⁴² Això canviaria en gran manera els biaixos de representativitat i ajudaria a una "integració" més àmplia en diferents esferes.

Més enllà d'aquesta problemàtica estructural, és rellevant el fet de no haver donat resposta al que s'estableix a la Llei 10/2010, que inclou entre els principis de gestió la "**participació cívica**", la qual cosa significa que les persones migrades han de participar activament en el seguiment i avaluació dels serveis d'acollida, específicament les dones. Fins avui, no s'han dut a terme informes de seguiment ni avaluacions de les polítiques d'acollida de manera periòdica i sistemàtica. Tan sols s'han publicat dos informes d'integració, de l'any 2013 i de l'any 2015 en el qual es revisen diferents aspectes de la integració de les persones migrades, però no en clau de seguiment o avaluació de la política pública.

Dit això, en primer lloc, es proposa donar resposta a allò que s'estableix per llei, és a dir, a l'obligació, per part de tots els agents que presten servei, d'informar periòdicament de l'activitat d'acollida (art. 24.2.c, Reglament 2014); i a l'Agència de Migracions de Catalunya, la funció d'avaluar el sistema d'acollida (art. 31, Llei 10/2010). És imprescindible crear i/o facilitar **processos de participació social** en els quals la veu de les persones migrades i referents que treballen en espais comunitaris sigui la protagonista; tot amb la finalitat de recuperar reflexions i experiències o escoltar denúncies i demandes. Més rellevant encara és la participació de les dones migrades, ja que permet donar visibilitat a les seves vides i reivindicar el paper que tenen

⁴¹ En el cas de les eleccions municipals, poden votar també les persones estrangeres residents en l'Estat espanyol amb nacionalitat de països de la UE i alguns països extracomunitaris (actualment són 13, segons tractats bilaterals de reciprocitat). Disponible a: <http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/informacion/enlaces/electores>.

⁴² Plataforma Todos Iguales. "Argumentos para la defensa del derecho a voto de los inmigrantes". Disponible a: <https://www.apdha.org/media/ciudadaniargumentos.pdf>.

en la societat. La participació també facilita l'aparició d'espais on es comparteixen experiències i es duen a terme processos d'identificació, diversificant les referents de les dones, en general, i de les dones migrades, en específic. Alhora, la participació de les dones migrades permet **noves configuracions dels espais de participació**, amb la inclusió de les seves perspectives, necessitats i demandes. Des dels sectors feministes s'ha posat en relleu que les desigualtats de gènere i les diferències de classe, edat, nivell educatiu, origen, etc., són factors que faciliten o dificulten l'accés a l'esfera pública i, per això, la reivindicació implica construir i/o consolidar espais de participació organitzada perquè les dones migrades posicionin les seves necessitats i que això no suposi una excepció, ja que "el fet mateix de participar en el procés de presa de decisions augmenta el seu potencial d'influència"⁴³ (Morales, 2001, p. 154).

Actualment, el marc legal atribueix un rol central a la Taula de Ciutadania i Migració com a òrgan consultiu que ha de canalitzar la participació en les polítiques d'acollida i integració (art. 29, Llei 10/2010). En el procés participatiu realitzat s'ha detectat que aquest espai és poc actiu, de fet, ha tingut llargs períodes d'inactivitat. Resulta necessària, llavors, la revitalització i avaluació d'aquest espai de participació ja existent, per conèixer-ne l'impacte de les accions, l'eficàcia en l'articulació i, especialment, la forma en com s'integra la veu i la participació de les dones migrades. Més enllà d'aquest espai institucional, també és rellevant **reconèixer la potencialitat dels espais autoorganitzats** per les persones i dones migrades, així com els espais comunitaris com a espais potents d'incidència. Seria interessant trobar mecanismes per escoltar el que s'ha dit en aquests espais i donar seguiment a les seves instàncies, i, per què no, revisar els mecanismes de participació institucional existents de tal manera que puguin adaptar-se a les dinàmiques de la població migrada organitzada, i no a l'inrevés.

Destaquen els casos d'**autoorganització de dones migrades que lluiten per garantir el dret a una vida digna en les migracions**. S'han mobilitzat fent incidència política, buscant espais de col·laboració i també de responsabilitats polítiques davant els contextos d'exclusió i vulneració de drets. El territori català és ampli i les organitzacions són moltes i diverses quant a origen, àmbit d'actuació, etc. i el seu treball d'incidència és destacable. Per exemple, no són poques les que s'han coordinat per a pressionar a l'Estat espanyol en relació amb la ratificació del Conveni 189 de l'Organització Internacional del Treball (OIT), com a part d'una reivindicació per al respecte i l'ampliació dels drets de les treballadores de la llar i les cures.

⁴³ Traducció pròpia.

No obstant això, cal tenir a la vista un nus crític important, i és que les organitzacions feministes i de dones migrades moltes vegades no poden participar en espais d'incidència política, de coordinació o en les diferents xarxes que es generen, ja que estan sota una gran precarització en les vides, en l'activisme i en la militància. Dedicar temps a aquests espais, quan les fonts laborals ja són precàries, resulta complex i passa a ser una barrera envers la participació política. A més, des d'una perspectiva interseccional, la participació activa en espais reivindicatius pot suposar conseqüències especialment greus per a les persones migrades, com ara ordres d'expulsió, la qual cosa representa un element dissuasiu crucial a l'hora de decidir participar.

S'han de buscar **estratègies**, especialment de manera col·lectiva, **perquè aquesta participació no generi encara més precarització en la vida de les dones migrades**, les quals moltes vegades no tenen xarxes familiars o de suport. Prova d'aquestes dificultats de participació és la paràlisi que fa temps afecta el Grup de Treball de Migracions del CNDC, que no aconsegueix suficient quòrum per seguir, sent la seva labor d'incidència tremendament important. Es necessiten mecanismes establerts i oficials que fomentin la participació i que permetin la sostenibilitat dels espais organitzats de dones migrades, amb un suport clau i concret a aquestes organitzacions des de les administracions públiques.

Per consegüent, un altre nus crític és que, des de les administracions, s'espera que les dones migrants participin només en grups que aborden les migracions o, directament, es dona per fet que participaran únicament en aquests grups. Seria necessari **combatre aquest prejudici i facilitar la seva participació en qualsevol sector**, aportant-hi la seva mirada (sempre tenint en compte les dificultats de temps i recursos ja esmentats).

D'altra banda, sospesar que espais com la Taula de Ciutadania i Migració són òrgans consultius en els quals, a vegades, ni tan sols es tenen en compte les opinions que s'hi fan, per la qual cosa moltes organitzacions manifesten desmotivació en aquests espais institucionals, que haurien de ser **garants i possibilitar que les veus de totes s'escoltin**.

DRET A LA PARTICIPACIÓ POLÍTICA I SOCIAL

Nusos/elements rellevants des d'una perspectiva feminista interseccional

Es detecta que el **no accés al vot és el primer dret polític denegat**, sent aquest un dret reservat a les persones de nacionalitat espanyola majors d'edat (amb algunes excepcions per a les eleccions municipals).

No existeix un seguiment i avaluació de les polítiques d'acollida de manera periòdica i sistemàtica, i els espais destinats a un seguiment participatiu –com la Taula de Ciutadania i Migració– no estan actius.

Hi ha **dificultats per a la participació en espais d'incidència política** de les organitzacions feministes i de dones migrades, producte de la poca disponibilitat horària i les diverses situacions de precarització en l'activisme i la militància.

Es detecta **desmotivació** a l'hora de participar en els espais institucionals d'incidència política, ja que es percep que les reivindicacions, sovint, no es tenen en compte.

Propostes / orientacions

Associar **la ciutadania i el dret al vot a la residència i no a la nacionalitat**, i que totes les persones amb NIE i amb residència legal en el territori puguin tenir aquest dret.

Respondre a l'obligació normativa, i revitalitzar espais de participació clau per al seguiment i avaluació de la política d'acollida, com és la Taula de Ciutadania i Migracions. Especialment important que s'hi promogui la participació i visibilització de les reivindicacions de dones migrades.

Reconèixer la **potencialitat dels espais autoorganitzats** de dones com a espais potents d'incidència.

Tenir en compte i donar suport per eliminar les **barreres específiques** a la participació que afecten les dones migrades, i la seva dificultat de participació a causa d'una precarietat més gran, falta de xarxes, de temps, etc.

Revisar els mecanismes institucionals de participació perquè aquests s'adaptin a les dinàmiques de la població migrada organitzada, i no a l'inrevés. Alhora, donar un suport concret als espais de participació de dones migrades per permetre la seva sostenibilitat en el temps.

Incloure una perspectiva interseccional i transversal real, i fomentar la participació de les dones migrades **més enllà dels espais que només aborden el tema de les migracions**.

4. RECOMANACIONS PER A UNA ACOLLIDA FEMINISTA INTERSECCIONAL

Abans d'entrar en aquest apartat final, val la pena apuntar algunes premisses que han anat emergint al llarg de tot el document.

La responsabilitat dels estats i de la Unió Europea en la **recrudescència del control de les fronteres**, i la seva obstinació a dificultar cada vegada més l'entrada per vies segures, conjuntament amb els acords amb tercers països com a “garants” del **bloqueig dels fluxos migratoris**, són dos factors que incideixen tremendament en les mateixes bases de la política d'acollida. La contradicció i col·lisió entre polítiques “d'inclusió i integració” i polítiques de “control de flux” es repeteix en tots els nivells (europeu, estatal, autonòmic), i fa que resulti fins i tot paradoxal parlar d'acollida: ¿com es pot considerar acollidora una societat que no garanteix vies segures d'entrada, i que no només no les garanteix, sinó que aposta per tot un sistema de vigilància fronterer que viola els drets humans més fonamentals?

En la mateixa línia, no es pot analitzar la **política d'acollida** separada de la més àmplia **política migratòria**, que en el nostre context es regeix per una Llei d'estrangeria racista, classista i sexista que aboca les persones a la irregularitat i que és un clar exemple de violència institucional. Amb aquest marc tan restrictiu quant a la regularització de l'entrada, estada i permanència de les persones en el territori, de nou resulta problemàtic parlar de “societat d'acollida”: la **inseguretat jurídica** impedeix construir altres aspectes de la pròpia vida, a més de ser un constant recordatori del lloc que s'ocupa (des de l'alteritat i la desigualtat de condicions).

La contradicció i col·lisió entre polítiques “d'inclusió i integració” i polítiques de “control de flux” es repeteix en tots els nivells (europeu, estatal, autonòmic), i fa que resulti fins i tot paradoxal parlar d'acollida.

A més, aquesta política migratòria té conseqüències dramàtiques en les dones, adolescents i infants. En el trànsit i a l'arribada pateixen violències pel simple fet de ser dones, i la brutalitat del sistema travessa els seus cossos com camps de batalla. En establir-se al país, el sistema d'estrangeria i els prejudicis sexistes i racistes les mantenen en xantatge constant, sovint laboralment relegades a sectors precaritzats i invisibilitzats. S'hi afegeix que moltes es veuen condicionades a silenciar les violències viscudes per por de les conseqüències judicials. El règim d'estrangeria acaba prevalent enfront de la garantia dels drets de les dones en situació de violències masclistes. Els drets més bàsics, entre els quals hi ha els sexuals i reproductius, es veuen amenaçats per falta de garantia d'accés als recursos, males praxis en les atencions, etc.

Creiem important remarcar tots aquests aspectes perquè és des d'aquest prisma que cal analitzar les polítiques d'acollida a Catalunya, sobretot tenint en compte que la finalitat del sistema, tal com s'ha vist en el capítol de marc polític normatiu, hauria de ser fer efectiu el "principi d'igualtat i assolir una major cohesió social" (art. 1, Llei 10/2010). **Igualtat i cohesió social** apareixen com a quimeres inassolibles si el sistema, no sols no impedeix, sinó que perpetua constants desigualtats i violències estructurals sobre les persones migrades i, especialment, sobre les dones.

A més a més, per molt que l'objectiu establert per l'acollida sigui la igualtat i la cohesió social, la política pública d'acollida a Catalunya s'ha construït a partir d'una problemàtica principal: la falta d'informació i coneixement (principalment lingüístic) de les persones migrades. S'ha centrat el seu plantejament a "resoldre" aquesta situació i, com a conseqüència concreta, s'ha transmès implícitament el missatge que les persones migrades estan "mancades" de competències i coneixements, **concebent el sistema d'acollida com a mer instrument per suplir aquesta manca de manera unilateral**. D'altra banda, es deixen en un segon pla altres aspectes rellevants com són **l'accés als drets socials i a la participació política**.

El règim d'estrangeria acaba prevalent enfront de la garantia dels drets de les dones en situació de violències masclistes.

Durant tot el document s'han anat identificant diferents **recomanacions** en analitzar els diversos elements del model d'acollida català. A continuació, resumim les orientacions més globals i transversals, per contribuir amb aquestes propostes a la millora del sistema d'acollida en el territori català:

Una acollida feminista és facilitar serveis que reflecteixin la diversitat.

És fonamental que hi hagi un compromís envers la incorporació en el sistema de tècniques i tècnics amb *background* migratori. Per justícia, perquè la societat és cada vegada més diversa i això no es reflecteix en les estructures de l'administració, i perquè ajudaria a donar un acompanyament més pròxim. En aquesta incorporació és interessant fomentar una acció positiva per incorporar a dones que hagin passat pel servei d'acollida. L'aposta per una contractació diversa no ha d'abastar només el servei de primera acollida, sinó que s'ha de donar de manera transversal en tots els sectors i nivells. De fet, el plantejament de l'acollida especialitzat, segons el qual les persones migrades han d'accedir als serveis generals (principi de normalització) **només pot funcionar si s'aposta per una transversalització de la mirada d'acollida**; i això pressuposa una **coherència en l'estructura** i, per tant, en la **diversitat del personal** de les administracions.

L'Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya (2015) reconeixia aquesta necessitat: "Un dels grans reptes per garantir un rendiment òptim en la provisió de serveis públics que responguin a la diversitat de la població, és garantir que la funció pública sigui cada cop un reflex més acurat d'aquesta diversitat. (...) Explorar opcions per promoure la contractació de persones estrangeres o amb un bagatge diferent del majoritari és bàsic per superar aquesta realitat." (Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya, 2015, p. 76). Per tant, és fonamental revisar tots aquells obstacles que no permeten que les persones migrades amb les competències requerides (i especialment les dones) puguin ser part dels serveis d'acollida, sigui com a formadores o tècniques d'acollida. Una vegada revisats els obstacles, s'haurien de generar estratègies per superar-los i incloure més persones migrades en aquests llocs de treball.

També resulta important destacar les barreres que es troben les persones racialitzades i/o migrades una vegada que estan dins del mercat laboral en l'Estat espanyol, on es generen importants dinàmiques de poder entre el "personal autòcton" i el "personal racialitzat o migrant". Prenem com a referència l'article "Al inicio creía que el problema era yo. Relatos autoetnográficos de profesionales racializados/as en la intervención social", de Fatiha El Mouali i Cheima El Jebary, "El background dels/les professionals racialitzats/des es veu menyspreat i instrumentalitzat durant la intervenció social. Conseqüentment, l'espai laboral es torna un entorn insegur, ple de mirades sospitoses, problematitzant la presència i ignorant les capacitats i habilitats dels/les professionals racialitzats/des"⁴⁴ (El Mouali i El Jebary, 2022, p. 86). Per tot això, no sols la inclusió de professionals diverses arribarà a solucionar el problema, sinó que cal **canviar les lògiques de dominació** que operen en entorns laborals i administracions, així com en la societat.

Una acollida feminista és formació obligatòria i continuada en gènere, perspectiva interseccional i de drets per a tot el personal que fa acollida.

Totes les persones que fan acollida han de conèixer els temes vinculats a aquestes perspectives, amb especial èmfasi en la mirada antiracista i decolonial, per exemple; o en les violències masclistes, i en les violències institucionals (recentment incloses en la normativa catalana). De fet, com hem vist, la llei que regula l'acollida aclareix que les formacions també han de ser específiques en drets de les dones i del col·lectiu LGBTI, alhora que en models de família. És deure de la Generalitat garantir que les persones professionals estiguin especialitzades, així també ho recull la normativa d'igualtat de gènere, tant a nivell català com estatal. És fonamental incloure una perspectiva de gènere i decolonial entre els requisits necessaris per incorporar-se al sistema d'acollida, ja que l'antiracisme sí que és fonamental, però ha d'estar de la mà de diferents reflexions crítiques que permetin no només desmuntar les jerarquies socials quant a la raça, sinó també quant al gènere, acabant amb els entramats que les sostenen. En aquest sentit, celebrem el programa formatiu en antiracisme que actualment la Direcció de Migracions està promovent en tot el territori català cap a agents d'acollida, el qual va en aquesta direcció.

Per complir amb el mandat polític-normatiu és necessari incorporar les **formacions en gènere, perspectiva interseccional i de drets**, al conjunt d'agents que intervenen en l'acollida especialitzada, i fer costat a les organitzacions que gestionen serveis perquè també es formin. Això és clau per implementar el principi d'universalitat, la qual cosa implica tenir personal format en el conjunt de serveis.

⁴⁴ Traducció pròpia.

L'Informe Integració de 2015, de fet, ja subratllava aquest aspecte: “la formació del funcionariat és imprescindible i, en aquest sentit, l'oferta en temes de gestió de la diversitat encara està massa focalitzada en aquells àmbits on s'entén que hi ha més probabilitats de treballar amb població d'origen estranger. Aquesta és una de les dinàmiques que s'ha de trencar, per entendre que la diversitat és transversal i impacta en diferents graus en la majoria d'àmbits d'acció de l'administració catalana” (Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya, 2015, p. 68).

Les companyes de FOCA, en el seu model exemplar desenvolupat a la frontera entre Mèxic-Guatemala, tenen clar que la formació continuada envers l'equip és un essencial. “Per aconseguir que l'atenció cap a les dones vagi més enllà de l'assistencialisme i que les situï com a gestores dels seus processos, des de la no revictimització, és necessari que l'equip encarregat de l'acompanyament rebi una formació en gènere i interculturalitat constant. (...) La formació pretén homogeneïtzar conceptes, discursos i construir un pis comú en relació amb les raons estructurals de la desigualtat de gènere, de la violència cap a les dones i de tota la interrelació de factors i opressions que empitjoren el procés migratori de les dones”⁴⁵ (FOCA, 2019, p. 11). Les formacions han d'implicar un exercici de **deconstrucció** de la persona professional i dels seus privilegis, i de l'organització en la qual treballa, des d'una perspectiva feminista, críticament intercultural i antiracista.

Una acollida feminista és garantir l'accés i gaudi dels drets.

És urgent donar respostes als efectes perversos de pivotar l'accés a l'acollida a través del padró. Si bé és un plantejament que vol ampliar l'accés (ciutadania resident), en la pràctica, hi ha situacions d'exclusió que deixen les persones en un total desemparament, i que té especial impacte, per exemple, en dones treballadores de la llar i les cures que són internes. Volem ressaltar la urgència de resoldre aquesta qüestió, ja que **sense l'accés a l'empadronament no es pot garantir una acollida universal**.

En la promoció de l'accés i gaudi dels drets cal pal·liar els efectes de la Llei d'estrangeria. La política d'acollida és part d'una política més àmplia de migració que es desenvolupa a nivells diferents. És necessari identificar contradiccions i, d'aquesta manera, limitar-ne els efectes en termes de violació de drets.

D'altra banda, és fonamental que **el sistema d'acollida prioritzi l'accés als drets** com a element essencial per a una integració real i per concretar realment l'enfocament de ciutadania que s'assumeix des de la política pública, amb **èmfasi en els drets socials** tan importants per a les persones migrades. “Si bé es reconeix la interdependència i indivisibilitat dels drets humans, la dimensió dels drets econòmics, socials i culturals (DESC) adquireix significativa importància a

⁴⁵ Traducció pròpia.

causa de la seva connexió amb àmbits essencials per al desenvolupament personal, familiar i social de les persones migrants als països de destinació. Per aquesta raó, els drets socials inclouen l'accés a condicions apropiades de vida en les seves diferents dimensions: salut, educació, treball, habitatge, seguretat social, etc.”⁴⁶ (Alianza por la Solidaridad, 2018, p. 44).

És necessari que aquest accés s'analitzi des d'una perspectiva de gènere, ja que hi ha desigualtats estructurals que afecten les dones: desigualtats laborals, nínxols de mercat que precaritzen, drets sexuals i reproductius no garantits, violències masclistes, com la institucional, dificultats en l'homologació de títols. Si l'aposta és per una acollida especialitzada, per la qual les persones migrades han d'accedir en igualtat de condicions als serveis i prestacions universals, és fonamental que aquests drets es garanteixin. **La perspectiva de drets ha d'impregnar tota l'acollida**, tal com s'ha esmentat en repetides ocasions, ha de ser un tema al qual donar-li pes en les formacions (en els mòduls B i C), així com en l'acompanyament.

Les companyes de FOCA assumeixen aquesta perspectiva com a central en el seu model: “(...) reflexionar sobre les decisions vitals (estudiar o no, casar-se o no, tenir fills o no, aguantar la violència o no, migrar o no) per, posteriorment, conceptualitzar-les com a drets: dret a l'educació, dret a decidir la parella, el nombre de fills, dret a l'anticoncepció, dret a l'avortament, dret a una vida lliure de violència, dret a la salut, dret al treball remunerat, entre molts altres. Apropiar-se d'aquests drets possibilita que posteriorment puguin exigir aquells que estan vinculats amb la migració” (FOCA, 2019, p. 8). Incorporar una perspectiva de drets també significa **fer-se càrrec, com a administració, de les vulneracions de dret detectades, i posar-los solució**. Per això, és inexcusable que en el procés d'acollida es detectin vulneracions de drets viscuts per les persones migrades i que, especialment les dones, se sistematitzin i siguin la base per a millores en les polítiques públiques, inclosa la política d'acollida.

Una acollida feminista és brindar acompanyament integral.

El model d'acollida tal com s'està executant focalitza el gruix dels seus esforços en les accions formatives. També hi ha excepcions en els territoris, però no són la norma. No obstant això, com van esmentar les participants en el seminari “Acol·lides Feministes” realitzat l'octubre de 2022 a Barcelona, és fonamental que les dones puguin trobar, en els serveis de primera acollida, espais segurs, d'escolta activa, des d'una mirada que no sigui assistencialista, de judici o superioritat. Perquè sigui un acompanyament amb perspectiva feminista (en línia amb la inspiració que ens dona el Model d'Acompanyament Integral de FOCA) haurien d'analitzar les situacions tenint en compte les estructures de poder i les desigualtats, amb totes les seves interseccions; posar al centre les seves necessitats, prioritats i drets. En definitiva, “ocupar el centre i ser protagonista de la pròpia vida”⁴⁷ (FOCA, 2019, p. 8).

⁴⁶ Traducció pròpia.

⁴⁷ Traducció pròpia.

És fonamental considerar que no es pot brindar un acompanyament integral des d'un únic servei, per molt ben plantejat que estigui, sinó que **és fonamental el treball en xarxa**. El principi de normalització, pel qual no es creen canals diferenciats per a persones migrades, sinó que s'aposta per garantir l'accés a tothom a tots els serveis, en teoria apunta cap a aquesta necessitat de treball en xarxa, però en l'anàlisi es troben moltes mancances en la transversalització de l'acollida en el conjunt d'àmbits. És fonamental que totes les persones, i específicament les dones que entren en el sistema d'acollida, puguin ser acompanyades cap a aquests recursos, serveis o capacitacions que necessiten evitant, així, qualsevol revictimització.

Això implica diverses qüestions. D'una banda, que les formacions dels mòduls (sobretot el B i el C) es concebin com a **ponts per connectar les dones amb processos formatius i de capacitat més amplis** segons les seves motivacions o experiències. Especialment important, en aquest sentit, són les capacitacions en l'àmbit professional i, per això, el mòdul B hauria d'ajudar les dones a projectar-se laboralment, evitant estereotips sexistes i racistes, i en estreta col·laboració amb tota l'oferta formativa disponible en el territori (que al seu torn s'hauria d'adaptar per ser realment accessible).

A més, la primera acollida (formacions, entrevistes) hauria d'anar més enllà de la facilitació d'informació o la mera derivació, i convertir-se per a les dones que així ho requereixin en un **espai sostingut en el temps d'acompanyament, des d'on activar ponts de col·laboració constant amb altres serveis i departaments, i amb la societat civil**; de manera que aquesta xarxa sostingui les dones, posant en el centre el que elles necessiten. Implica, també, en línia amb el plantejament de l'acollida especialitzada, que s'estableixin serveis en tots els àmbits que siguin realment accessibles i adaptats, tenint en compte les barreres i dificultats estructurals que existeixen per a les dones migrades. Des d'una perspectiva feminista interseccional ens sembla especialment important enfortir el treball en xarxa amb serveis tan crucials per a les dones com els SIAD, les àrees bàsiques dels serveis socials i SOC, entre d'altres. Per això, s'haurien d'establir protocols de treball en xarxa i referents d'acollida en tots els serveis.

També és important destacar la importància que les dones no pateixin una **dobla discriminació** en topar-se amb l'absència de la mirada antiracista i interseccional en els serveis especialitzats d'atenció a les violències masclistes; així com amb l'absència de la mirada de gènere en els serveis de primera acollida. És fonamental treballar, realment, des d'una mirada interseccional, així com indica el nou Protocol marc per a una intervenció amb diligència deguda en situacions de violència masclista.

Una acollida feminista és reconèixer i donar suport a l'acompanyament integral que es fa des de les organitzacions de dones migrades.

“L'acollida real es fa des de les comunitats”, s’afirmava en el seminari “Acollides Feministes”, i les dones migrades exerceixen un rol fonamental en això. Tanmateix, més enllà del reconeixement d’“entitat col·laboradora” per impartir els mòduls d’acollida, no es reconeix, ni es fa costat a escala econòmica a la tasca que les organitzacions de dones migrades realitzen. Acaben sent elles les que supleixen la falta d’acompanyament integral que es dona a les institucions. Així doncs, acaben acompanyant les dones en els seus processos, intentant resoldre els problemes vinculats a la falta d’accés a drets, males praxis, etc. És fonamental, com a màxim, que una acollida feminista estigui dotada de recursos suficients i que aquests recursos siguin distribuïts en forma d’acords i/o subvencions estables per no continuar precaritzant l’imprescindible treball de les entitats.

Una acollida feminista ha de fer seguiment i avaluar els avenços i reptes de manera participativa.

Perquè el seguiment i avaluació de la política d’acollida sigui una realitat, la Llei 10/2010 indica que és competències de la Generalitat establir diferents instruments de recollida i tractament de dades estadístiques. Aquests s’haurien d’aglutinar en uns informes anuals sobre la situació d’integració social de les persones migrades, que fins avui, com s’ha dit, només s’han publicat dues vegades (2013 i 2015). Aquí apareixen noves mancances detectades en el procés participatiu dut a terme, relacionades amb la deficiència del sistema d’acollida en la generació de dades i d’informació que permet donar seguiment i avaluar la política d’acollida. Resulta fonamental que **les dades estiguin desagregades per gènere i edat, com a mínim, i que també incloguin la variable d’origen o ètnia**. Per exemple, de manera concreta, el model de FOCA preveu l’obtenció de dades de primera mà a través de visites a estacions migratòries (el que en l’Estat espanyol coneixem com a centres d’internament d’estrangers) i observacions bimensuals o trimestrals en el corredor central de la frontera, la qual cosa permet generar documentació sobre les condicions de les dones migrades i les violacions dels drets humans que s’hi viuen. Amb aquestes dades realitzen diagnòstics periòdics sobre la situació de les dones, adolescents i nenes en les migracions, i generen documents per denunciar i incidir políticament. Les dades recollides tenen perspectiva de gènere. Les mateixes dones migrades també participen activament en la generació de l’anàlisi.

S’ha remarcat al llarg del document que els espais d’acollida haurien de permetre, sempre, la **detecció i sistematització de violacions de drets**, i que això se sistematitzi i serveixi per millorar la política pública (encara conscients que poden ser aquests mateixos espais d’acollida on s’exerceixi violència institucional, sent aquí fonamental el rol de la societat civil).

Més enllà de la recollida de dades és fonamental que el sistema d'acollida **s'avalui i que es doti d'una nova planificació de polítiques públiques** (pla) adaptades al context actual. A més, que el seguiment i avaluació del sistema d'acollida es faci de manera participativa. Actualment, la política d'acollida està sent "coproduïda" per un conjunt molt ampli d'actors, incloent-hi organitzacions de la societat civil; en molts casos organitzacions de persones migrades, dones migrades, de base. No obstant això, no es reconeix prou aquest aspecte, ni s'estableixen **espais perquè es puguin prendre decisions de forma més participativa**.

L'enfocament intercultural que està en la base del model d'acollida a Catalunya emfatitza, entre altres coses, els espais de participació i diàlegs. Així també es recull en la Llei 10/2010. No obstant això, en el desplegament del model català s'ha detectat que els espais de participació s'han anat desactivant. No se'ls ha donat la importància que inicialment havien d'assumir. És urgent reactivar aquests espais, com la Taula de Ciutadania i Migració, i que realment compleixin amb el seu rol de seguiment i avaluació del sistema d'acollida, a més d'assegurar el suport suficient perquè les dones participin en igualtat de condicions i que se'n tingui en compte les veus, les experiències, la perícia i el coneixement. En aquest sentit, perquè el foment de la participació no es quedi en una declaració d'intencions sense molta eficàcia en la pràctica, és fonamental tenir en compte que aquesta participació té un cost de temps i d'esforços, que sovint les organitzacions de dones migrades no poden assumir. És, doncs, urgent identificar i posar en pràctica **mecanismes de participació que s'adaptin a les dinàmiques d'aquestes organitzacions, i no a l'inrevés**, alhora que preveure mecanismes de suport perquè aquesta participació sigui possible i no acabi precaritzant encara més les organitzacions.

Una acollida feminista és transformar la societat.

El sistema d'acollida no pot recaure exclusivament en les persones nouvingudes, pressuposa un canvi de mentalitat de tota la societat. FOCA ho té clar en el seu model i destina esforços a incidir en els imaginaris col·lectius, generar corrents d'opinió, qüestionar prejudicis, visibilitzar les problemàtiques i experiències específiques de les dones en la migració, així com el seu treball de sensibilització a escala social sobre l'impacte de la migració en la vida de les dones, adolescents i nenes per a contrarestar prejudicis i racisme a través de la producció de documentals i programes de ràdio. Tenint en compte la criminalització de les migracions, i la manipulació de tot el concernent a això per enfortir imaginaris racistes i sexistes, treballar en profunditat aquest aspecte és absolutament transcendent. I treballar-ho des d'una perspectiva feminista, sense promoure imaginaris victimistes de dones que necessiten ser "salvades". Dit amb altres paraules, visibilitzar aquests relats que posen de manifest les desigualtats estructurals existents, alhora que reten compte de l'enorme diversitat d'experiències, veus, coneixements, desitjos i expectatives de les dones migrades a Catalunya.

5. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Articles acadèmics i estudis

Acosta, Miguel (2022), "El Nuevo Pacto sobre Migración y Asilo de la Unión Europea y su repercusión sobre la política común de seguridad y defensa", a *Revista de Estudios Internacionales Mediterráneos*, 32, p. 94-117.

Agrela, Belén (2004), *Acción social y las mujeres inmigrantes: ¿hacia unos modelos de intervención?*, Granada, Portularia 4, 2004, p. 31-42.

Alianza por la Solidaridad (2018), *Mujeres migrantes como sujetos políticos*, Madrid.

Bodelón, Encarna (2013), *La denúncia i el silenci: dues estratègies de les dones per lluitar contra la violència masclista*, Barcelona, Universitat de Barcelona, Grup de recerca Antígona.

Casademont, Xavier i Macià Serra (2021), *Políticas de integración de la inmigración en Cataluña (1993-2017): Marcos políticos*. *Revista Migraciones*, ISSN 1138-5774, núm. 52, p. 221-247.

Coll-Planas, Gerard, Solà-Morales, Roser i Missé Miquel (2019), *Guía para la incorporación de la interseccionalidad en las políticas de diversidad sexual y de género*. *Interseccionalidad en las políticas LGBTI metropolitanas*, Montevideo, Uruguay, Cebra Comunicación Visual.

El Jebary Amisaou, Cheima, El Mouali Samadi, Fatiha (2022), "Al inicio creía que el problema era yo". Relatos autoetnográficos de profesionales racializados/as en la intervención social. *Itinerarios De Trabajo Social*, (2), p. 87-94.

FOCA, (2019), *Sistematización de experiencias de Modelo Integral de Atención para Mujeres en las Migraciones*, México.

Galaz, Catherine i Montenegro, Marisela (2015), *Gubernamentalidad y relaciones de inclusión/exclusión: los dispositivos de intervención social dirigidos a mujeres inmigradas en España*, Espanya, Univ. Psychol. [en línia]. 2015, vol.14, n.5.

González Calvo, Valentín (2005), "El duelo migratorio", *Revista de Trabajo Social*, n. 7.

Institut Català de les Dones (2020), *Diagnosi inicial sobre l'ús de les dones migrades dels serveis d'atenció a la violència masclista*, Barcelona.

Morales Diez de Ulzurrun, L. (2001). "Participación política y pertenencia a grupos políticos: los límites de las explicaciones individuales y la necesidad de considerar el contexto político". Revis. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 94, 153-184, Centro de Investigaciones Sociológicas Madrid, España.

Parella, Sònia y Reyes, Liliana (2021) *E-Learning y empoderamiento de las trabajadoras del hogar centroamericanas en Barcelona en tiempos de COVID-19: el caso del CITE*, *Journal of Iberian and Latin American Research*, 27:3, 472-488, DOI : 10.1080/13260219.2021.2030283.

Red Acoge (2018), *La autopercepción de la discriminación, el impacto de la mirada del otro*. Madrid.

Solé, Carlota i Parella, Sònia (2008), *El modelo de gestión de las migraciones en Cataluña: ¿una "vía catalana" de integración?*, Barcelona, Política y Sociedad, Vol. 45, n. 1: 85-101.

Tamaia (2019), *10 anys de trajectes de dones en situació de violència masclista: itineraris, vivències i relats*. Tamaia viure sense violència, SCCL.

Veliz, Norma i Bofill, Silvia (2019), *Una violència oculta. Assetjament sexual en dones migrades treballadores de la llar i les cures*. Barcelona.

Walsh, Catherine (2009), *Interculturalidad y educación intercultural*, La Paz, Instituto Internacional de Integración del Convenio Andrés Bello.

Zapata-Barrero, Ricard (2006), "Filosofies de la immigració i autogovern: El Quebec, Flandes i Catalunya". Article resum del llibre *Inmigración y Gobierno en naciones minoritarias: Flandes, Quebec y Catalunya en perspectiva*. Fundació Trias Fargas.

Zapata Barrero, Ricard i Pinyol-Jiménez, Gemma (eds.) (2013), *Manual para el diseño de políticas interculturales*, Barcelona, Grup de Recerca Interdisciplinari sobre Immigració Departament de Ciències Polítiques i Socials Universitat Pompeu Fabra.

Lleis, reglaments, informes i acords internacionals citats (en ordre alfabètic)

Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible. Disponible a: https://mediambient.repositori.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.14343/1099/2017_documents_21_resolucio_NNUU_Agenda_2030.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Avantprojecte de llei contra el racisme en totes les seves formes i expressions: <https://participa.gencat.cat/processes/antiracisme>

Constitució espanyola de 1978.

Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=554481>

Convenció internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i dels seus familiars. Disponible a: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/ProfessionalInterest/cmw_SP.pdf

Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona-. Disponible a: https://portaljuridic.gencat.cat/web/.content/05_-_dret_de_la_unio_europea/enllacos/DDHH_PDF/Eliminacio_discriminacio_dona.pdf

Convenció sobre els Drets de l'Infant.

Disponible a: https://jocdelsdrets.gencat.cat/assets/pdf/Convencio_drets_infancia.pdf

Conveni d'aplicació de l'Acord de Schengen de 14 de juny de 1985 entre els Governos dels Estats de la Unió Econòmica Benelux, de la República Federal d'Alemanya i de la República Francesa relatiu a la supressió gradual dels controls a les fronteres comunes. Disponible a: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A42000A0922%2802%29>

Conveni d'Istanbul del Consell d'Europa. Disponible a: <https://rm.coe.int/1680462543>

Conveni sobre el treball decent per a les treballadores i els treballadors domèstics. Disponible a: https://www.ilo.org/dyn/normlex/es/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C189

Declaració Universal de Drets Humans. Disponible a: https://portaljuridic.gencat.cat/web/.content/05_-_dret_de_la_unio_europea/enllacos/DDHH_PDF/Carta_Internacional_DDHH.pdf

Decret 150/2014, de 18 de novembre, dels serveis d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=675276>

Enquesta Idescat de l'ús del temps 2010-2011. Disponible a: <https://www.idescat.cat/serveis/biblioteca/docs/cat/eut-pr2010-11.pdf>

Estratègia per a la Igualtat de Gènere 2020-2025. Disponible a: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_es#estrategia-para-la-igualdad-de-g%C3%A9nero-2020-2025

Foro estatal violencia institucional basada en género contra mujeres migrantes, sus hijos e hijas (2023), Pronunciamiento, Madrid.

IV Conferència de Beijing del 1995.

Disponible a: <https://www.un.org/es/conferences/women/beijing1995>

Informe anual, Amnistia Internacional, 2005.

Disponible a: <https://www.amnesty.org/es/documents/pol10/001/2005/es/>

Informe anual SOS Racisme, 2020. Disponible a: https://www.sosracisme.org/wp-content/uploads/2021/03/Invisibles-2020-digital_compressed.pdf

Informe anual SOS Racisme, 2021.

Disponible a: <https://sosracisme.org/wp-content/uploads/2022/03/Articulos365def.pdf>

Informe OIT (2019). El trabajo de cuidados y los trabajadores del cuidado para un futuro con trabajo decente. Disponible a: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_737394.pdf

Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya (2013). Disponible a: <https://govern.cat/govern/docs/2013/11/22/11/26/336ffda8-bbe1-4b55-938c-c17738f3c618.pdf>

Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya (2015). Disponible a: <https://social.bibliotecadigital.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.14622/1286/2016-Informe-integracio-persones-migrades-catalunya-2015-Pinyol.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Informe sobre les maneres de fer front als efectes en els drets humans de les devolucions en calenta de migrants en terra i en la mar – Informe del Relator Especial sobre els drets humans dels migrants, Felipe González Morales (2021). Disponible a: <https://reliefweb.int/report/world/informe-sobre-las-formas-de-hacer-frente-los-efectos-en-los-derechos-humanos-de-las>

Lleis:

- Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=850616>
- Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=520931>
- Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=672704>
- Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=698967>
- Llei 9/2017, del 27 de juny, d'universalització de l'assistència sanitària amb càrrec a fons públics per mitjà del Servei Català de la Salut. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=791144>
- Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=889760>
- Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=890227>

Lleis orgàniques (estatals):

- Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es/lo/2000/01/11/4>
- Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=556001>

- Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=401680&language=ca>
- Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes. Disponible a: <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=555974>

Pacte internacional dels drets civils i polítics. Disponible a: <https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/drets-igualtats/normativa/pacte-internacional-drets-civils.pdf>

Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals. Disponible a: https://portaljuridic.gencat.cat/web/.content/05_-_dret_de_la_unio_europea/enllacos/DDHH_PDF/PIDESC.pdf

Pacte Mundial per a la Migració Segura, Ordenada i Regular. Disponible a: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/452/03/PDF/N1845203.pdf?OpenElement>

Pacte sobre migració i asil. Disponible a: <https://www.consilium.europa.eu/es/policies/eu-migration-asylum-reform-pact/>

Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020. Disponible a: https://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/05_immigracio/pla_ciutadania_migracions_2017_2020/pla_ciutadania_migracions_2017_2020.pdf

Pla de Govern XIV Legislatura. Disponible a: <https://govern.cat/govern/docs/PdG.pdf>

Pacte d'Estat contra la violència de gènere. Disponible a: <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/pacto-de-estado-contra-la-violencia-de-genero/>

Pacte nacional per a la immigració. 2008. Disponible a: https://www.gencat.cat/eapc/revistes/RCDP/Documents_interes/RCDP_40/4A_Pacte_Nacional_Immigracio_ca_doc_final_rcdp40.pdf

Pla d'Acció contra el Racisme de la UE 2020-2025. Disponible a: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020IR4617&from=SV>

Pla d'Acció d'Integració i Inclusió, 2021-2027. Disponible a: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0758>

Protocol Marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes (2022) Barcelona. Disponible a: <https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/violencias-masclistes/coordinacio-treball-xarxa/protocol/Protocol-Marc-2022.pdf>

Recomanació General núm. 35 sobre la violència per raó de gènere contra la dona, per la qual s'actualitza la recomanació general núm. 19. Disponible a: <https://www.refworld.org/es/leg/coment/cedaw/2017/127243>

Reial decret llei 7/2018, de 27 de juliol, sobre l'accés universal al Sistema Nacional de Salut. Disponible a: https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2018/07/30/pdfs/BOE-A-2018-10752-C.pdf

Reial decret 902/2020, de 13 d'octubre, d'igualtat retributiva entre dones i homes. Disponible a: https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2020/10/14/pdfs/BOE-A-2020-12215-C.pdf

Reial decret 901/2020, de 13 d'octubre, pel qual es regulen els plans d'igualtat i el seu registre i es modifica el Reial decret 713/2010, de 28 de maig, sobre registre i dipòsit de convenis i acords col·lectius de Treball. Disponible a: https://www.boe.es/boe_catalan/dias/2020/10/14/pdfs/BOE-A-2020-12214-C.pdf

Tractat de Funcionament de la Unió Europea, publicat en el Diari Oficial de la Unió Europea, octubre de 2012. Disponible a: <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/C202/1916321.pdf>

Amb la col·laboració de l'ACCD:

